

VÄNERSBORGS SÖNERS
GILLES

ÅRSSKRIFT
1957

Tjugosjätte årgången

TIDSKRIFT FÖR
VÄNERSBORGS MUSEUM

VÄNERSBORG
C. W. CARLSSONS EFTR. BOKTRYCKERI
1957

En tillfällighetspoet i Vänersborg i mitten av 1800-talet.

År 1838 lämnade en ung man, musikkorporal i Andra gardets musikkår och underlärare i regementets musikskola, sin tjänst i Stockholm och styrde kosan mot Vänersborg, där han blivit antagen till "hautboist vid Westgötadahls regemente". Förlusten av en ung hustru och det betungande arbetet vid gardet gjorde honom, som han själv säger i sin dagbok, "beslutsam för att lämna det bullrande lifvet i huvudstaden och sätta mig i stillhet och ro uti Wenersborgs stad eller såsom det heter i Hönsgummans visa: 'derför jag min rygg åt världen vände, smög mig obemärkt ut i en vrå. . .'"

I Västgöta-Dals regemente kom den unge musikern, vars namn var Zacharias Ludvig Barkstedt, att tjänstgöra till år 1865 och bestred under kommenderingen på Fyen år 1848 musikdirektörsbefattningen vid sitt regemente. Vid avskedet från den ort, där regementet varit förlagt, fick Barkstedt såsom ett tack för sina musikaliska insatser av ortens damer mottaga en gåspenna i silver. Följande år erhöll han av konung Oscar I tvenne dukater i guld för texten till en "Vapensång" för regementet. Samtidigt tilldelades regementets musikdirektör O. H. Bergqvist, som skrivit musiken därtill, fyra dukater i guld. Vid sin avgång ur tjänsten 1865 sökte och erhöll dåvarande fanjunkaren och svärdsmanen Barkstedt befattningen som hamnfogde i Vänersborg.

Redan som yngling — han var född 1810 i Katarina församling i Stockholm och blev tidigt föräldralös — hade han haft turen att få sin håg för studier uppmärksammas och fått mottaga enskild undervisning av lärare vid gardets skola, bl. a. av den "godmodige och fridsamme" Anders Unger — sedermera kontraktsprost i Karlstads stift. Det var vid denna tid som han enligt dagboken fick "det besynnerliga infallet att rimma", blev av Unger även undervisad i

versbyggnad och genom honom bekant med skalderna C. F. Dahlgren¹⁾ och G. G. Ingelman²⁾).

Barkstedts vittra intressen blevo snart uppmärksammade i hans nya hemort, och redan 1839 skrev han såsom ordensskald invignings-sången för den i Vänersborg då bildade logen av Sällskapet Par Bricole. Texten är skriven till melodin Fredmans sång nr 3. I den gamla bok, som under namn av "Rosor i Bacchi tempel" ligger framför mig, äro många av visorna skrivna till melodier ur Fredmans epistlar och sånger. Här finnes prologer och hyllningsdikter avsedda för högtider inom Par Bricole, bröllops- och begravningsdikter, kantater och hymner för kyrkliga högtider, impromptun, marschsånger m. m. I ett litet brev, skrivet på violett papper med en utmärkt handstil, ber landshövdingen greve Eric Josias Sparre³⁾ "herr Fahnjunkaren" att skriva några verser, som passa till en middag, som skall givas som "Extra Landsting". Det var 1864 som "Inbjudning till Extra Landsting", en sju strofer lång dikt, lästes upp. De två första stroferna lyda:

Till extra ting jag bjuder fram
men ej till *twist* om folk och staten.
Vårt plenum här blir muntert glam
och protokollerna — ä' faten.
Om dem man fritt må diskutera. . .
men "*innehållet observera*".

Motioner flitigt litas an
men blott för gommen och för magen.
Och den som vill, om han så kan,
må motionera hela dagen.
Nu en motion jag börjar väcka:
glöm inte bort att törsten släcka.

I ett senare brev med anhållan om verser för en liknande middag skriver landshövding Sparre: "Herr Fahnjunkare! Skrif mig några glada verser till Landstingsmiddagen. Tacka Gud att vi nu efter det sista grabbtaget äro af med jernvägsstriderna. Nu är det hus-

1) F. 1791, d. 1844.

2) F. 1788, d. 1844.

3) F. 1816, d. 1886.

slöjden, arbetarebildningen, arbetarfrågan, som blir hufvudfrågan.”
En av stroferna i detta ”Extra Landsting” lyder:

Vår tid den spekulerar i
att korna mjölka med machiner,
hvar la'gård skall ha mejeri
och tjernan skall gå med turbiner.
Kan man ej få ”på fars vis” smör och ostar
åt oss — och tionde åt våra prostar!

I ”Sång vid första bantåget till Uddevalla 1866” skämtar skalden med de farhågor och onda aningar, som hade gripit en och annan av vänersborgarna inför det i deras tycke riskabla företaget:

Svårare seglats ej hafvet gifver,
än den man på jernväg pröfva får.
Mången bums i evigheten klifver
der, om hjulet halkar ur sitt spår.
Skalden fritt må konstens magt besjunga,
när uti kupén han hvilar tryggt.
Uddevalla—Wenersborg—Herrljunga
jernväg lär dock sjelfva hin ha byggt.

Hur den kröker sig i tusen bugter
genom dälдер, skogar, buskar, snår,
öfver himmelshöga viadukter — — —
der på djupet mörksens ande rår.
Kallar krigets gud mig — fruktar fanken —
står mot kulor, vadar uti blod;
men att färdas öfver Risåbanken¹⁾,
dertill fordras mer än menskligt mod.

Mossebo²⁾ i tiden aldrig duger,
der skall tåget en gång få sin graf.
Ty om geografien icke ljuger,
var den förr en vik af Ålands haf.
Vågar man dock färden alla dagar,
ej betänker vådan af ett fall,
mins, att ”engång på naturens lagar
alla jernvägsbankar ramla skall.”

¹⁾ Gränsen Bohuslän-Västergötland.

²⁾ Vid Flo mosse.

Ett särskilt starkt intresse ägnade Barkstedt den s. k. Frivilliga brandkåren, där han under en följd av år var kassör. Vid flera tillfällen har han strängt sin lyra till dess lov, bl. a. i Frivilliga brandkårens marsch, som ger en ganska målande bild av en brandnatt i småstaden:

När tornklockan sjunger med klagande ljud
och larmskotten dåna i natten
och himmelen klär sig i flammande skrud
och tusende ropa på vatten,
då rycka vi modigt med fanorna fram
och kämpa mot lågor i rök och i damm.
Gif plats för de unga — ur vägen madam,
se tecknet vi bära på hatten!

Fort slangarna hop, upp med strålen mot sky,
kläm till så i knuten det brakar!
I vågor skall dränkas, om icke de fly,
de röda eldsprutande drakar,
formera vår kedja och hand ifrån hand
låt böljan få släcka den törstiga brand.
Storpumparna gnissla allren ner vid strand,
hör på hur i muren det knakar.

År 1874 gjorde ångbåten Södra Dal sin provtur över Vänern och händelsen celebrerades med strofer i bästa Bellmansstil (melodi: Fredmans Epistel nr 48):

Över böljan spegelklar
ångarn framåt ilar.
Ej machinen kraften spar,
Ej propellern hvilar.
Färden gäller Sikhalls näs —
”Udden”¹⁾ re'n i fjerran ses.
Världens fröjd i ögat läs. . . .
Vid sitt glas han smilar.

— — — — —

¹⁾ Gällenasudde.

Skutan skall nog stå sig bra —
Stibergs kommissioner
skall åt henne flitigt dra
rika provisioner.
Säger afund: ”Södra Dal
är för gammal, bräcklig, skral” — — —
Gif den, som för sådant tal,
på hans permissioner!

Väpna ögat med lorgnett,
utåt Wenern blicka!
Segel invid segel tätt
gladt för vinden nicka.
Sikhall står i sommarskrud,
prydd med vimplar som en brud.
Nu är hela laget bud:
Världens skål att dricka!

Men gamle Z. L. Barkstedt vore ej tillfällighetspoet, om han ej otaliga gånger i ömsom kruserliga, ömsom skalkaktiga strofer hyllat det väsen han nämner ”Qvinnan”. Hon må heta Julie, Hilma eller Louise, så nalkas skalden henne med ett fång av de skönaste blomster han kan hopleta i sin poetiska lustgård. Så heter det i ett Impromptu:

Bäcken som i dalen flyter
och sin väg bland blommor bryter,
rosorna på lifvets stig,
fogelns sång i lundens sköte,
våren som oss går till möte,
allt påminner oss om dig!

Tag vår varma hyllning gerna,
dagens sol och nattens stjerna,
allt fördunklas utaf Dig!
Mannens högsta skatt på jorden,
väna qvinna uti Norden,
din är skålen innerlig!

Men i ”Täcka könets skål”, troligen föredragen vid en av sammankomsterna i Par Bricole, skriver skalden, efter en hyllningsmättad första strof, med gammal aldrig döende misstro:

Hvarför ej de skönas skara
räkna uti vårt förbund?
Jo, uppå dess purpurnun
då ett lås ju måste vara.

En av de mest graciösa dikterna, där tonen från sjuttonhundratalet ännu dröjer kvar, är en liten strof, tillägnad "Mamsell Mathilda":

Att hafva barn och vara flicka
är visst ej mycket passande.
Likväl du flera har, förtjusande och kvicka,
som, afunden till trots, dig största heder ge.
Nå, rodna ej! Blif ej af harm betagen,
för det jag sagt vad hela staden vet.
De troget följa dig, ja, mitt på ljusa dagen.
Förgäves nekar det din ljufva blygsamhet.
*Men på de söta små man redan namnen vet:
De ystra Löjena, de lekande Behagen.*

I dikten "Qvinno-Emancipation" den 20/3 1873 ljuder andra toner, som visar att den vördnadsfulla och dyrkande inställning till kvinnan, som ovan citerade dikter bära vittne om, gälla den sedan århundraden fastställda typen för "en sann qvinna". Försöker hon tränga in på mannens arbetsområden, vilken företeelse i mindre skala började duka upp vid denna tid, ställes hon på plats, visserligen i skämtsamma vändningar men dock så, att man märker strävheten bakom orden. Här följa några strofer:

Ja, qvinnan är som förr nog huld och söt,
men lappa, sticka strumpor, koka gröt,
det är hvad hon numera icke vill,
nej gubevars: "det hörer mannen till".

Wisst går ännu hon sträckt i krinolin
med barmen snörd och med chignon af lin,
men snart nog drar hon modigt byxor på,
och då först kommer toffeln rätt att gå.

Sen lär hon chirurgi och medicin,
kam'raln, filosofin, teologien.
Hon skall bli doktor, vidtberömd och stor,
bli prost och fogde och få postkontor.

Nå mannen då jo vänta får Ni se!
Han köksa skall och ackuschörska bli,
skall baka, laka, stryka, nysta garn,
och om det kniper skall han — — föda barn.

Sedan dessa prov på Z. L. Barkstedts rimsnideri ha redovisats, kanske det kan ha sitt intresse att vända sig till andra områden av hans verksamhet i Vänersborg, då denna alltid stod i intim relation till stadens liv. Intresset för teater och musik har ju gamla anor i Vänersborg, och sedan det s. k. Societetshuset blivit uppfört år 1843,¹⁾ där vid behov teaterföreställningar kunde äga rum, tog teaterlivet riktig fart. I sin dubbla egenskap av teaterrecensent och impresario eller vad man nu skulle kunna kalla "nöjespappa" kom Barkstedt att stå i livlig brevväxling med teaterfolk, som vid denna tid turnerade i landsorten. I ett brev från år 1876 anhåller Magda von Dolcke att få hyra teatern från den 1 februari till den 1 mars. "Underrätta mina goda Vänersborgare om att jag engagerat ett stort sällskap, de flesta af Herr Lindmarks²⁾ sujetter samt hela hans attiralj." Hon berättar vidare om vänersborgare, som varit i Stockholm, såsom "Herr Strömmers"³⁾ och "Doktor Bylund"⁴⁾. Källarmästare Strömmers hade enligt teaterdirektören Smitt⁵⁾ i "Teatern förr och nu" ett mycket gott rykte bland den tidens teaterfolk, då han alltid stod färdig att hjälpa med råd och dåd i besvärliga situationer. Från den kände göteborgaren Aron Jonason⁶⁾ föreligger en förfrågan om möjligheten att få till stånd ett "något så när tryggande abonemang" för artister vid Nya Teatern i Göteborg, vilka skulle företaga en "konstresa". Han ber även Broder Barkstedt uppspara anekdoter om den gamle björnjägaren Lloyd⁷⁾ på anmodan av redaktör Hodell i skämttidningen Nisse.

1) Huset förstördes genom eldsvåda 1860, och på tomten uppfördes det nuvarande Stadshotellet med tillhörande teater.

2) Carl Otto Lindmark, teaterdirektör, f. 1830, d. 1901.

3) A. F. Strömmers, källarmästare. Han anlade 1871 "Strömsborg".

4) Karl Bylund, stads- och regementsläkare, f. 1833, d. 1907.

5) Isac Fredrik Smitt, f. 1820, d. 1896.

6) Aron Jonason, tidningsman och fotograf, f. 1838, d. 1914, Göteborgsvitsens skapare.

7) Llewellyn Lloyd, f. 1792 i England, d. 1876 i Vänersborg.

Tiden omkring 1800-talets mitt kännetecknades också av ett livligt intresse för sällskapsspektakel, uppförda dels inom familjerna i staden, dels vid välgörenhetstillställningar. Härvid uppträdde Barkstedt såsom förträfflig arrangör av tablåer samt författare av prologer och sketcher men verkade även såsom skådespelare. På hans

BARKSTEDT I P. B:s ORDENSSKRUD.

initiativ hade 1862 en teaterdirektion tillsatts inom Par Bricolelogen med honom som sekreterare, och många av hans små pjäser uppfördes i anslutning till logens fester. I Bellmansforskaren Arvid Stålhane's bok om vår store sångare, utkommen 1947, ägnas ett särskilt kapitel åt Bellman såsom figurerande i ett antal teaterstycken av olika författare. Här omnämnes att samma dag, den 17 november 1874, då Par Bricole i Stockholm firade 100-årsdagen av ordens instiftelse genom att framföra en pjäs av Johan Jolin¹⁾, benämnd "Par Bricoles födelse", uppförde dotterlogen i Vänersborg hamnfogde

¹⁾ Johan Jolin, skådespelare och författare, f. 1818, d. 1884.

Barkstedts stycke "På källaren Tre Remmare", "vilken bagatell", säger Stålhane, "skriven av en amatör, faktiskt i sin nyktra realism hör till det bästa i genren. Bellmansporträttet är mänskligt." Denna lilla pjäs, blott 14 sidor stor, får även mycket goda lovord av den framstående teaterförfattaren Herbert Grevenius. Stycket skildrar ett sammanträffande mellan skalderna Bellman, Hallman och Kexell på krogen Tre Remmare vid nuvarande Regeringsgatan i Stockholm. Det hela är friskt och okonventionellt behandlat, och Birger Schöldström, den kände stockholmspublicisten,¹⁾ som fått mottaga ett exemplar, tackar förbindligast: "Stycket är lagom långt och lagom bacchanaliskt."

I sin bok "Teatern förr och nu" berättar teaterdirektören Smitt, hur Par Bricolelogen i Vänersborg firade sällskapetets sekularfest. I teatersalongen — den nuvarande lokalen — som var klädd med fanor och grönt och där "en storartad belysning gjorde effekt", voro trenne gipsmedaljonger av Bellman, Hallman och Kexell, omgivna av blommor och krukväxter, uppsatta. I pjäsen medverkade Smitt samt skådespelarna Wallin och Schmidt. Festen fortsatte under tal, skålar, sång och musik till inemot kl. 4 på morgonen. Middagen var alltigenom utmärkt, men så var det också källarmästare Strömmers, som stod för tillrustningen. Och då man hade undrat, om det gick an att dricka skålen för konungen i punsch, upplyste källarmästaren, att han bekostade den skålen — i champagne!

Barkstedt var ju från början musiker till professionen och fast han under senare år, tyngd av många göromål, ej kom att själv ägna sig åt något instrument, gjorde han en insats i stadens musikliv genom sin verksamhet som konsertarrangör och musikrecensent. Många av hans efterlämnade brev bära vittne om den rad av konserter, som under årens lopp planerades och gåvos i Vänersborg. Conrad Nordqvist²⁾, sedermera hovkapellmästare och känd som kompositör av Karl XV:s sorgmarsch, skriver sålunda och ber sin "Ovanlige uppriktige Vän" att annonsera en konsert på teatern i juli 1875. Han biträdades av en sångare samt kapellmästaren vid

¹⁾ F. 1840, d. 1910.

²⁾ F. i Vänersborg 1840, d. 1920; blev vid 8 års ålder musikelev vid Västgöta-Dals regemente.

Operan Joseph Dente¹). Ett brev från Dente, där han tackar för de lovord, som i tidningen slösats på hans konst, andas en djup be-
svikelse över Marstrand, där konsertturnén upplöstes, sedan en konsert givits i Gustafsberg. ”Hela orten utandas tråkighet och ledsnad”, säger han. ”Bäst därför att göra Fine, som det heter på musikerspråket.”

Från början av 1870-talet föreligga många brev från sångerskor, som anhålla om hjälp med annonsering och ”puffar” i tidningen för sina kommande konserter. Den mest kända av dem är Signe Hebbe²). Hennes konsert gavs i september 1875, och i ett brev till Barkstedt samma år sänder hon sitt porträtt som tack för hjälpen. Programmet upptog bl. a. Aria ur Faust, ”I ungdomens vår” av Durand och ”Dagsländor” av Hallström. I september samma år tillskrives Barkstedt av en svensk sångerska, Victoria Bunsen, bosatt i London men tillbringande somrarna jämte sin syster Felicia, som var pianist, i det högt älskade Lysekil. Efter anhållan om hjälp med sin planerade konsert i Vänersborg tillägger hon: ”Förargligt att Hebbe skall gifva konsert förut, måtte det ej blifva för nära varandra. Vi tala ofta om Herr Barkstedt och den älskvärda fröken Victorine (Z. L. B:s dotter) — vi drucko bådas Eder skål i går på en trevlig ostronsupé som tillställdes av major Klaus.” Denne major, som tycks ha varit fröknarna Bunsens trogne riddare, var bosatt i England men hade förälskat sig i Sverige och beslöt så småningom att köpa skogar där. Fröken Victoria Bunsen, ”den svenska contraltalen” som hon kallas i engelska tidningar, tycks av breven att döma ha gjort täta konsertresor i Sverige och Danmark och rönt stor framgång. För sina övningar under vistelsen i Lysekil förde hon alltid med pianot från London. De gynnsamma recensioner, som hon erhöll under sina turnéer i Norden, översattes flitigt för engelska och irländska tidningar, och på så sätt blev den anspråkslöse musikanmälaren Barkstedt i Vänersborg citerad i bladen i främmande land. När sommaren i Sverige nalkades sitt slut, stego fröknarna Bunsen ombord på det stora fartyget Rollo, ”som i morgon tidigt gör sin sista resa till Hull för vintern; bra hemskt är det att resa

1) Violinist, f. 1838, d. 1905.

2) Operasångerska, f. 1837, d. 1925.

över Nordsjön denna tid", står det i ett brev. När man tänker på fartygets namn och den ofta stormiga överfarten, vill man gärna skänka en suck av medlidande även åt pianot, som med tiden blev något av en sjöbuss. Efter en svår resa, som varade i sex dygn skriver fröken Victoria: "Nu äro vi installerade för vintern i vårt engelska hem. Den tjocka dimman har ett dystert inflytande på sinnet, då man kommer från Sveriges klara luft, men man säger här: 'tiden är penningen och penningen är allt,' och för penningen måste man då insupa denna svarta fog."

Fröken Bunsens brev äro lockande att citera, då de innehålla mycket, som är typiskt för den tid hon levde i. Insprängd i den idylliska och stundom naiva tonen finnes dock en energi och framåtanda, som bereder väg för henne under hennes sångarfärder. Innan hon gav sig av på resan till Danmark, där hon gjorde stor succès och blev inbjuden att sjunga för de kungliga på Fredensborgs slott, skrev hon till Barkstedt och bad om ett introduktionsbrev till den danske skriftställaren Erik Bøgh¹). Denne vistades i mitten av 1800-talet någon tid i västra Sverige och fick då många vänner bl. a. i Vänersborg och Åmål. I Vänersborg tycks han ha tecknat av och målat porträtt av en del kända personer, och jag har i ett Vänersborgshem sett ett av Bøgh signerat porträtt. På väggen i mitt eget hem hänger ett konterfej av en prudentlig gammal 1800-tals herre med polisonger och värdig min. Bilden föreställer Z. L. Barkstedt och kan möjligen vara målad av Bøgh.

Genom sitt flitiga medarbetarskap i Tidning för Wenersborgs stad och län kom Barkstedt att träda i förbindelse med publicister, skriftställare och förläggare företrädesvis i Stockholm och Göteborg. Så föreligger bl. a. brev från Birger Schöldström, den flitige upptecknaren av personhistoriska anekdoter och minnen, många muntra och kvicka biljetter från skådespelaren och pjäsförfattaren "Jo Jo", alias Johan Jolin, samt affärsbrev från förläggare. I ett dylikt brev tackar Oscar Lamm för "de favorabla omdömen, som tilldelats mina små förlager". Bland de gamla breven ligger en diger epistel på fyra sidor från Vänersborgs store donator Johan Adolf Andersohn²), där denne i tunga och siratliga vändningar inför sin "Heders Bro-

1) F. 1822, d. 1899.

2) F. 1820, d. 1887.

der” klagar över människornas växande materialism och för övrigt utvecklar sin levnadsfilosofi. Brevet är dagtecknat den 28 mars 1870.

Vid denna tid var Barkstedt sedan ett decennium tillbaka ständig medarbetare i Tidning för Wenersborgs stad och län och blev tidningen trogen till sin död i november 1877. Många av de gamla glada vännerna från symposier i Par Bricole och klubbaftnar på Gästgivaregården¹⁾ voro då borta, och i visorna från senare år har en ton av vemod insmugit sig.

I dödsrunan över Z. L. Barkstedt skrives bl. a.: ”Om dragen i denna nekrolog blifva något tunga och runan kommer att sakna den vanliga versen, så ligger skulden däri, att Zach. Ludvig Barkstedt vid sin bortgång ur tiden sistlidna fredagsafton tog med sig tidningens lättaste penna och ende poetiska medarbetare.” Minnesrunan ger även den bortgångne betyget att ha varit en outhärlig spiritus rector, som gav samkvämen huvudparten av ”deras estetiskt-festliga karaktär och innehåll.”

Dagen efter Barkstedts död flaggade ång- och segelfartyg i hamnen på halv stång, en hyllning för den bortgångne hamnfogden. Men tillfällighetspoeten, den ömsom yre och lekfulle, ömsom svårmodige, lever kvar i Par Bricoles arkiv och i några från trycket utgivna och numera svåråtkomliga skrifter, bl. a. ”Lyriska försök” (J. A. Dahlbergs officin, Wenersborg 1840) och ”På källaren Tre Remmare”, tryckt hos Bagge och Pettersson, Wenersborg 1874.

Det starkaste intryck, man får vid läsningen av Z. L. Barkstedts rimmerier, är nog bristen på originalitet, i all synnerhet beträffande de rent lyriska dikterna. Men formell begåvning och fyndighet kan man ej fränkänna honom. Man spårar också en viss naturkänsla i hans vers, även om de bilder ur naturen, han så flitigt och ledigt använder sig av, ha ett starkt släktttycke med dem, som användas som ett commune bonum i all vers av mindre poeter under 1800-talet. Äkta känsla, framför allt inför vänskapen, lyser dock ofta fram hos honom.

¹⁾ Nuvarande Frimurarelogen.

På försättsbladet i första delen av hans "Strödda skrifter" har han präntat följande rader av Lidner:

"Tro ej att jag med snille skryter.
Av känsla blott jag lyran tar."

MARGARETA BARKSTEDT.

ZACHARIAS LUDVIG BARKSTEDT, född i Stockholm den 16 augusti 1810, var son till Zacharias Magnus Barckstedt, född i Gränna 1775. B. inträdde vid 13 års ålder i Andra Gardets musikskola och fick under sin vistelse vid skolan tre gånger mottaga distinktionstecknet för flit och hedrande uppförande. 1835 blev han underlärare vid regementets musikskola, tog 1837 avsked från gardet och blev samma år antagen till oboist i Västgöta-Dals regementets musikkår. Han fick 1839 sergeants grad, blev 1842 fanjunkare och 1844 "för-

ordnad aktör inför krigsrätt". 1859 korades han till svärdsman och tog 1865 avsked från krigsmakten för att bli hamninspektör i Vänersborg.

Bland B:s civila uppdrag kan nämnas funktionen som kassör i Frivilliga brandkåren och i Skarpskytteföreningen intill 1866 samt ledamotskap i sundhetsnämnden.

B. avled i Vänersborg den 16 november 1877.

Efter den första hustruns död i Stockholm 1838 ingick B. 1843 i Vänersborg äktenskap med Anna Sofia Sahlberg, född i Vänersborg 1818, död 1894, och hade med henne sex barn, av vilka tre nådde mogen ålder, däribland bankkamreraren Herman Gottfrid Barkstedt, f. 1854, d. 1939, fader till bankkamreraren Ludvig Barkstedt, f. 1882, apotekaren Sigurd Barkstedt, f. 1885, och artisten Elis Barkstedt, f. 1888, vilka alla fyra varit medlemmar av Vänersborgs Söners Gille.

Järnvägen Uddevalla — Vänersborg — Herrljunga 1867 — 1957¹⁾).

Ja, vi kom där ett gäng med spadar och spett,
och vi börja' en pingst i vårt anletes svett.
Och vi sträckte en vall och vi spände en bro,
där älven går vit i en stupande mo.
Det var lustigt om kvällen med slagsmål och rus;
vi sovo på vällen i midnattens ljus.

Ur Sigfrid Siwertz' »Rallaresång».

Det första järnvägsförslag, som Sveriges riksdag fick taga ställning till, framfördes av direktören Gustaf af Uhr på riddarhuset år 1829 — samma år som den legendariska järnvägstävlingen ägde rum vid Rainhill i England, där som bekant John Ericsson och Robert Stephenson tävlade — och gällde en »jernrailväg» mellan Vättern och Hjälmaran. Det av af Uhr framlagda förslaget tog sikte på att gottgöra det misstag, som enligt många uppfattning hade begåtts i och med att Göta kanal dragits mellan Vättern och Östersjön i stället för mellan Vättern och Hjälmaran²⁾.

1) Föreliggande uppsats avser att i korthet skildra förhållandena kring UWHJ:s tillkomst och särskilt de insatser, som i samband därmed gjordes av landshövdingen Eric Josias Sparre. Eftersom banans historia utförligt skildrats dels vid järnvägsbolagets 60-årsjubileum 1923 — i en minnesskrift av Jonas Wallin — dels vid Vänersborgs stads 300-årsjubileum 1944 — i den av Gösta Hasselberg utgivna stadsskildringen —, har denna uppsats avsiktligt begränsats; det har dock varit angeläget att med en kortare historik påminna om att 90 år förflutit sedan järnvägen öppnades för trafik.

Det är artikelförfattarens förhoppning att till 100-årsjubileet 1967 kunna framlägga en utförlig ekonomisk-historisk skildring av järnvägen med särskild hänsyn tagen till framför allt tvenne spörsmål: finansiella problem vid banans byggande och drift samt näringslivets utveckling i trafikområdet kring järnvägen.

2) Riksdagen 1828—1830, Riddarhusprotokoll, Häfte XVIII, sid. 190—194.

Den uppfattning om järnvägarnas roll som trafikförmedlare, som kom till synes i af Uhrs projekt, skulle bli bestämmande för järnvägsplanerarnas handlande ett tjugofemtal år framåt i tiden. Man uppfattade nämligen inte järnvägarna som ett självständigt trafikmedel utan som ett komplement till vattenvägarna, och de järnvägsplaner, som efter hand började framläggas, gingo därför ut på att förbinda olika sjösystem med varandra.

De första järnvägsprojekten fingo sålunda oftast karaktären av "kanaler på torra land" för att citera en ekonomisk-historiker¹⁾. Ett utmärkt exempel härpå erbjuder den tilltänkta banan mellan Köping och Hult, vilken skulle förbinda Mälaren med Vänern. Denna linje var nämligen den enda i det system av privatbanor, framlagt år 1845 av järnvägsentusiasten framför andra, greve Adolf Eugen von Rosen, vilken verkligen blev kostnadsberäknad. Det lyckades dock aldrig von Rosen att uppbringa erforderligt kapital till hela detta järnvägsbygge, och lastageplatsen Hult vid Vänern — en av de första planerade järnvägsorterna i Sverige — har därför genom ödets ironi förblivit järnvägslös.

Den förste, som radikalt tog avstånd från detta betraktelsesätt, var översten i flottans mekaniska kår, friherre Nils Ericson, utformaren av det svenska stambanenätet i södra och mellersta Sverige. Grundtanken i Ericsons järnvägspolitik var att skapa ett statsägt järnvägsnät, vilket, i stället för att taga hänsyn till den aktuella efterfrågesituationen i fråga om transporter, genom sin sträckning genom på kommunikationer vanlottade områden på lång sikt skulle ge upphov till helt nya transportbehov. Det var denna tankegång, som Ericsons motståndare sedermera formulerade i slagordet "skräck för vattenleder och städer".

I och med att riksdagen 1853—54 godkände det framlagda regeringsförslaget om att stambanelinjer skulle anläggas genom statens försorg, medan däremot utförandet av andra banor än stamlinjerna skulle bero av det enskilda initiativet — ehuru med möjlighet till statsbidrag —, var marken jämnad för Ericson. Eller som en tidi-

¹⁾ Kurt Samuelsson, "Nils Ericson och järnvägarna", Dagens Nyheter den 4 december 1956.

gare järnvägshistoriker uttryckt saken: "Rosens period var slut, Ericsons skulle börja."¹⁾

Resultatet av Nils Ericsons insatser lät inte heller vänta på sig. Sedan Ericson den 22 januari 1855 erhållit regeringens fullmakt att leda utförandet av statens järnvägsbyggnader, kunde arbetet på både västra och södra stambanelinjerna påbörjas redan på våren samma år. Sju år senare, den 4 november 1862, invigdes stambanan mellan Stockholm och Göteborg, och därmed hade — efter många och långa strider om banans sträckning — den första längre järnvägslinjen i Sverige blivit klar för trafik. Den samtidigt påbörjade södra stambanan, d. v. s. linjen Malmö — Falköping, fullbordades två år senare.

Genom riksdagens beslut 1853—54 hade möjligheter öppnats för den enskilda företagsamheten att bygga järnvägar, som kunde komplettera de statliga stambanorna, och efter prövning i varje särskilt fall skulle statsunderstöd kunna utgå till byggandet av sådana järnvägar. Ungefär vid samma tidpunkt som det statliga stambanebyggandet tog sin början, påbörjades också några privatbanor i Bergslagen, avsedda för lokdrift. Smalspåriga järnvägar — med hästar som dragkraft — hade nämligen byggts redan tidigare, särskilt i Värmland. Den mest bekanta av dessa är Fryksta—Klara älvs järnväg, öppnad för trafik så tidigt som 1849.

År 1856 kunde de första enskilda normalspårsbanorna invigas, nämligen linjerna Nora—Ervalla och Örebro—Ervalla, den sistnämnda avsedd att ingå som en länk i det stora järnvägsprojektet Köping—Hult. Järnvägsbyggandet fortsatte i Bergslagen, och 1857 var sträckan Ervalla—Arboga färdig och två år senare linjen Gävle—Falun.

*

Tanken på att förbinda Väneren med Västerhavet med en kommunikationsled via Vänersborg—Uddevalla är mycket gammal, och de äldsta planerna härstamma från senare hälften av 1600-talet. Kanalförslaget Vänersborg—Uddevalla, till vilket riksrådet Clas Stiernsköld anges som upphovsman och vilket skall ha förelagts

¹⁾ Aron Rydfors, "Politisk historik", Statens Järnvägar 1856—1906, Del I, sid. 59.

Karl XI i samband med dennes eriksgata 1673, har som bekant inte förlorat sin aktualitet ännu. Till följd av 1950-talets två stora raskatastrofer i Göta älv står förslaget alltjämt som ett alternativ till Trollhätte kanal.¹⁾

Den tilltänkta kanalleden mellan Vänersborg och Uddevalla får ses mot bakgrunden av det förändrade läge, som uppstod i och med att Bohuslän genom freden i Roskilde 1658 blev en del av det svenska riket. En kanal med denna sträckning hade en påtaglig rikspolitik funktion att fylla genom att fastare binda samman Bohuslän med det övriga Sverige — dess lokala betydelse som transportväg för vänerbäckens produkter kom sannolikt i andra hand, även om den senare uppgiften var betydelsefull nog.

Den penningknapphet, som till följd av de krigiska konjunkturer-na i så hög grad kom att präglade senare delen av den karolinska tiden, omöjliggjorde alldeles ett så vidlyftigt företag som en Uddevalla-kanal. Den redan tidigare påbörjade Trollhätteleden absorberade både intresse och tillgängliga medel. Under 1700-talet bedrevs, med åtskilliga avbrott, arbetet på detta kanalföretag, vilket resulterade i att kanalen kunde öppnas för trafik år 1800.

Projektet om en Uddevalla-kanal var därmed inte avfört från dagordningen. I samband med diskussionen om Trollhätte kanals utbyggnad på 1830-talet — föranledd av det förhållandet, att den senare färdigställda Göta kanal hade slussar, som medgåvo trafik med större fart än Trollhätteleden — framfördes det alternativa förslaget att bygga en helt ny kanal mellan Vänersborg och Uddevalla. Dåvarande majoren Nils Ericson, den sedermera så framgångsrike järnvägsbyggaren, lät år 1834 utarbeta ett betänkande med kostnadsberäkningar för en Uddevalla-kanal, grundat på omfattande terrängundersökningar. Det Ericsonska förslaget stötte emellertid på hårt motstånd i Storamiralsämbetets tredje avdelning, dit det skickats på remiss från Kungl. Maj:t. Därmed var också projektets öde beseglat den gången.

1) Claes Krantz, "Trehundraårigt alternativ", Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning den 6 juli 1957.

Förslag till kanalled mellan Vänern och Kattegatt öfver Vänersborg och Uddevalla, Stockholm 1909, sid. 1 ff.

Som inledningsvis framhållits hade de första svenska järnvägsplanerna karaktären av ett slags substitut för de kanaler, som man helst velat bygga men vilka man inte hade möjlighet att utföra. Det är därför helt naturligt, att sträckan Vänersborg—Uddevalla, som redan vid järnvägarnas tillkomst varit diskuterad som kanalled sedan lång tid tillbaka, snabbt kom i åtanke för ett järnvägsbygge. De trafikantgrupper, som hade intresse av förbättrade kommunikationer mellan Vänern och Västerhavet, voro självfallet även villiga att stödja planerna på en järnväg mellan Vänersborg och Uddevalla.

Utvecklingen från kanal till järnväg framstår ganska tydlig, om man ser till det faktum, att just den tidigare nämnda linjen Köping—Hult samt linjen Vänersborg—Uddevalla äro de första järnvägsprojekten i Sverige, vilka blevo föremål för mera detaljerade undersökningar.¹⁾

Upprinnelsen till den tilltänkta banan mellan Vänersborg och Uddevalla kom från Värmland, där bruksägarna gärna ville ha andra och bättre förbindelser med Saltsjön för sin järn- och träexport till England, än vad Trollhätte kanal kunde erbjuda. Planer av detta slag kunde givetvis också påräkna stöd från engelskt håll, och det blev även engelska ingenjörer, som år 1840 gjorde en första undersökning av möjligheterna att bygga en järnväg mellan Vänersborg och Uddevalla. Man kom så långt att en fullständig plan utarbetades med kostnadsberäkningar för banan i fråga, men bygget strandade på kapitalbrist och till stor del även på grund av motstånd från inflytelserika göteborgsköpmän, som sågo sin ekonomiska ställning hotad.

Nästa initiativ i järnvägsfrågan kom från Uddevalla, där det fanns ett livligt intresse för en direkt kontakt med Vänerområdet, framför allt med hänsyn till den stora betydelse, som havreexporten från denna stad började få. Och denna havre hämtades till stor del från just vänerlandskapen.

År 1846 utarbetade sålunda den preussiske ingenjören König en ny plan för en järnväg mellan Vänersborg och Uddevalla, med en spårvidd av 5 engelska fot och kostnadsberäkning till 2.242.000 rdrmt. Det förefaller troligt, att det är detta järnvägsprojekt, som avspeglar sig i den Thorburnska handelsfirmans i Uddevalla räkenska-

¹⁾ Rydfors, a. a., sid. 45.

per — vilket företag bedrev omfattande havreexport —, då man i bokslutet för år 1847 upptar en mindre tillgångspost kallad "Uddevalla & Vänersborg Railway"¹⁾.

Även denna gång stannade järnvägsplanerna på papperet och kunde aldrig föras ut i verklighetens värld. Orsakerna härtill synes ha varit desamma, som fingo det tidigare projektet att rinna ut i sanden, nämligen brist på erforderligt byggnadskapital och motstånd från göteborgshåll.

Det dröjde några år innan planerna på att bygga järnvägar i vänersborgstrakten på nytt togos upp. När så skedde, emanerade förslaget från Vänersborg, och förslagsställare var landshövdingen i Älvsborgs län, greve Eric Josias Sparre.

Sparre hade redan tidigare visat starkt intresse för järnvägsfrågor, och endast en kort tid efter det att han som 42-årig assessor i Svea hovrätt blivit utnämnd till landshövding i Älvsborgs län i slutet av år 1858, ryckte han in som ordförande vid en bolagsstämma med intressenter i järnvägsföretaget Borås—Herrljunga.

Planerna på att förbinda Borås med en lämplig plats vid västra stambanan hade avancerat ganska långt under senare hälften av 1850-talet, men så uppstodo svårigheten att erhålla statslån till järnvägsbygget. Framlagda förslag i denna riktning biträdades nämligen inte av riksdagen i början av år 1858. Dessa motgångar ledde till att en stor del av aktietecknarna drogo sig tillbaka, och intresset för järnvägen höll på att ebba ut. Det var i detta dödläge, som Sparre ingrep och blåste nytt liv i järnvägsprojektet. Genom hans kraftfulla insats skapades de nödvändiga förutsättningarna för järnvägsbygget, och på bolagsstämma den 4 oktober 1861 beslöts byggandet av en järnväg mellan Borås och Herrljunga med 4 fots spårvidd (1,217 m). Som överingenjör för arbetet skulle kaptenen Claes Adelsköld fungera. Anläggningsarbetet gick snabbt, och knappt två år senare, den 30 juli 1863, kunde järnvägen öppnas för trafik i närvaro av konung Carl XV.

Anledningen till att Borås—Herrljunga järnvägs tillkomst skildrats i korthet här ovan förklaras bäst genom konstaterandet, att denna bana spelade en avgörande roll för den tilltänkta linjen från Uddevalla—Vänersborg mot västra stambanan i två avseenden,

¹⁾ Bertil Thorburn, Will:m Thorburns Söner, Uddevalla 1951, sid. 110.

nämligen dels i fråga om valet av slutpunkt vid stambanan, dels beträffande spårvidden.

När väl arbetet på länets första järnväg påbörjats, tog Sparre den 29 januari 1862 ett initiativ, som skulle medföra det definitiva genombrottet för järnvägsbyggandet i vänersborgsområdet. Det skedde genom inbjudan till ett möte i Vänersborg denna dag för överläggning om en bana mellan Vänersborg och västra stambanan. Närvarande var bland andra kaptenen, sedermera majoren Claes Adelsköld, Boråsbanans byggherre och Sparres tekniske rådgivare i järnvägsfrågor. Många järnvägsentusiaster hörsammade kallelsen, och de församlade mötesdeltagarna beslöto uttala sig för en järnväg Vänersborg—Grästorp—Håkantorp. Att man valde denna sträckning berodde på att intressenter i Lidköping arbetade för en linje från Lidköping via Håkantorp till Herrljunga eller Vårgårda, beroende på vilken plats Boråsbanan skulle anknyta vid stambanan. För vissa förberedande undersökningar för en bana Vänersborg—Herrljunga (alternativt Vårgårda) krävdes minst 1.500 rdr, enligt vad Sparre framhöll, och detta belopp erhöles genom teckning bland de närvarande.

Det tidigare diskuterade förslaget om en järnväg mellan Vänersborg och Uddevalla togs också upp till debatt vid mötet. Man ansåg sig nu kunna utföra arbetet till lägre kostnader än 1846 — då König gjorde sin undersökning — eftersom man under tiden erhållit större erfarenhet av företaget av detta slag.

Den 23 april samma år hölls ett nytt möte i järnvägsfrågorna, denna gång i Lidköping. Enligt de kostnadsberäkningar, som framlades vid detta tillfälle, skulle en normalspårig järnväg Lidköping—Håkantorp—Vårgårda kosta 2.285.000 rdr och sträckan Vänersborg—Håkantorp 1.916.000 rdr.

Städerna Uddevalla och Vänersborg kunde utan större svårigheter vinnas för det planerade järnvägsprojektet. På båda platserna var man emellertid i första hand mest intresserad av en förbindelse mellan Vänern och Västerhavet — fortsättningen till stambanan ansåg man sålunda i Vänersborg skulle mera gagna Uddevalla än Vänersborg. Denna uppfattnings riktighet skulle den kommande tidens händelser besanna i hög grad, och detta bidrog sannolikt till att i Vänersborg skapa en viss om inte fientlig så i varje fall kylig inställning till nästa

decenniums stora järnvägsföretag i vänersborgstrakten, nämligen Bergslagsbanan.

Sommaren 1862 började Sparres ansträngningar att skaffa kapital till det planerade järnvägsföretaget krönas med framgång. Den 7 juli beslöt Uddevalla på allmän rådstuga att genom aktieteckning bidra med 300.000 rdr till en linje Uddevalla—Vänersborg. En månad senare, den 9 augusti, hölls allmän rådstuga i Vänersborg, varvid frågan om stadens medverkan i järnvägsföretaget behandlades. Trots att sympatierna till en början voro störst för en bana mot Uddevalla utan anknytning med stambanan, lyckades Sparre vinna gehör för sitt betydligt mera omfattande förslag. Rådstugan beslöt sålunda att teckna aktier för 300.000 rdr i en järnväg från Uddevalla till Herrljunga (eller Vårgårda) över Vänersborg. Samtidigt gjordes en hänvändelse till Uddevalla att ändra sitt tidigare fattade beslut till att gälla hela linjen Uddevalla—Herrljunga, vilket bekräftades av Uddevalla på allmän rådstuga den 11 augusti. Sedermera höjde Uddevalla sin insats till 500.000 rdr genom stadsfullmäktigebeslut den 11 maj påföljande år.

Hade det gått jämförelsevis lätt att erhålla ekonomiskt stöd från de båda städer, som skulle beröras av den planerade järnvägen, blev det avsevärt svårare att vinna landsbygdens medverkan. Vid ett möte sommaren 1862 på Restad, till vilket Sparre hade sammankallat representanter för de områden, genom vilka järnvägen skulle gå fram, framträdde den ene talaren efter den andre med argument mot järnvägsprojektet. När mötet skulle avslutas, yttrade Sparre, som en längre stund varit liksom halvsovande och frånvarande: ”Äro herrarna nu ense med mig om saken, så torde ni, när ni komma hem, meddela edra vänner och bekanta vad *jag* sagt och vad *jag* nu säger, nämligen att jag ämnar genomdriva denna järnvägsbyggnad såsom varande oundgängligen nödvändig för utvecklingen av det läns näringar, som konungen anförtrott mig. Säg detta till alla ni träffa, och i första rummet hoppas jag på edert eget bistånd med aktieteckning, när det kommer till stycket.”

Adelsköld, som var närvarande vid sammankomsten och som återgivit händelseförloppet i sin memoarskildring¹⁾, konstaterade,

¹⁾ Claes Adelsköld, ”Utdrag ur Mitt Dagsverks- och Pro Diverse-Konto”, Stockholm 1899—1901, del II, sid. 438 ff.

att det såg föga hoppfullt ut, när ombuden avlägsnade sig. "Asch", svarade Sparre, "det betyder mindre än intet vad de där krabbsaltarna tänka och tycka, det var de allra värsta motståndarna till järnvägen jag sammankallat, och nu få de något att skrävla om. Saken kommer på tal, och så går den. — Och nu ska' Ni *genast* göra upp ett kostnadsförslag och en plan till det hela, så att jag kan väcka motion vid riksdagen om statsbidrag till järnvägsanläggningen".

Som framgår av Sparres här ovan citerade yttranden, var hans avsikter med järnvägslinjerna Borås—Herrljunga och Herrljunga—Uddevalla i första hand inte att lösa de rent lokala transportbehoven; han syftade vida längre, nämligen till att förbättra hela länets kommunikationer. Detta ansåg han bäst ske genom att förbinda industristaden Borås med residensstaden Vänersborg och hamnstaden Uddevalla, varigenom länets södra delar erhöilo direkta förbindelser med Västerhavet. Sparres planer sträckte sig emellertid längre än så. Den tredje och avslutande länken i hans system av länsjärnvägar — som dock aldrig kom till utförande på det sätt, som Sparre hade tänkt sig — utgjorde en linje från Vänersborg eller lämplig plats på banan Vänersborg—Uddevalla till Fredrikshald i Norge, med en planerad fortsättning till Kristiania. Den senare linjen, som inte blott skulle medfört bättre kommunikationer för norra länsdelen utan även fört de båda unionsrikerna närmare varandra, är ett utmärkt exempel på det vida perspektiv, som Sparre anlade på järnvägsbyggandet. För Vänersborgs del finns det anledning att beklaga, att den sistnämnda banan inte kom till stånd, eftersom den hade kunnat göra Vänersborg till slutstation för en mellanriksbana med de fördelar, som detta otvivelaktigt hade medfört.

En järnvägslinje från Borås till Saltsjön med den sträckning, som Sparre önskade giva den, var givetvis ägnad att radikalt förändra den rådande situationen på transportväsendets område i södra vänerbäckenet. Vid de två tidigare tillfällena, när planerna på en järnväg mellan Vänersborg och Uddevalla diskuterats, hade — som framgått av skildringen här ovan — det göteborgska motståndet i förening med Trollhätte kanalbolagets protester bidragit till att hindra företagens realiserande. Det är därför inte ägnat att förvåna, att projektet även denna gång möttes av häftiga gensagor från Göte-

borg, för vilken stad den nu föreslagna banan skulle medföra större olägenheter ur ekonomisk synpunkt än enbart en linje Vänersborg—Uddevalla. Göteborgsintressenas talan fördes främst av Göteborgs Handels- och Sjöfartstidnings stridbare redaktör Sven Adolf Hedlund. Tönen i göteborgspressen blev tidvis ganska frän, och attackerna riktade sig i första hand mot järnvägens tillskyndare, landshövding Sparre, vars energiska arbete i järnvägsfrågan blev en tacksam måltavla för tidningsmännens skrивerier. Tidningarna i Vänersborg och Uddevalla blevo dock ej svaret skyldiga. De gingo till motangrepp, varvid man särskilt vände sig mot den egoism som gjorde sig gällande i Göteborg och vilken tog sig uttryck i ett motarbetande av andra platsers utveckling.

Sedan städerna Vänersborg och Uddevalla genom sina beslut om aktieteckning jämnat vägen för det fortsatta arbetet på järnvägens förverkligande, utsändes den 23 augusti 1862 inbjudan till teckning av aktier i en järnväg mellan Uddevalla, Vänersborg, Håkantorp och Herrljunga. Inbjudan var undertecknad av landshövdingen Sparre samt av ett antal aktiva järnvägsintressenter, bland vilka särskilt kan noteras representanterna för städerna Vänersborg och Uddevalla, för den förstnämnda staden rådmannen J. Börjesson, kammarherren C. E. C. Kuylenstjerna, bokhandlaren F. A. Zettergren, handlaren L. J. Brun och fabrikören J. G. Carlberg, för den sistnämnda borgmästaren O. E. Sandegren, häradshövdingen A. Rosenqvist samt grosshandlarna I. Kullgren, W. Thornburn och B. J. Hasselgren.

Aktieteckningen omfattades emellertid inte med något större intresse från privat håll, bortsett från vissa teckningar, gjorda av invånarna i Vänersborg och Uddevalla, varför de kommitterade i mitten av december månad 1862 sände ut en uppmaning om ökad aktieteckning. Redovisning av teckningsresultaten begärdes till den 2 januari 1863, då en sammankomst skulle äga rum i Vänersborg i järnvägsfrågan. Avsikten var att vid detta tillfälle bringa spörsmålet om järnvägens byggande till ett avgörande.

Närvarande vid detta möte voro järnvägsintressenter från Uddevalla, Vänersborg och Lidköping samt från berörda landsbygdsområden i Västergötland, Bohuslän och Dalsland. Sammankomsten inleddes med ett anförande av Sparre, vari denne redogjorde för de

ekonomiska problemen i samband med järnvägens byggande och drift. Enligt de av Adelsköld gjorda beräkningarna skulle kostnaderna för en 8 3/4 mil lång järnväg med en föreslagen spårvidd av 4 engelska fot (1,217 meter) bli 4.860.000 rdr. Av denna summa hänförde sig 2.800.000 rdr till sträckan Herrljunga—Vänersborg och 2.060.000 rdr till linjen Vänersborg—Uddevalla. Till följd av terrängens beskaffenhet skulle alltså den senare sträckan bli betydligt dyrare än den förra räknat per bankilometer.

Sedan Sparre lämnat den nämnda redogörelsen för de ekonomiska förutsättningarna för järnvägen, delvis formad till en verklig skönmåling av det nya trafikmedlets fördelar, vidtog en tre timmar lång debatt, där flertalet röster höjdes för projektets realiserande. När diskussionen avslutats, frågade Sparre de närvarande, om de voro villiga att bilda ett järnvägsbolag, vartill svarades ja. Det beslöts vidare, att bolaget skulle få namnet Uddevalla—Vänersborg—Herrljunga järnvägsaktiebolag, att koncession skulle sökas jämte fastställelse av den bolagsordning, som antagits på förslag av Sparre.

En gammal tvistefråga aktualiserades vid mötet, föranledd av underrättelser från lidköpingsombuden. Dessa meddelade nämligen, att staden Lidköping beslutat bygga en järnväg från Lidköping till Håkantorps och att 100.000 rdr anslagits för ändamålet samt att statslån skulle sökas för resterande del av byggnadskostnaden. Nu ville ombuden från Lidköping, att denna anslutningsbana skulle få ingå i det nyss bildade bolaget, så att båda banorna finge gemensam ledning, en anordning som säkert skulle varit till gagn ur ekonomisk synpunkt för bägge järnvägarna men vilken dock inte omfattades med något intresse av Sparre. Orsaken härtill får väl närmast sökas i det förhållandet, att det gällde ett företag, som inte alls berörde *hans* län. Den väckta frågan kunde emellertid ej tagas upp till behandling på mötet, eftersom den inte varit upptagen på kallelsen till detta, och den förefaller sedan ha avförts från dagordningen.

Vid det konstituerade mötet tillsattes även en interimsstyrelse, i vilken Sparre blev ordförande. Som representanter för Uddevalla ingingo grosshandlarna B. J. Hasselgren, I. Kullgren, Robert Thorburn och H. Engelke och för Vänersborg kammarherren C. E. C. Kuylenstjerna, bokhandlaren F. A. Zettergren och musikediktören O. H. Bergqvist. Vidare invaldes i styrelsen tre representanter för Skaraborgs län och en för Dalsland.

Som nämnts uppgick den beräknade anläggningskostnaden för järnvägen till 4.860.000 rdr. Av detta belopp hade Sparre räknat med att erhålla två tredjedelar eller 3.240.000 rdr som statligt lån, medan återstoden, 1.620.000 rdr måste anskaffas genom aktieteckning. Det blev nu en angelägen uppgift för interimsstyrelsen att genom intensifierad teckningsverksamhet bland allmänheten i järnvägens trafikområde anskaffa den erforderliga summan.

Redan innan det konstituerande sammanträdet hållits i Vänersborg, hade motioner ingivits till riksdagen — dagtecknade den 29 november 1862 — om låneunderstöd för en bana från Herrljunga till Uddevalla över Vänersborg. Motionärerna voro fyra, nämligen landshövdingen Sparre hos Ridderskapet och adeln, rådmannen J. Börjesson från Vänersborg och borgmästaren G. Rhodin från Hjo — vilken senare också hemställde om lån till järnvägen Lidköping—Håkantorp — i Borgareståndet samt lantbrukaren Olaus Eriksson från Bohuslän i Bondeståndet.

Vid utskottsbehandlingen av de väckta motionerna visade det sig snart, att statsbidrag kunde påräknas för linjen Uddevalla—Vänersborg — däremot inte för hela sträckan Herrljunga—Uddevalla. Inför detta sakernas tillstånd gällde det för Sparre att genom taktiska åtgärder vinna ständernas medverkan i lånefrågan, och nu kom hans mångåriga riksdagserfarenhet väl till pass. Sedan år 1844 hade Sparre bevistat samtliga ståndsriksdagar.

Som ett led i sin strävan att påverka och vinna opinionen — enkannerligen den i riksdagen — för den tilltänkta järnvägen hade Sparre givit ut en liten skrift "Om Låneunderstöd till en bibana från Uddevalla öfver Wenersborg till Herrljunga", tryckt i Stockholm 1863 hos P. A. Norstedt & Söner. Skriften, som omfattar 24 sidor, innehåller även utdrag av en bilaga, författad av Adelsköld, samt en karta över föreslagna kommunikationsleder inom Älvsborgs län¹⁾.

1) Eftersom Wallin i det inledningsvis nämnda arbetet återgivit Sparres skrift in extenso — Jonas Wallin, Uddevalla—Vänersborg—Herrljunga Järnvägsbolag 1863—1923, sid. 34 ff —, refereras dess innehåll endast helt summariskt här.

Sparre inleder sin skrift med konstaterandet, att tanken på en kommunikationsled mellan Vänersborg och Uddevalla är gammal, och erinrar om såväl de tidigare kanalprojekten som de första järnvägsplanerna. Han övergår sedan till att diskutera den nytta den föreslagna järnvägen skulle skänka och har sam-

Om

Låneunderstöd till en bibana

från

Uddevalla öfver Wenersborg
till Herrljunga

af

ERIK SPARRE.

STOCKHOLM, 1863.

P. A. NORSTEDT & SÖNER
Kongl. Boktryckare.

TITELBLADET TILL LANDSHÖVDING SPARRES SKRIFT.

Vid ståndens behandling av lånefrågan uppstodo långa debatter, och när sedan dessa fattade skiljaktiga beslut — endast Ridderskapet och adeln stödde oreserverat Sparre —, blev läget rätt komplicerat. Den uppkomna situationen var emellertid inte i och för sig ogynnsam för Sparre, eftersom den gynnade ett taktiskt spel av det slag, som han så väl behärskade. Sparres ansträngningar resulterade i att Ridderskapet och adeln beslöt inbjuda de andra stånden till sammanjämkning av de skilda meningarna i lånefrågan. Aktionen lyckades och i början av juli månad 1863 beviljade ständerna det begärda lånet mot en räntefot av 4 %, 1 % amortering samt med 3 års räntefrihet.

Genom det statliga lånet hade järnvägens förverkligande kommit närmare, men det återstod ännu många hinder att övervinna. Den fortsatta aktieteckningen ingav bekymmer, och Sparre gjorde nu allt för att värva aktieägare. Han lät exempelvis sända ut teckningslistor till länets kronofogdar, häradsskrivare, kronolänsmän, kommunalnämndsordförande och andra i liknande ställning, för att dessa skulle påverka allmänheten till teckning. Härigenom åstadkommos också ett stort antal teckningar, vilka emellertid i många fall verkställdes av obemedlade personer, som saknade alla förutsättningar att infria de gjorda åtagandena. Det visade sig sedermera, att dylika aktier, träffande kallade ”backstugusittaraktier”, uppgingo till ett sammanlagt belopp av omkring 150.000 rdr.

De första planerna på en järnväg mellan Vänersborg och Uddevalla hade som bekant sin upprinnelse i Värmland. För att vinna värmlänningarnas medverkan till den planerade järnvägen sändes en delegation till Karlstad sommaren 1863. Resultatet blev dock inte alls vad man räknat med, då de värmländska bruks- och skogsägarna visade ett ganska svalt intresse för järnvägsprojektet: deras aktieteckning stannade vid den blygsamma summan 1.100 rdr.

Med ingången av år 1863 hade en ny kommunal samfällighet tillkommit, nämligen landstingen. Sparre var givetvis inte sen att vädja

manfört argumenteringen i nio punkter. I dessa behandlas sålunda vänertrafiken, Värmland och handeln med Norge, städerna Vänersborg och Uddevalla, Västergötland, Dalsland och Bohuslän, skärgårdsfiskets behov av goda transporter, nöden i fabriksdistrikten i södra länsdelen samt trafikinkomsterna.

om ekonomiskt stöd hos de av järnvägen berörda landstingen. Älvsborgs län anslog också — efter motion av bokhandlaren F. A. Zettergren i Vänersborg — redan samma år 200.000 rdr till aktieteckning, och bakom detta för järnvägen lyckliga beslut anar man Sparres stora auktoritet. De båda andra landstingen, Skaraborgs läns och Göteborgs och Bohus läns, avslogo framställningar om aktieteckning både detta och påföljande år. Först år 1865 beviljade landstinget i Skaraborgs län 50.000 rdr till aktieteckning — ursprungligen hade 200.000 rdr äskats, men detta belopp blev som synes kraftigt reducerat.

Den 25 september 1863 skulle bolagsstämma hållas, till vilken tidpunkt det gällde att om möjligt anskaffa den resterande delen av erforderligt aktiekapital. Dittills hade teckningar gjorts för cirka 1.425.000 rdr; den behövlige summan uppgick som tidigare nämnts till 1.620.000 rdr, varför det fattades knappt 200.000 rdr. Förhandlingarna vid denna viktiga bolagsstämma — man var nu tvungen att komma till ett avgörande för att aktieteckningen skulle bli fullgjord inom föreskriven tid — gingo inte i samförståndets tecken, utan man tog på nytt upp gamla tvisteämnen, såsom spårvidden, banans sträckning, de beräknade trafikinkomsterna etc. När diskussionen förklarats avslutad, frågade Sparre, om någon kunde uppdriva det resterande beloppet på omkring 200.000 rdr. Då ingen svarade, kom Sparres förlösande besked: ”Tja! Då tecknar jag dem väl själv, ty järnväg *ska* vi ha, mina herrar!”¹⁾ Därmed var järnvägsprojektet klart att bringas till verkställighet, vilket enligt de i koncessionen givna bestämmelserna skulle ske senast den 1 maj 1864.

Vid bolagsstämman valdes vidare styrelse, vilken fick följande sammansättning: landshövdingen Sparre, ordförande, grosshandlaren R. Thorburn från Uddevalla, verkställande direktör och vice ordförande, grosshandlaren I. Kullgren från Uddevalla, musikdirektören O. H. Bergqvist från Vänersborg, och possessionaten J. Carlsson från Levene, de tre senare ledamöter med titeln direktör.

Slutgiltigt beslut om banans sträckning över Håkantorps eller Annestad — som var det kortare och något billigare alternativet — fattades inte vid den här ovan nämnda bolagsstämman utan först

¹⁾ Adelsköld, a. a., sid. 444.

den 11 november året därpå. Anledningen till uppskovet var att man ville avvakta utgången av 1864 års förhandlingar i Skaraborgs läns landsting. Som tidigare nämnts avslogos de framställningar om aktieteckning, som gjordes detta år, och hade inte staden Lidköping i detta läge inträtt med en aktieteckning på 10.000 rdr, hade banan sannolikt dragits den kortare vägen via Annestad. Genom Lidköpings ingripande fastställdes sålunda att linjen mellan Vänersborg och Herrljunga skulle gå över Håkantorp.

Med bolagsstämman i september 1863 hade betingelser skapats för arbetets påbörjande. Det dröjde dock några månader innan det första spadtaget togs på järnvägen, främst beroende på svårigheterna att bedriva anläggningsarbeten vintertid. Arbetet igångsattes därför påföljande vår, den 27 april i Vänersborg, två dagar senare i Uddevalla. På båda platserna inleddes arbetet med stora festligheter, som av samtida skildringar att döma inte lämnade något övrigt att önska i fråga om högstämnd patriotism och optimistisk yra.¹⁾ För Vänersborgs del började högtidligheterna med en ceremoni, förlagd till området strax intill södra tullen, där man röjt upp en plan på f. d. Almqvistska trädgårdens tomt²⁾. Med Sparre i spetsen togo medlemmarna i järnvägsbolagets styrelse de första spadtagen på järnvägen, varefter arbetet fortsattes av järnvägsarbetarna. Senare samma dag intogo järnvägsintressenterna en gemensam måltid å Nya sällskapets lokaler i Vänersborg. Efter denna gjordes en båttur till Brinkebergskulle och vid återkomsten till staden styrdes färden till värdshuset Kasen, där sexa intogs. Programmet var som synes omfattande, men det var också en av alla efterlängtrad händelse, som nu kunde firas.

Det förekom givetvis tal, sång och musik i samband med festligheterna, och vad beträffar sångerna kan antecknas, att två enkom

1) Tidning för Wenersborgs Stad och Län nr 33 den 29 april 1864.

2) Det område, som avses, är det som låg söder om nuvarande kvarteret Violen, d. v. s. Edsgatan 2. Namnet på gården, vilken tidigare kallades d'Orchimonts gård (efter dåvarande innehavaren generalmajoren Wilhelm Albrecht d'Orchimont), emanerar från lagmannen Harald Almqvist, som var ägare till landeriet några decennier under 1800-talets förra hälft. Jfr vidare "Lagmannen Harald Almqvists Levernesbeskrivning", Vänersborgs Söners Gilles årsskrift 1937, sid. 3 ff.

för tillfället skrivna hyllningssånger föredrogos, båda av märket Z. L. B.¹⁾).

Vid anläggningsarbetena på järnvägen fungerade majoren Claes Adelsköld som överingenjör och kaptenen J. Vestman som arbetschef. Linjen mellan Herrljunga och Salstad, där terrängen i stort sett är jämn, beredde inte järnvägsbyggarna några svårigheter. Där-
emot fanns det åtskilliga tekniska problem att lösa vid utförandet av sträckan Salstad—Uddevalla, såsom passagen över Flo mosse, övergången över Göta älv, bangårdsanläggningen i Vänersborg och banvallen över sjön Vassbotten samt infarten till Uddevalla med dess starka lutning. Adelsköld löste emellertid de förelagda uppgifterna på ett utmärkt sätt. Hans skicklighet kom särskilt till synes, när det gällde konstruktionen av bron över Göta älv. Denna bro byggdes av stål — ett dittills oprövat material vid byggandet av järnvägsbroar — med bågarna vända nedåt, vilket gav bron ett originellt utseende.

Arbetet på järnvägen förlöpte enligt de uppgjorda beräkningarna. I oktober månad 1866 var sålunda bandelen Salstad—Uddevalla färdig och redan den 3 januari året därpå kunde hela sträckan mellan Herrljunga och Uddevalla trafikeras. Den 17 maj 1867 hade aktieägarna inbjudits till en invigningsresa, vilken avslutades med en festmiddag i Herrljunga, och järnvägen öppnades nu för allmän trafik.

Man hade ursprungligen tänkt anordna en högtidlig invigning av banan i september 1867 med närvaro av konung Carl XV, men med hänsyn till monarkens vacklande hälsa fick denna plan skrinläggas. I stället anordnades ett festtåg den 16 september mellan Vänersborg och Uddevalla för ledamöterna i Alvsborgs läns landsting, som då voro samlade till session i Vänersborg.

I samband med de skilda invigningsfestligheterna — sannolikt ordnade för att öka allmänhetens intresse för järnvägen — blev i synnerhet Sparre föremål för värtaliga hyllningar. Som framgått av den tidigare skildringen kan järnvägen i hög grad sägas vara

¹⁾ Bakom denna signatur döljer sig skalden och fanjunkaren Zacharias Ludvig Barkstedt, som intog en framträdande plats i stadens offentliga liv — framför allt nöjesliv — vid 1800-talets mitt. Se vidare Margareta Barkstedts uppsats i denna årsskrift och Bertel Hallberg, "En maskeradbal i Vänersborg år 1849", Vänersborgs Söners Gilles årsskrift 1939, sid. 46 ff.

resultatet av en mans arbete. Utan Sparres okuvliga energi är det föga troligt, att järnvägsfrågan för berörda trakter bringats till lösning på sätt som nu skedde. Sparres tal om järnvägen som "sin järnväg" är därför inte utan berättigande.

*

När den med så stora förväntningar emotsedda järnvägen mellan Herrljunga och Uddevalla började trafikeras visade det sig snart, att den som trafikmedel skulle komma att spela en alldeles självständig roll med verkningar, som dess tillskyndare aldrig räknat med. Den till följd av sjökommunikationerna gynnade ställning, som Vänersborg haft i århundraden, försvann efter hand med järnvägarnas tillkomst. Som kanalstation hade Vänersborg genom sitt läge vid Vänerens sydspets blivit något av ett kommunikationscentrum för den inländska sjötrafiken. Då järnvägarna kommo, ledde de trafiken andra vägar — förbi Vänersborg —, och när sedan staden gick miste om möjligheten att bli järnvägsknut — korsningen mellan Herrljunga—Uddevallalinjen och Bergslagsbanan —, blevo verkningarna av det nya kommunikationsmedlet snarast negativa för Vänersborgs del.

Under årtiondena närmast före järnvägens tillkomst hade Vänersborg varit centrum för en livlig spannmålshandel med en icke obetydlig export, framför allt av havre, över stadens hamn. Denna handel upphörde givetvis inte, i och med att järnvägen anlades, men järnvägen kom att gynna Uddevalla på Vänersborgs bekostnad, och belysande för utvecklingen är den fördubbling av spannmålsexporten över Uddevalla hamn som ägde rum åren närmast efter järnvägens öppnande.¹⁾

I Uddevalla dominerades spannmålshandeln av det Thorburnska handelshuset, vilket som redan tidigare nämnts tagit aktiv del i järnvägsplanerna (se sid. 21) och som även stött UWHJ genom aktie-teckning. I den skildring av handelshuset, som Bertil Thorburn ägnat detta i anledning av bolagets hundraåriga tillvaro — och vilken har den betecknande underrubriken "Ett blad ur den svenska havreexportens historia" —, redogör Thorburn för järnvägens stora

¹⁾ Gösta Hasselberg, Vänersborgs Historia, Del II, sid. 226.

betydelse för företagets transporter. Som ett exempel härpå nämner han, att firman köpte järnvägsagnar för 60.000 kronor — för att hjälpa det kapitalfattiga järnvägsbolaget —, vilka i första hand skulle användas för företagets egna havretransporter. Omfattningen av dessa kan bäst belysas med några uppgifter, hämtade ur Thorburns arbete. Bokslutsåret 1871/72 anlände sålunda 26.624 ton havre till det Thorburnska handelshuset över UWHJ, 1873/74 27.348 ton och 1875/76 inte mindre än 36.789 ton. Av den sistnämnda kvantiteten kommo ca 9.800 ton via Herrljunga och 26.980 ton från stationer på linjen Herrljunga—Uddevalla. I fråga om de senare kan noteras, att de största mängderna kommo från Vara (7.773 ton), Grästorp (5.259 ton) och Vänersborg (7.297 ton). Att en så betydande kvantitet havre lämnat Vänersborg med destination Uddevalla synes inte kunna tolkas på annat sätt, än att stadens köpmän nu fungerade som mellanhänder åt exportfirman i Uddevalla — med andra ord en radikal förändring av den tidigare rådande situationen, då havreexporten i stor utsträckning gick direkt över Vänersborg. Enligt Thorburn kallades UWHJ "havrebanan", ett namn som avslöjar åtskilligt om den roll, som dessa transporter spelade för både järnvägen och bygderna runt omkring den¹⁾.

Ett av Sparres motiv för järnvägens byggande var som bekant, att den skulle stimulera näringslivet genom att möjliggöra bättre och billigare transporter. Att de genom järnvägen ökade avsättningsmöjligheterna för spannmål förbättrade jordbrukets lönsamhet är uppenbart, vidare att industriens råvaru- och bränsleförsörjning tack vare järnvägen kunde tillgodoses snabbare och till lägre kostnader än tidigare. I dessa avseenden infriades förväntningarna otvivelaktigt: järnvägen blev en stimulerande faktor i bygdens ekonomiska liv av det slag, som dess tillskyndare hoppats på.

För de båda städerna Vänersborg och Uddevalla blev utgången — som framgått av skildringen här ovan — delvis en annan, än den man räknat med. För Uddevallas del medförde järnvägen en avsevärd utvidgning av stadens omland österut mot Herrljunga — till vilket havretransporterna utgöra en utmärkt illustration —, samtidigt som Vänersborgs dominans i detta område minskades, sannolikt inte lika mycket som Uddevallas ökade men tillräckligt

¹⁾ Thorburn, a. a., sid. 111 ff.

mycket för att bli fullt påtaglig. Farhågor för en dylik utveckling hade, som tidigare framhållits, inte saknats i Vänersborg, men att de skulle besannas i så hög grad hade säkerligen ingen väntat.

I inledningen till denna uppsats berördes den framför allt under 1830- och 40-talen gängse uppfattningen om järnvägarnas roll som ett komplement till trafiken mellan skilda vattensystem. Den omlastning i Vänersborg från båt till järnväg och vice versa, som Sparre och många med honom räknade med, baserades på nämnda förutsättning. Från denna utgångspunkt är det riktigt, att man knappast kunde tänka sig en sträcka, som bättre lämpade sig för en järnväg, än det ungefär 2,5 mil långa avståndet mellan Vänerns sydspets och Uddevalla. Efter järnvägens öppnande gjorde också järnvägsbolaget ansträngningar för att få till stånd en omlastning i Vänersborg och lyckades även teckna kontrakt med Edsvalla bruk i Värmland om en sådan trafik. Denna blev emellertid inte långvarig, och även senare omlastningar — från andra industrieföretag — blevo av rätt blygsam omfattning.

Helt naturligt sågs varken själva järnvägen eller dess omlastningar i Vänersborg med gillande av det bolag, som administrerade Trollhätte kanal och vilket ju tidigare haft en kritisk inställning till järnvägsprojektet såsom sådant. För att möta konkurrensen från järnvägarna — inte blott UWHJ utan även västra stambanan och längre fram också Bergslagsbanan — tvingades efter hand kanalbolaget tillgripa motåtgärder i form av reducerade taxor.

Den stora omlastning i Vänersborg, som stadens köpmän och järnvägsbolaget hoppats på och kanalbolaget fruktat, blev aldrig förverkligad. Järnvägens inflytande kom i det aktuella fallet liksom i så många andra att koncentreras dels till banans replipunkter, Herrljunga vid stambanan och Uddevalla vid havet, och dels till de stationssamhällen, som så småningom började växa upp utmed linjen.

I den av Sparre utgivna skriften i järnvägsfrågan uttalades en optimistisk syn på järnvägens bärighet, säkerligen äkta, vilken givetvis var ägnad att påverka ständernas ställningstagande i lånefrågan. Det skulle emellertid visa sig, att denna uppfattning inte hade fog för sig, i första hand till följd av att inkomsterna blevo mindre än beräknat. Någon ut-

delning till aktieägarna kunde sålunda inte lämnas under de 33 första åren — d. v. s. under den tid järnvägen var smalspårig. Efter ombyggnaden till normalspår ökades trafikinkomsterna, och år 1901 kunde utdelning ske för första gången med 3 %. Därefter har utdelning ägt rum med varierande procentsats (mellan 3 och 6 %) fram till förstatligandet år 1940 med undantag för åren 1925, 1926, 1931—1936 och 1939.

*

I den här ovan lämnade skildringen av Uddevalla—Vänersborg—Herrljunga järnväg har huvudvikten lagts vid händelserna i samband med järnvägens tillkomst. Järnvägens verkningar ha också behandlats, ehuru långt mindre utförligt, än vad detta betydelsefulla ämne kan giva anledning till. Järnvägens utveckling, från privatägd smalspårig linje till elektrifierad statsbana, har däremot knappast alls berörts. Avslutningsvis skall därför data lämnas för några viktigare händelser under den nittioåriga trafikperioden.

Som förut nämnts byggdes järnvägen med den för svenska förhållanden ovanliga spårvidden av 4 engelska fot, eller 1,217 m, samma spårvidd som den några år tidigare fullbordade linjen mellan Borås och Herrljunga hade. Under de första åren av järnvägens trafikerande voro olägenheterna med den från statsbanenätet avvikande spårvidden relativt obetydliga. Kostnaderna för omlastningen ökade dock efter hand, särskilt sedan Bergslagsbanan öppnats för trafik år 1879. När frågan om ombyggnad av Boråsbanan aktualiserades i början av 1890-talet, insåg ledningen för UWHJ, att den måste följa exemplet, om järnvägen inte skulle bli helt isolerad. Ombyggnadsarbetet, som skedde i etapper, ägde rum åren 1898—1899. Själva spårömläggningen utfördes i augusti—september 1899, och den 1 september detta år var den 92 kilometer långa linjen klar för normalspårstrafik. Kostnaderna för ombyggnaden uppgingo till omkring 620.000 kronor, vilka täcktes genom statligt lån.

Nästa genomgripande händelse är utan tvekan järnvägens förstatligande år 1940. Statens övertagande av banan hade diskuterats redan på 1880-talet, den gången föranledd av frågan om övergång till normalspår. Den aktion, som gjordes av landstingen i Älvsborgs

och Skaraborgs län år 1886 för att åstadkomma statsinlösen, ledde emellertid inte till något resultat.

Under 1930-talet var som bekant frågan om statens övertagande av ett större antal enskilda järnvägar föremål för debatt. En år 1936 tillsatt utredningskommitté avgav två år senare ett betänkande, i vilket ett förstatligande av de enskilda järnvägarna rekommenderades som den bästa lösningen av järnvägarnas organisations- och rationaliseringsproblem¹⁾. I den proposition till 1939 års riksdag, som Kungl. Maj:t framlade, hade de ledande principerna i betänkandet accepterats, och riksdagens beslut den 17 maj samma år gick — med vissa ändringar — i samma riktning.

För UWHJ:s del blev frågan om statsinlösen aktualiserad snabbare än väntat. Statens transportkommission ställde nämligen i oktober 1939 fordringar på järnvägens förstärkning för att möjliggöra trafik med tyngre tåg i samband med av andra världskriget föranledda planer att bygga ut Uddevalla hamn. Kostnaderna för dessa arbeten beräknades till cirka 700.000 kronor, ett belopp som järnvägens styrelse under då rådande förhållanden näppeligen kunde uppdriva på egen hand. Det hela ledde till att styrelsen började förhandla med representanter för Kungl. Järnvägsstyrelsen om järnvägens förstatligande. Resultatet blev ett avtal om statsinlösen, som sedermera godkändes på extra bolagsstämma den 24 februari 1940. Den i ärendet framlagda propositionen godkändes av riksdagen den 18 maj 1940, som anvisade 1.058.000 kronor för köpets genomförande. Den 1 juli 1940 övergick banan i statens ägo, och en ny epok i järnvägens historia kunde börja.

Som ett led i strävandena att rationalisera järnvägsdriften har elektrifieringen intagit en framträdande plats under de senaste årtiondena. I och med att staten övertog linjen Uddevalla—Vänersborg—Herrljunga skapades förutsättningar för övergång till eldrift även på denna sträcka, ehuru arbetet till följd av materialknapphet inte kunde bringas till utförande förrän åren närmast efter andra världskrigets slut. Elektrifieringen fullbordades hösten 1949, och invigningståget passerade mellan Herrljunga och Uddevalla den

¹⁾ 1936 års Järnvägskommitté, "Betänkande rörande åtgärder för enhetliggörande av det svenska järnvägsnätet.", Statens offentliga utredningar 1938: 28.

12 december 1949. Därmed hade ett märkligt kretslopp slutits: Den järnväg, som en gång icke utan svårighet haft att passera över fallen i Göta älv vid Huvudnäs, kunde nu hämta energi för trafiken från dessa vattenfall.

*

Om järnvägarnas betydelse har en historiker träffande sagt följande, vilket också gäller den bana, som skildrats här ovan:

”Det var som en modern saga, detta teknikens triumftåg genom de gamla bondebygderna, och järnvägarnas tillkomst har kanske betytt mer än något annat för det moderna Sveriges fram- och tillväxt.”¹⁾

NILS PÄRUD.

¹⁾ Ingvar Andersson, Sveriges historia, Stockholm 1953, 4 uppl., sid. 388.

Borgmästare Bertel Hallbergs skrifter.

Försök till bibliografi.

- Vänersborgs äldsta tidningar och deras redaktörer.* (Västgöta-Dals Tidning 26/2 1909.)
- Vänersborg i 1643—45 års danska krig.* (Västgöta-Dals Tidning 16/3 och 23/3 1909.)
- Bland Västgöta studenter på 1600-talet.* (Stockholms Dagblads Skaraborgsnummer 21/3 1909.)
- Hans Belfrage.* Vänersborgs förste borgmästare. (Västgöta-Dals Tidning 28/9 och 1/10 1909.)
- Några anteckningar om landshövdingar i Älvsborgs län.* (Göteborgs Morgonposts Vänersborgsnummer 2/4 1910.)
- Om Brette, dess uppkomst och undergång.* (Västergötlands Fornminnesförenings Tidskrift n:r 21 år 1910.)
- Carl Johans besök i Vänersborg och Trollhättan den 29 och 30 april 1813.* (Elfsborgs läns Annonsblad 30/5 1913.)
- Om staden Brätte i Västergötland, dess uppkomst och undergång.* Linköping 1922.
- Vänersborgs förste borgmästare.* (Elfsborgs läns Annonsblad 12/7 1922.)
- Anders Segoldsson Wallman.* Borgmästare i Vänersborg 1684—1692. (Elfsborgs läns Annonsblad 30/12 1922 och 3/1 1923.)
- Vänersborgs stads räkenskaper år 1652.* (Västgöta-Dals Tidning 16/1 1923.)
- Anteckningar om Vänersborgs kyrka.* (Västgöta-Dals Tidning 17/4 1923.)

- Anders Hjellman*. Borgmästare i Vänersborg 1686—1694. (Västgöta-Dals Tidning 27/7 och 31/7 1923.)
- Hundraåriga annonser*. Ur Vänersborgstidningar för 100 år sedan. (Västgöta-Dals Tidning 7/9 1923.)
- Nya uppgifter om Brätte*. (Västgöta-Dals Tidning 2/1 och 4/1 1924.)
- Vänersborgs Kyrkas Inventarier år 1690*. (Västgöta-Dals Tidning 29/1 och 1/2 1924.)
- Hans Peterson Wennerstierna*. (Västgöta-Dals Tidning 14/11 1924.)
- Från kyrkostämmor i Vänersborg 1690—1691*. (Västgöta-Dals Tidning 26/2 1925.)
- Några bidrag till Vänersborgs kyrkas historia*. (Västgöta-Dals Tidning 30/6 1925.)
- Några kyrkostämmoprotokoll från Vänersborg från mitten av 1700-talet*. (Västgöta-Dals Tidning 31/7 och 21/8 1925.)
- Vänersborgs Kyrkas Död- och Begravningsbok 1690—1697*, utgiven och med anmärkningar försedd av B. H. Linköping 1925.
- Kristian Ulrik Lenberg och hans villomeningar om de pietistiska oroligheterna i Vänersborg på 1730-talet*. (Västgöta-Dals Tidning 29/1 och 5/2 1926.)
- Om gravarna i Vänersborgs forna kyrka*. (Västgöta-Dals Tidning 4/5 1926.)
- Hos krögaren Lachtrop i Vänersborg 1757*. (Västgöta-Dals Tidning 29/7 1927.)
- Om fattigvården i Vänersborg på 1750-talet*. (Länstidningen i Vänersborg 4/6 och 6/6 1929.)
- Från kyrkostämmor i Vänersborg åren 1691—1694*. (Länstidningen 30/12 1929.)
- Ett par blad ur Vänersborgs dombok år 1680*. (Västergötlands Fornminnesförenings Tidskrift n:r 33—34 år 1930.)
- Anteckningar om äldre tiders guldsmeder i Vänersborg*. (Vänersborgs Söners Gilles Minnesskrift 1905—1930.)
- Anteckningar ur Vänersborgs domböcker 1726—1730*. (Länstidningen 8/2 och 11/2 1932.)

- Magnus Printz*. Borgmästare i Vänersborg 1694—1701. (Länstidningen 4/8 1932.)
- En visitation i Vänersborgs församling under år 1713*. (Länstidningen 8/11 1932.)
- Om krigsfångarna i Vänersborg under Karl XII:s krig*. (Västergötlands Fornminnesförenings Tidskrift n:r 35—36 år 1932.)
- Lars Lechander*. Borgmästare i Vänersborg 1701—1719. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1932.)
- Bidrag till Vänersborgs kyrkas historia till år 1777*. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1933.)
- Claudius Kloot*. Biografiska anteckningar om en svensk rättslörd från 1600-talet. Linköping 1934.
- Bengt Erik Båld*. En glömd Vänersborgsskald. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1934.)
- Vänersborgs stadsfiskaler*. (Länstidningen 27/6 1935.)
- Om Vänersborgs kvarter, torg, gator och tomter i äldre tider*. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1935.)
- Om Läckered och Kasen*. (Länstidningen 20/4 1936.)
- Vänersborgs magistrats protokoll den 14 mars 1757*. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1936.)
- Peter Ekman blir rådman*. En kulturbild från Vänersborg år 1706. Vänersborg 1937.
- Henric Westman*. (Linköpings biblioteks handlingar, band 2:2, 1937.)
- Kommentar till "Lagmannen Harald Almquists Levernesbeskrivning"*. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1937.)
- Ur Vänersborgs domböcker för åren 1645—1650*. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1938.)
- Anteckningar om landssekreterare och landskamrerare i Älvsborgs län*. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1939, tidigare i Länstidningen 8/1, 23/3, 27/3 och 31/3 1931.)
- En maskeradbal i Vänersborg år 1849*. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1939.)

- Jonas Magnus Bergius*. Borgmästare i Vänersborg 1828—1854. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1940, tidigare i Västgötadals Tidning 14/9 1926.)
- En "hederlig" begravning i Vänersborg år 1703*. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1941, tidigare i Länstidningen 27/1 1928.)
- Anteckningar om stadsfältskärer, stadsläkare och apotekare i Vänersborg under 1600- och 1700-talen*. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1943.)
- Vänersborg på 1700-talet*. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1943.)
- Gustaf Odenkrantz*. (Linköpings biblioteks handlingar, band 4:1, 1944.)
- Några bilder ur Vänersborgs stads historia*. Tal vid stadens 300-årsjubileum den 21 juni 1944. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1945.)
- Kommentar till "Till och från skolan" av domprosten Gustaf Lizell*. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1945.)
- Kommentar till "Plantagefunderingar, en skolpojksdikt från 1890-talets Vänersborg"*. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1945.)
- Ur Vänersborgs första tidning*. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1946, tidigare i Elfsborgs läns Annonsblad 16/6 1944.)
- Kopparslagaren Lorentz Dafgård och hans barn*. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1947.)
- Eric Gustaf Gyllenheim*. En av Vänersborgs stora donatorer. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1948.)
- Om Bernhard Risbergs släkt*. (Linköpings biblioteks handlingar, band 4:2, 1949.)
- Henrik och Olga Åberg samt deras Linköpingsfond för stödjande av filantropiska och kulturella strävanden*. (Linköpings biblioteks handlingar, band 4:2, 1949.)
- Anteckningar om bokbindare i Vänersborg*. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1949.)
- Anteckningar om Vänersborgs skola i äldre tider*. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1950, tidigare i Länstidningen 16/2 1937.)

Karl XI i Vänersborg. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1951, tidigare i Länstidningen 2/1 1929.)

Om Svenska Handelsbankens fastighet i Vänersborg (tomten nr 1 i kvarteret Näckrosen). (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1952.)

Ur Vänersborgs stads domböcker 1671—1675. I. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1953.)

Ur Vänersborgs stads domböcker 1671—1675. II. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1954, posthumt.)

RAGNAR FALK.

Museets egyptiska samlingar.

I Vänersborgs museums hittills enda utgivna katalog — den av år 1904 — förtecknas ej mindre än 30 avdelningar av de mest skilda slag. Därvid är att märka, att i denna siffra ej ingår de varierande naturhistoriska samlingar, som finns i museet. Som nr 30 redogöres för museets egyptiska samling. Denna avdelning upptar 70 nummer, varav dock flera utgör täcknummer för en grupp föremål. Märkligt nog finns inga som helst uppgifter om hur samlingen kommit att hamna i Vänersborg och i museet där utom en kortfattad notis i förordet, där det heter: "Kammarherren m. m. O. G. v. Keiderstam, t. f. generalkonsul i Alexandria år 1886, har skänkt den dyrbara egyptiska samlingen. . ." I sitt arbete "Vänersborgs museums historia" har doktor K. G. Cedergren anfört en del uppgifter, som delvis står i motsatsförhållande till de ovannämnda. Han skriver: "Om den von Heidenstamska donationen av egyptiska fornsaker, en samling till vilken få svenska museer kunna uppvisa något motstycke, är mycket litet känt. Den skedde före museibygnadens tillkomst och har skett direkt till Adolf Andersohn och på hans initiativ. Handlingarna angående densamma hava blivit förstörda liksom så mycket annat av Andersohns berrväxling." I uppsatsen "Hur museet kom till" kompletterar N. I. Svensson dessa senare upplysningar¹⁾: "Vid beskrivningen av den egyptiska samlingen får man veta, att denna är skänkt av generalkonsul O. G. von Heidenstam, förutom den större kistan, som herr v. H. förmått den italienske konstsammlaren Pugioli i Alexandria att förära museet". Källa för detta uttalande är en artikel i Länstidningen den 30 januari 1891, alltså i samband med museets invigning. Katalogens namn "v. Keiderstam" är alltså felaktigt, och året, 1886, som nämnes i sammanhanget, är missvisande. Samlingarna bör ha skänkts redan före detta år enligt vad som även framgår av underhandlingarna vid museets uppförande.

¹⁾ Årsskriften 1949, s. 102.

DEN BEROMDA PRINCESS-SARKOFAGEN MED AVTAGET LOCK.

Det är mycket tänkbart, för att inte säga troligt, att man kan finna ytterligare några uppgifter om dessa samlingar på andra håll, och kanske kan på så sätt denna delvis olösta fråga få sin lösning i framtiden. I skrivande stund bör emellertid vittnesbördet av en muntlig tradition (bestyrkt bl. a. av museets förre intendent Josef Sjögren) läggas till vad som ovan sagts angående samlingarnas uppkomst. Enligt denna berättas, att stadens store donator Adolf Andersohn, som var synnerligen intresserad av resor, på en av sina vidsträckta färder även kom att besöka Egypten. Därvid skall han ha träffat svenske generalkonsuln i Alexandria och för denne på ett så entusiasmerande sätt berättat om strävandena att söka åstadkomma ett museum i Vänersborg, att von Heidenstam, som var en ivrig samlare, kommit på tanken till den storartade donationen.

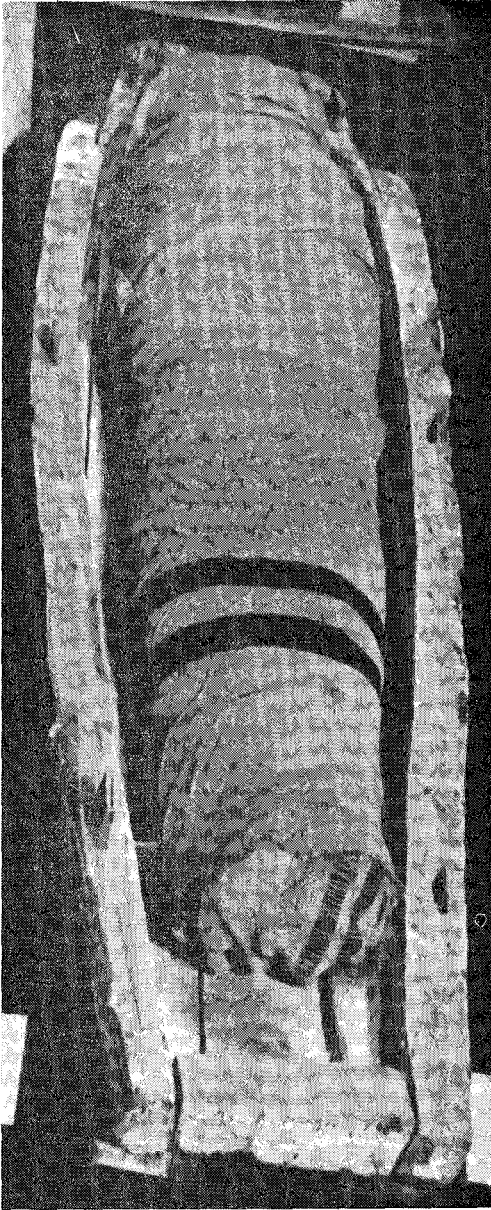
Tiden har gått sedan dess. Vänersborgs museum har haft mycken glädje av sina egyptiska samlingar. Forskare har studerat dem, allmänheten har beundrat dem. Detta har icke hindrat, att något hemlighetsfullt och gåtfullt på äkta egyptiskt sätt vilat över kollektionen. Olösta frågor har återstått både beträffande själva tillkomsten av samlingarna och beträffande de enskilda föremålen. Utan tvekan har i detta sammanhang den s. k. prinsessmumien spelat huvudrollen. Historien om denna är väl värd att berätta.

Som n:r 1 i katalogen nämnes: "Målad sarkofag, hvori en mumie." Detta — att det i den lilla förnämliga mumiekistan i samlingen skulle förvaras en riktig, äkta mumie — har retat nyfikenheten under museets hela verksamhetstid. Efter långa tiders polemik i tidningspressen, i vilken bl. a. framskymtar ett visst "riksintresse" för saken, återspeglad t. ex. av följande tidningsrubrik: "Lokalpatriotism ger Vänersborg prinsessmumie" eller följande uttalande: "Prinsessmumier från så gammal tid, som det här är fråga om, är synnerligen ovanliga, och det är inte troligt att det i vänersborgsfallet är en sådan", var man år 1948 färdig för en röntgenundersökning av mumiekistan.

Den med stora förväntningar motsedda undersökningen gav dock knappast de resultat man hade anledning att vänta sig i positiv eller negativ riktning. Fotografierna blev helt enkelt så otydliga, att man icke med bestämdhet kunde uttala sig om det verkligen rörde sig om en äkta mumie eller om ett falsifikat. Då åter-

stod endast en sak att göra: man måste linda av svepningen för okulärundersökning. Denna undersökning skedde även år 1948. Protokollet förvaras i museets samlingar och ger belägg för det stora intresse man hade för saken. Proceduren är uppdelad i nio punkter, och resultatet blev ganska överraskande. När man kommit så långt, att man sökte efter kraniet, rann det sand ur svepningen. Man kunde efter avslutad undersökning summera följande slutsatser: "Sedan museistyrelsen nu fått närmare upplysningar, har man låtit ett par sakkunniga utföra en preliminär undersökning. Det visade sig härvid,, att mumien är en under sen tid gjord förfalskning, men att de linnevävnader, som använts till hölje, tydligen äro av äkta gammalt datum och möjligen från århundradena kring Kristi födelse."

Så enkelt lät sig dock ej denna segslitna fråga lösas. Den dök snart upp på ett nytt sätt. En tidningsrubrik kan vara signifikativ: "Vänersborgsmumien mannekäng, äkta men utan ben och knotor." Och artikeln börjar så: "Vänersborgsmumien är ingen riktig mumie utan något betydligt finare, nämligen en skyltmumie — den enda i vårt land. Sådana mumier stod uppställda i mumiefieringsverkstäderna, för att de som beställde mumiefiering skulle få en uppfattning om priser och utförande. Några mänskliga rester finns inte innanför bindorna, utan fyllningen utgöres av sågspån och grus, omtalar docent E. Akmar i Uppsala. . ." Docent Akmars minst sagt uppseendeväckande teori har som väntat ej fått stå oemotsagd, och inte minst från de sakkunniga, som öppnat kistan, opponerades starkt mot detta sista påstående. Docent Akmar har i olika sammanhang hävdad sin uppfattning och även kommit med en del ytterligare kommentarer väl värda att framdragas i detta sammanhang. Han säger: "Mumien såg dagen ljus i gravstaden Thebe, där eliten av mumiefieringsarbetare fanns. Hur den sedan kommit till Vänersborg är ännu ej klart. Vägarna ha varit slingrande och tiden lång. Kistan tillhörde på sin tid en kvinna med namnet Utest-Minn. Namnet finns på locket inramat av Horus' fyra söner, som flankerar inskriften i varje hörn. Horusgestalterna symboliserar uppståndelsen och förekommer ofta på mumiekistor. . . Dessutom kan man avläsa kvinnans stamträd på locket, där både hennes barns och mors namn finns." Ja, så är alltså fortfarande frågan delvis öppen.

FRÅN MUMIEUNDERSÖKNINGEN.
"Mumien" i kistan.

Detta var litet om samlingarna; nu till problemet med deras exponering. Hur skulle dessa egyptiska samlingar kunna exponeras på bästa tänkbara sätt? De ha visats tidigare dels i källaren men dels också i det lilla kabinett, som är t. v. om utgången. Man har dock ej varit nöjd med dessa placeringar, som knappast givit konstverken och övriga föremål full rättvisa. Under vintern 1955—56 har stora förändringar vidtagits med samlingarna. Förre landsantikvarien N. I. Svensson var på sin tid sysselsatt med att söka åstadkomma en modernisering, men hans sjukdom kom att lägga hinder i vägen för planernas förverkligande. Nu tog museistyrelsen åter upp tanken. Principiellt ansåg man, att samlingarna ej gjordes rättvisa i den trånga lokalen med de omoderna montrarna. Under teknad fick i uppdrag att dels kontakta fackmän för en vetenskaplig översyn av beståndet, dels utarbete ett nytt exponeringsförslag. Således kom det sig, att intendenten vid Egyptiska museet i Stockholm docent Sten W. Wångstedt besökte Vänersborgs museum för en grundlig genomgång av museets egyptiska samlingar. Docent Wångstedt kunde med sin sakkunskap rätta till en del misstag i den gamla inventarieförteckningen, så att en helt ny, modern och komplett inventarieförteckning nu finns. Dessutom bistod han med råd och dåd vid planeringen av samlingens då förestående nya uppställning. Av särskilt intresse var kanske även att taga del av docent Wångstedts uttalande om samlingarnas värde. Han framhåller deras genomgående goda kvalitet och pekar — förutom på ett antal värdefulla och sällsynta föremål — särskilt på den ovanligt stora och representativa kollektionen av textilier, till vilken enligt honom ej ens Egyptiska museet i Stockholm kan uppvisa en motsvarighet.

Efter denna vetenskapliga genomgång av samlingarna kunde ett helt nytt förslag för samlingarnas uppställning framläggas, som museistyrelsen godkände. Förändringarna är nu helt genomförda och består huvudsakligen i följande: Samlingarna har åter flyttats ned i källarvåningen, där två mindre rum friställts för desamma. Härvid uppstod en mycket kinkig fråga av tekniskt slag, som absolut måste lösas, innan överflyttningen kunde ske. Källaren måste göras fuktfri. Sedan vissa utdikningsarbeten utförts, anbragtes slingor från museets värmesystem i murar, väggar och i katafalker

på ett sådant sätt, att en varmluftscirkulation alltid skulle ske inom lokalerna. Genom detta system har också all fukt försvunnit och ingen som helst källarlukt har sedan dess kunnat förnimmas. Förhållandena har garanterats absolut säkra för föremålens förvaring.

PTAH-SOKAR-OSIRIS,
egyptisk dödsväktare.

I det yttre av de två rummen visas i väggfasta montrar bruks- och konstföremål från Egypten. Rummet avskiljes från det inre genom en portal, som uppförts helt i egyptisk stil. Det inre rummet har fått karaktären av en gravkammare, och här förvaras de båda mumiekistorna i var sitt gravvalv. Men dessutom exponeras även här ett antal föremål samt för övrigt några prov på de ovan nämnda textilierna. Slutligen förbindes detta rum med den övriga

källaren genom en smal öppning, varigenom cirkulationsvisning av samlingen kan bli möjlig.

Det är, som man kan förstå, ett omfattande arbete som genomförts. Själva arrangemangen i montrar har delvis utförts av fil. kand. E. Nordahl, (som i sin examen även har egyptologi som ett

PORTALEN TILL MUSEETS EGYPTISKA GRAVKAMMARE.

ämne.) Murningsarbetena, som varit mycket omfattande, har utförts av murarmästaren Karl Bodén. På sitt karakteristiska och oefterhärmliga sätt har han löst problemet att förvandla en tidigare skräpgarderob till en egyptisk gravkammare. Hans prestation har rönt stor uppskattning. Målningsarbetet, som omfattar dels vanlig vägg- och golvmålning, dels konstnärlig dekorerings i "hieroglyfstil" av väggarna m. m., har på ett mycket förtjänstfullt sätt utförts av

konstnären Arnold Axelsson. Samtliga figurer på väggarna, som också inhuggits i relief, är hämtade från museets egna samlingar. Således prydes den nämnda portalen in till gravkammaren av tvenne gravväkterskor, som "lånats" från den stora sarkofagen.

Det var inte utan en viss stolthet, som museistyrelsen kunde inviga de nyrenoverade och nyexponerade egyptiska samlingarna — nu bland museets främsta sevärdheter — den 24 april år 1956. Ja, t. o. m. från själva landet Egypten har intresse visats, och de egyptiska myndigheterna har via Svenska utrikesdepartementet begärt detaljerade upplysningar om Vänersborgs museums egyptiska samlingar i samband med liknande förfrågningar till andra museer och samlingar, som äga rika kollektioner från de gamla faraonernas land.

SVEN AXEL HALLBÄCK.

Årsredogörelse för Vänersborgs museum 1956.

Vänersborgs museum har under 1956 haft ett synnerligen livligt verksamhetsår. Besökssiffrorna, 9.924, varav 3.605 betalande, giver vid handen, att museet — om man till denna siffra lägger olika tillfälliga besök, expeditionsbesök etc. — för förmodligen första gången sedan sin tillkomst haft över 10.000 besökande. Antalet besökande skolklasser har även procentuellt stigit högst avsevärt och under året har museet således haft besök av inte mindre än 4.408 skolelever med 210 lärare. Dessutom har — såsom föregående år — studiecirkelar, konferenser och sammanträden av skilda slag hållits inom museets väggar.

Icke mindre än elva utställningar ha under året arrangerats, av vilka fem ordnats i samarbete med Göta Älvdalens konstförening. Av de övriga ha ytterligare två varit konstutställningar, nämligen "Grafik och lyrik", arrangerad i samarbete med Folket i Bild och A. B. F., samt "Nordisk konstutställning", anordnad i samarbete med Föreningen Norden. En dockutställning, "Dockor från hela världen", tillkom i samarbete med Fredrika Bremer-förbundet. De tre resterande utställningarna, "Det vildas rike II", sommarutställningen, omfattande orientalisk konst, konsthantverk och vapen, samt "Från istid till järnålder", ha hållits i museets egen regi.

Genom stadsfullmäktiges tillmötesgående med extra anslag har — som under år 1955 — en extra amanuens kunnat anställas, fil. kand. Else Nordahl, under sammanlagt fyra månader. Amanuens Nordahl har haft hand om den från föregående år påbörjade inventeringen av museet. Betydande delar av den mycket omfattande fornminnesavdelningen har kunnat systematiskt inventeras, katalogiseras och antingen magasineras eller utställas. Förutom detta arbete har amanuens Nordahl, bl. a. i egenskap av egyptolog, biträtt vid ordnandet av den egyptiska avdelningen. Under landsantik-

variens bortovaro vikarierade amanuens Nordahl med Riksantikvarieämbetets medgivande. Slutligen har fröken Nordahl arrangerat den ovannämnda utställningen "Från istid till järnålder" med föremål ur museets fornminnesavdelning. Till denna utställning har hon också utarbetat en omfattande katalog, som utgivits av trycket.

Museets flaggstång har under året blivit reparerad.

Det från tidigare år påbörjade renoverings- och förnyelsearbetet inom museet har fortsatts med kraft. Framförallt har uppmärksamhet ägnats museets källarvåning. Ny trappa till denna har installerats. Förutom en allmän uppsnygning, omfattande bl. a. målning av golv och i viss mån väggar och tak, har här en helt ny egyptisk avdelning kunnat inredas. Genom ett enkelt arrangemang kunde tvenne mindre rum friställas för dessa värdefulla samlingar. I det yttre av dessa exponeras i väggfasta montrar av teakträ med blå invändig klädsel och med indirekt ljus egyptiska bruksföremål och konstverk. Det inre rummet har ombyggt till en gravkammare i tidig egyptisk stil med valv och pelare. En port vaktad av tvenne gravväkterskor, leder in till kammaren, vars väggar även smyckas av figurer och hieroglyfer, hämtade från museets egna samlingar. I denna gravkammare, som försetts med modern konditionering, förvaras museets tvenne mumiekistor och dessutom bl. a. i montrar prov på textilier, fragment av kistor m. m. Murningsarbetet har utförts av murarmästaren Karl Bodén, Vänersborg, vilken även tillverkat den nya spisen i den s. k. soldatstugan, och målningsarbetet — såväl hantverksmålningen som den konstnärliga utsmyckningen — av konstnären Arnold Axelsson, Uddevalla.

Genom tillmötesgående av stadens myndigheter har magasinsfrågan, som varit mycket provisoriskt ordnad, fått en tillfällig lösning. Vissa lokaler i gamla materialgården ha upplåtits till magasin för museets räkning. Dessa utrymmen äro ur många synpunkter mycket bättre än det tidigare upplåtna magasinet vid Östergatan. En första systematisk indelning av de nya magasinslokalerna har påbörjats. Även om magasinsfrågan genom denna lösning tillfälligt ordnats, har den dock ej härigenom helt bragts ur världen. Utrymmena ifråga komma eventuellt att i framtiden återtagas av myndigheterna, om nybygge å tomten skulle bli aktuellt. Dessutom är magasinet ifråga ej försett med någon uppvärmning, varför endast

för temperaturväxlingar okänsliga föremål kunna magasineras. En definitiv, rationell lösning av denna fråga står följaktligen fortfarande på museets önskelista.

Vissa renoveringsarbeten ha utförts för museets räkning. Konservator Hjalmar Gustafsson, Stockholm, har således renoverat fem tavlor och konservator Olle Hellström, Skara, har omhänderhaft restaureringen av ett antal värdefulla speglar och lampetter. Viss konserveringstjänst har utförts av konservator Erik Åkerblom, Vänersborg. — Museets myntsamlingar ha blivit systematiskt genomgångna och katalogiserade. Arbetet har på ett mycket förtjänstfullt sätt utförts av f. landssekreteraren Erik Åman, Stockholm.

Beträffande personalfrågan kan framhållas, att landsantikvariens nya anställningsförhållanden genomförts under året, vilket bl. a. innebär, att staten numera svarar för 90 % av hans lön mot tidigare 66 2/3 %. I gengäld har staten förbehållit sig viss förtursrätt betr. vissa arbetsuppgifter. Vidare kan påpekas, att den tidigare rit- och skrivbiträdestjänsten hos Kulturminnesrådet för Älvsborgs län övertagits av staden och uppflyttats till en kontorsbiträdestjänst. Vaktmästarejänsten är oförändrad. Den av staten avlönade arkivarbetaren är fortfarande heltidsanställd vid museet. Museets städfråga är oförändrad. — För bevakning anlitar museet liksom föregående år Vänersborgs Vaktbolag.

En rad donationer ha under året berikat museets samlingar. De äro skänkta av (kronologiskt uppräknade) herr J. V. Nordberg, Vänersborg, konstnären Henry Myhrén, Fagerfjäll, herr O. Engström, Vänersnäs, herr S. A. Ek, Vänersborg, herr Åke Lundsgård, Vänersborg, fru Agnes Haij, Vänersborg, ingenjör B. Ransed, Vänersborg, herr Erik Sundberg, Vänersborg, fru Karin Tell, Kungälv, bokbindare Anders Sahlin, Vänersborg, herr Gustaf Magnusson, Lilleskog, herr Johan Alsterberg, Vänersborg, fru Agnes Granström, Vänersborg, fr. Hildur Wiberg, Stockholm, fru Inez Dragstedt, Sundals-Ryr, fröken Selma Wikner, Vänersborg, herr och fru Erik Larsson, Vänersborg, länsassessor Ragnar Falk, Vänersborg, herr Gustaf Johansson, Borås, herr Fritz Borg, Trollhättan, samt konstnären Börje Sandelin, Stockholm.

Bland nyförvärven bör särskilt framhållas två handgjorda maskiner för tillverkning av halmhylsor, som för 200 kronor inköpts av herr J. V. Nordberg, samt två förnäma bokverk, skänkta av Före-

ningen Vänersborgs Musei Vänner, vilken även bekostat restaurering av icke mindre än fem museet tillhöriga konstverk.

Vid "vännernas" årsmöte den 24 april invigdes den egyptiska avdelningen. Förfriskningar hade till detta tillfälle donerats. Den omtalade kortfilmen "Bronsålder" av Lars Krantz och Andrej Gavrusjov visades, och i ett kåseri berättade den sistnämnde om filmens tillkomst.

Vänersborg i januari 1957.

RAGNAR FALK.

ordf.

/ *Sven Axel Hallbäck.*

sekr.

Föreningen Vänersborgs Musei Vänner årsredogörelse för 1956.

Föreningen har under året kunnat stabilisera sin verksamhet. Medlemsantalet har varit

ständiga medlemmar	8
stödjande medlemmar:	
företag	5
enskilda	5
övriga medlemmar	59
s. k. familjemedlemmar	20
Summa	97

I styrelsen har såsom ordförande efter f. landshövdingen Arvid Richert, som avböjt återval, inträtt landshövdingen Mats Lemne. För övrigt har styrelsen haft samma sammansättning som under år 1955. Tre sammanträden har hållits.

På sammanträde den 22 mars beslöt styrelsen att av inlutna avgifter från de s. k. ständiga medlemmarna bilda en grundfond.

Vid sammanträdet den 24 april konstituerade styrelsen sig i samband med föreningens årsmöte. Detta, som hölls i samband med Göta Älvdalens konstförenings årsmöte, fick en värdig och lyckad utformning. Museets nya egyptiska avdelning invigdes, en förnämlig utställning av svensk-fransk konst visades med bl. a. verk av Picasso, Léger, Villon, GAN, Grünewald, Jolin m. fl. En annan huvudpunkt var visandet av den omtalade kortfilmen "Bronsålder", som kommenterades av dess regissör ingenjör Andrej Gavrjusjov. Till årsmötet hade förfriskningar donerats, vilka serverades i museets nyrenoverade källarlokal. Vid årsmötet uppdrogs åt styrelsen att närmare utreda och precisera föreningens verksamhetsformer.

Med anledning av detta sammanträdde styrelsen den 15 oktober. Därvid tillsattes en kommitté, som fick till uppgift att intensifiera medlemsvärvandet samt att stärka kontakterna med andra organisationer och myndigheter. Denna kommitté har sedan tagit kontakt med en rad vänersborgsorganisationer, som alla ställt sig synnerligen välvilliga till föreningen och dess verksamhet. Kommittén har också fått i uppdrag att utarbeta ett "önskeprogram" för museets del, omfattande åtgärder, som kunna komma ifråga för hjälp och stöd från föreningens sida.

Styrelsen har anslagit medel till förvärv av tvenne bokverk till museets bibliotek.

Vänersborg i januari 1957.

MATS LEMNE.

ordf.

/ *Sven Axel Hallbäck.*
sekr.

ÅRSKRÖNIKA 1956.

Rock'n-roll är dagens melodi och attityd. Ryck och slit, stampa och tjut, kasta din vän och partner högt upp i luften men fråga ej efter hur han faller; vänd dig till en annan, använd armbågarna, kasta, släng, vråla, slåss!

Adlof Hitler är förklarad död. Av domstol. Lägg inget överjordiskt i "förklarad". De som tro på själavandring ha blivit starka i tron och styrkta i sina teorier, då de sett diktatorstelningen Nasser resa sina kycklingsfjädrar och gala sig hes på massmöten. Förunderligt förresten vad diktatorsnamnen ligga väl på tungan: Hitler, Franco, Tito, Nasser, Kadar. Lätta att uttala på alla språk och svåra att glömma, även om man så gärna vill. Malenkov, Molotov, Bulganin, Chrusjtjov fordra faktiskt litet tankeverksamhet vid uttalet, men de stå ju mera som sinnebilder för nutidens hårdaste, råaste och blodigaste diktaturbegrepp: Sovjet. Och medan F. N. producerar resolutioner, ha förtryckta folk från Östersjön till Svarta havet lärt sig uttala ordet Sovjet mellan sammanbitna tänder.

Rock'n-rollen går vild och otyglad. USA kastar sin partner England—Frankrike högt i luften och frågar ej efter, hur den faller, och Sovjets rock'n-roll i satellitstaterna såväl som i hemlandet är en svältens, koncentrationslägrens och mordens dance macabre. Och medan den civiliserade världen håller andan inför nästa världskrig, har den nyligen omvalde presidenten för världens största demokrati släppt tumgreppet i golfklubban och samlat sig till en storstilad statsmannagärning genom att anbefalla en dags världssorg.

Låt oss lämna helheten och bland detaljerna söka några ljuspunkter!

Automationen har blivit ett begrepp, som mer och mer sysselsätter människornas fantasi och som lovar en ljusare och bättre framtid. Skarpa hjärnor ha räknat ut, att om fred och arbetsro får härska på vår jord, så kommer levnadsstandarden att fördubblas inom tjugo år. Se, det är ju alltid något att glädjas åt!

Glädjas göra också alla veckotidningar åt den unga och sköna furstinnan av Monaco, född Grace Kelly. Och ännu gladare är monegaskerna både åt sin stiliga furstinna och åt den lyckliga tilldragelsen, som väntas inom den furstliga familjen. Ty kan tronföljden tryggas, få monegaskerna fortsätta sin bekymmerlösa och skattefria tillvaro som innevånare i en fri stat. Och både det där med skattefrihet och fri stat är något att hålla tummarna för i tider som dessa.

1956 har varit ett olympiskt år med vinterspel i Cortina, ryttarspel i Stockholm och sommarspel i november i Melbourne. Om spelen kan sägas att Ryssland vann, närmast följt av USA, samt att de länder, som av hederlighet eller fattigdom hålla på amatörbestämmelserna, i fortsättningen inte ha mycket att hämta vid dessa spel.

Samtidigt med ryttarspelen i Stockholm hade Sverige ett officiellt besök av Storbritanniens regerande drottning, åtföljd av gemål och söt syster-prinsessa. Besöket inramades med all den pomp och ståt, som Sverige kunde åstadkomma för att hedra representanten för en av den fria världens största demokratier. Några små fadäser inträffade dock: bl. a. ramlade två hästgardister av sina höga hästar framför drottningens vagn, och ett kvinnligt statsråd med stela leder sökte sätta sig på sina höga hästar. Men det var ju ryttarspel, och i det senare fallet kanske tillfället ansågs lämpligt att motionera en gammal käpphäst.

På tal om officiella förbindelser hedrades Sovjet med besök av statsråden Erlander och Hedlund. Däröfver är intet att säga. Dock torde det, som därefter skett och sker i Ungern, Polen och Rumänien, öppnat ögonen både på regeringen och den breda massan i Sverige. Kanske börjar man se med andra ögon på rysarnas kapning av svenska fiskebåtar, nedskjutning av flygplan, fallet Raoul Wallenberg och spioneriverksamheten från Sovjets stockholmsambassad. Att betrakta och behandla diktatorerna i Kreml och deras hantlangare som vanliga människor går tydligen inte.

I år har det varit riksdagsmannaval. Följer man noga med i pressen, så finner man, att alla partierna vunnit valet. Några vunno mandat, några prestige och samtliga goda förutsättningar för nästa val. Så skall det låta. Friden och endrækten är full-

ständig, och arbetet på Helgeandsholmen behöver ej störas av något skelande på valmän och annat ovidkommande.

Det första spritfria året är tillända. Det blev tyvärr värre än man fruktat. Tidningarna och allmänheten ha bombarderats med statistik om sålda litrar och omhändertagna fyllerister. Statistiken är ordentligt bearbetad och uppställd med jämförelser mellan månader, kvartal och halvår och procentalen uträknade med två decimaler. Landsändar, län och städer ställas emot varandra som i den värsta serietabell. Statistiken talar ett hemskt språk men någon hjälp för den på fältet arbetande nykterhetsvårdande personalen har den knappast varit. Mindre arbete med siffrorna och litet mera hjälp till socialvårdare och polis kunde kanske mildrat eländet. Nya System AB i Vänersborg sålde sprit under det gångna motboks-fria året för 5.300.000 kr. Vi behöva bostäder, skolor, sjukhus, för att inte tala om fängelser, industrin och lantbruket behöver pengar för investeringar och rationaliseringar. För fem millioner kronor per år skulle man kunna åstadkomma en hel del i våra trakter.

Vänersborgs gasverk har upphört, och därmed är en epok i stadens affärsverksamhet avslutad. Affären gick dåligt mot slutet, och ingen torde nu sakna gasen. Men gamla vänersborgare minnas nog, kanske med vemod, vilket kolossalt steg utvecklingen tog den dag, då gasen blev belyningsmedlet i kyrkan, i skolorna och på gatorna. Vad vi nu avfärdar med en axelryckning var en gång höjden av modernitet och framåtskridande. Sic transit gloria mundi!

Bland de i staden verksamma hembygdsvårdande föreningarna intager Dalslands Gille en framskjuten plats. Föreningen har under året invigt sin hembygdsgränd, Dalbogården, en ståtlig och stilren 1700-talsbyggnad, vackert belägen i Dalbobergen. Vänersborgaren i gemen har en liten vrå i sitt hjärta reserverad för Dalsland och dalslänningarna, och Dalslands gille önskas all framgång i sin kulturvårdande uppgift.

Våra förbindelser med Dalsland mera bokstavligt talat skulle ju bli bättre genom den högbro över trafikkanalen, som planerades redan i början av 1940-talet. Modellen till denna högbro presenterades för allmänheten vid jubileumsutställningen 1944, och frågan ansågs då ganska given och självklar. Efter 14 års utredningar, betänkande och utlåtande ha experterna funnit, att den absolut bästa förbindelsen mellan Vänersborg och Dalsland är vägen över Troll-

hättan, Öxnered och Katrinedal. Ha vi gjort vad vi kunnat för att ändra på denna intelligenta slutsats? Vi ha hårt dömt de män eller den man, som en gång ointetgjorde Bergslagsbanans planerade sträckning genom Vänersborg. Hur komma vi att dömas? Att bron dessutom har ett rent lokalintresse för Vänersborg behöver väl inte påpekas. Fråga annars de c:a 3.000 vänersborgare, som bo på Blåsut, i Botered eller Öxnered och som äro direkt beroende av broeländet. De få gå upp 10 min. tidigare varje morgon och få sin middagsrast minskad med 15—20 min. varje dag under åtta månader pr år. Det gör över 100.000 timmar pr år, utom all jäkt och osäkerhet.

Vänersborg skall åter bli militärstad. Enligt beslut kommer Uddevalla fo att flyttas hit, så snart lokaler och bostäder kunna ställas till förfogande. Och därmed är cirkeln sluten, för vilken gång i ordningen är omöjligt att säga. Studerar man Vänersborgs historia så finner man, att så snart krigsmoln stiger vid horisonten, så kommer militärerna till Vänersborg som flugor till en sockerbit, antingen det gäller tillfällig garnisonering, permanent förläggning eller uppehållsplats för staber eller t. o. m. högkvarter. Måtte vi denna gång få behålla militärerna, de äro hjärtligt välkomna. Och så få vi hoppas, att deras ankomst hit ej bådär nya ofärder med krig och nöd för land och folk.

Med detta, mina bröder, vill jag ända mitt enkla bokslut för ett år, som ej går till hävderna som ett av mänsklighetens lyckligare, och önska er alla

ETT GOTT NYTT ÅR!

Vänersborg den 26 december 1956.

THORSTEN GULZ.

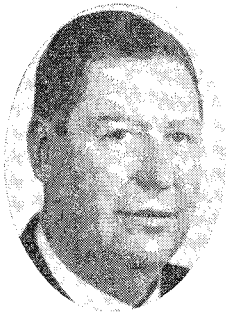

MINNESRUNOR 1956.

"Bort gå de, stumma skrida de,
en efter en till skuggornas värld."

Annandag Jul har för oss vänersborgssöner blivit en samlingens dag, då vi dragas till vår födelsestad på något förunderligt sätt. Vi vill hem! Dessa våra sammankomster ge oss något att vänta på år efter år, då vi får återknyta de gemensamma banden med något, som vi sätta det allra största värde på, antingen vi ha förmånen att ha vår dagliga gärning förlagd till födelsestaden eller vi äro bosatta på någon annan ort. Det är hemmet, som är grunden till allt, som våra tankar kretsar omkring.

Under det gångna året ha 7 av våra gillebröder gått bort för att icke mera deltaga i vår samling här på Gillestämman, men de ha gått till det hem, där vi alla skola samlas för alltid. Vi sända dem en tacksamhetens tanke för den tid, vi fått räkna dem som medlemmar av vårt Gille, och önska dem en frid, som varar evinnerligen.

Grosshandlaren ALGOT OSCAR,
född i Vänersborg den 15 mars
1891, avled i Örebro den 19 januari
1956. — Oscar inträdde i Väners-
borgs Söners Gille år 1931.

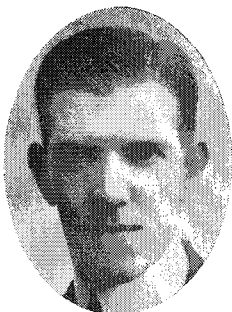
Vaktmästaren NILS-ERIK STROM,
född i Vänersborg den 4 augusti
1911, avled i Vänersborg den 3 mars
1956. — Ström inträdde i Väners-
borgs Söners Gille år 1954.

Reparatören GUNNAR GILLBLAD, född i Vänersborg den 2 juli 1893, avled i Göteborg den 29 mars 1956. — Gillblad inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1943.

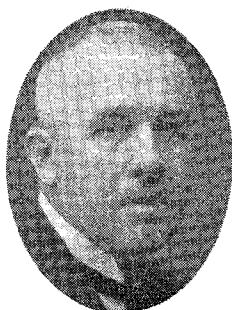
f. d. Kamreraren LUDVIG LINDE-
DAL, född i Vara den 17 decem-
ber 1869, avled i Stockholm den
20 maj 1956. — Lindedal inträdde i
Vänersborgs Söners Gille år 1931.

Konditormästaren HUGO JOHANS-
SON, född i Vänersborg den 11 sep-
tember 1892, avled i Norrköping den
15 september 1956. — Johansson in-
trädde i Vänersborgs Söners Gille
år 1920.

Skoind.-arbetaren KARL JOHANS-
SON, född i Vänersborg den 31
januari 1899, avled i Vänersborg den
1 oktober 1956. — Johansson in-
trädde i Vänersborgs Söners Gille
år 1935.

Byggmästaren KNUT LINDGREN,
född i Vänersborg den 14 maj 1877,
avled i Vänersborg den 12 december
1956. — Lindgren inträdde i Väners-
borgs Söners Gille år 1914.

PRIMUS ANDERSON.

*Sida vid sida falla de,
samlas allt fler och fler,
samliga tidigt kallade,
andra, när sol gått ner.*

*Skuggorna breda sig över dem,
vilan är djup och lång.
Nattliga vinden söver dem,
susar sin vaggande sång.*

(Anita Halldén.)

Gillebröder!

Gillet äger ett betydande antal överexemplar av tidigare årgångar av årsskriften. Dock äro årgångarna 1932 och 1934 helt utgångna, och av årgång 1935 finnes endast ett mindre antal exemplar.

Den som önskar komplettera sin årsskriftsserie med äldre årgångar kan hänvända sig till Gillets kassafogde (drätselkontoristen Kurt Hallberg, Kyrkogatan 27, Vänersborg). Priset är 3 kr/st.

Under 1930-talet upplades en porträttsamling över Gillets medlemmar. Denna kommer nu att fullständigas och vidareföras.

De gillebröder, som veta med sig icke hava överlämnat sitt fotografi till porträttsamlingen, torde snarast möjligt göra detta. Det gäller framför allt alla, som under de 20 senaste åren inträtt i Gillet.

Fotografi bör förses med uppgift om namn och födelsetid.

STYRELSEN.

Vänersborgs Söners Gilles styrelseberättelse för år 1956.

Styrelsen för Vänersborgs Söners Gille får härmed avgiva följande berättelse över verksamheten under år 1956, Gillets 51:a arbetsår:

Gillet har under året varit samlat till årsstämma den 27 mars och till högtidsstämma annandag jul. Till den senare, vilken avhölls å Frimurarelogens festsal med ty åtföljande sedvanlig julmåltid, hade infunnit sig 59 gillebröder. Vid högtidsstämman utdelades — förutom vederbörliga 25-årstecken — Gillets hyllningsmedalj till fem 50-årsveteraner¹⁾ och till en om Gillet särskilt förtjänt gillebroder²⁾. I samband med stämman höll gillebrodern Nils Pårud föredrag över ämnet: "Eric Josias Sparre som järnvägsbyggare."

Gillet årsskrift har under året utkommit med sin 25:e årgång, vilket alltså innebar ett nytt jubileum i Gillets historia.

Ur "Knut Hernströms understödsfond" har utdelats en julgåva och ur "Major Oscar Wenerströms understödsfond" likaledes en julgåva. För Gillets övriga understödsverksamhet redogöres i "Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Ålderdomshems" styrelseberättelse.

Liksom tidigare har ur "Wilhelm och Nora Malmbergs donation" utgått stipendier till elever vid stadens folkskolor.

Medlemsantalet utgjorde vid 1956 års utgång 580, varav 19 ständiga medlemmar. Under året ha 7 medlemmar avlidit och 4 nya medlemmar tillkommit.

Beträffande Gillets fastighet med tillhörande fond hänvisas till "Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Ålderdomshems" särskilda styrelseberättelse.

¹⁾ Fd. överpostiljonen Gottfrid Andersson, Uddevalla, fd. godsägaren Per Grundberg, Bromma, fd. förste postiljonen Ernfrid Larsson, Vänersborg, godsägaren Hadar Grundberg, Askersund, och köpmannen Eric Lundborg, Vänersborg, vilka inträtt i Gillet under år 1907.

²⁾ Frisörmästaren Bruno Sterner, bisittare i Gillets styrelse, vilken inträtt i Gillet år 1908.

Över Gillets allmänna kassa och övriga fonder lämnas följande redogörelse:

1. ALLMÄNNA KASSAN:

Behållning från år 1955		1.372:79
Inträdesavgifter	4:—	
Avgifter av ständiga medlemmar	300:—	
Årsavgifter	2.505:—	
Frivillig avgift	10:—	
Försålda miniatyrmedaljer	25:—	
Uttagna porton	219:35	
Ränta	24:74	3.088:09
	Kronor	4.460:88
Sammanträdeskostnader	267:70	
Miniatyrmedaljer	29:40	
Uppvaktningar	329:40	
Trycksaker o. d.	204:—	
Porto och telefon	311:45	
Diverse	101:70	1.243:65
Behållning till år 1957: Innest. i bank	1.314:78	
„ å postg.	1.811:05	
Kontant	91:40	3.217:23
	Kronor	4.460:88

2. VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES FÖRSKÖNINGSFOND:

Behållning från år 1955		4.744:29
Ränta		61:29
	Kronor	4.805:58
Behållning till år 1957: Obligationer	4.000:—	
Innest. i bank	805:58	4.805:58
	Kronor	4.805:58

3. NAMNKUNNIGA VÄNERSBORGS MINNES FOND:

Behållning från år 1955		742:80
Ränta		27:82
	Kronor	770:62
Behållning till år 1957: Innestående i bank	Kronor	770:62

4. KNUT HERNSTRÖMS UNDERSTÖDSFOND:

Behållning från år 1955		2.138:52
Räntor		76:03
	Kronor	2.214:55

Julgåva		60:—
Behållning till år 1957: Obligationer	2.000:—	
Innest. i bank	154:55	2.154:55
	Kronor	2.214:55

5. HJALMAR A. LINDEDALS MINNES FOND:

Behållning från år 1955		5.230:61
Räntor		142:32
	Kronor	5.372:93

Behållning till år 1957: Obligationer	5.000:—	
Innest. i bank	372:93	5.372:93
	Kronor	5.372:93

6. MAJOR OSCAR WENERSTRÖMS UNDERSTÖDSFOND:

Behållning från år 1955		3.470:29
Räntor		122:68
	Kronor	3.592:97

Julgåva		100:—
Behållning till år 1957: Obligationer	3.000:—	
Innest. i bank	492:97	3.492:97
	Kronor	3.592:97

7. WILHELM och NORA MALMBERGS DONATION:

Behållning från år 1955		10.270:08
Försålda 25-årstecken		7:50
Räntor		357:22
	Kronor	10.634:80

Stipendier till elever vid stadens folkskolor		150:—
Behållning till år 1957: Obligationer	10.000:—	
Innest. i bank	484:80	10.484:80
	Kronor	10.634:80

8. RICHARD DYMLINGS ÅRSSKRIFTSFOND:

Behållning från år 1955		5.236:96
Försålda årsskrifter	23:75	
Annonser i 1955 års årsskrift	3.290:—	
Räntor	59:64	3.373:39
	Kronor	8.610:35

Tryckning av 1955 års årsskrift	4.790:12	
Författarhonorar	900:60	5.690:72
Behållning till år 1957: Obligationer	2.000:—	
Innest. i bank	869:93	
Kontant	50:—	2.919:63
	Kronor	8.610:35

9. LAURA och ESTER DANIELSSONS DONATIONSFOND:

Behållning från år 1955	5.128:32
Ränta	208:51
	Kronor 5.336:83

Behållning till år 1957: Innestående i bank	Kronor 5.336:83
--	-----------------

Då 1955 års jubileumsskrift utkom först i samband med 50-årsminnets firande i december 1955, kunde densamma likvideras först under år 1956. Även 1956 års årsskrift utkom på grund av särskilda orsaker så sent, att årsavgiftsuppbörden för året kunde avslutas och tryckningskostnaderna likvideras först under år 1957, då jämväl annonsuppbörd skett. Detta har föranlett, att reglering av förhållandet mellan Allmänna kassan och Dymlingska årsskriftsfonden kan ske först innevarande år, vid vars utgång sistnämnda fond kommer att vara återställd till sitt rätta kapital. Av angivet skäl utvisar Allmänna kassan vid 1956 års utgång en exceptionellt stor behållning.

Inom sig har styrelsen för året utsett: till andre ålderman f. sparbankskassören Bror Fock, till gilleskrivare bankkassören Primus Anderson och till kassafogde drätselkontoristen Kurt Hallberg.

Styrelsen har under året haft 4 protokollförda sammanträden, varjämte annat samråd ägt rum.

Vänersborg den 28 februari 1957.

GUNNAR HJORTH.

BROR FOCK.

PRIMUS ANDERSON.

KURT HALLBERG.

BRUNO STERNER.

VALTER KARLSON.

THORSTEN GULZ.

Granskningsberättelse.

Undertecknade, som utsetts att granska Vänersborgs Söners Gillles räkenskaper och förvaltning under år 1956, få efter fullgjort uppdrag avgiva följande berättelse:

Den av styrelsen i dess berättelse lämnade sammanställningen över Gilllets och dess olika fonders ställning är i full överensstämmelse med de oss förelagda räkenskaperna.

Räkenskaperna äro förda med omsorg och noggrannhet. Kapitalbehållningen pr den 31 december 1956, tillhopa kronor 38.555:14, har av oss kontrollerats utan anmärkning. Fondernas innehav av obligationer har inventerats och befunnits överensstämma med räkenskaperna.

Då ej heller i övrigt någon anledning till anmärkning förefinnes, hemställa vi, att styrelsen beviljas ansvarsfrihet för 1956 års förvaltning.

Vänersborg den 1 mars 1957.

ALLAN HEDÉN.

JOHN ANDERSON.

Granskningsmän.

**Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles
Ålderdomshems styrelseberättelse
för år 1956.**

Styrelsen för Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Ålderdomshem får härmed avgiva följande berättelse över stiftelsens verksamhet under år 1956, stiftelsens femte arbetsår.

Räkenskaperna utvisa följande:

FASTIGHETEN:

VINST- och FÖRLUSTKONTO:

Inkomster:

Arrende konto	8.064:—	
Räntors konto	188:05	
	Kronor	8.252:05

Utgifter:

Räntors konto	1.650:—	
Löners konto	325:—	
Renhållnings konto	74:85	
Reparationers konto	2.613:21	
Försäkringsavgifters konto	126:20	
Skatters konto	596:—	
Diverse omkostnaders konto	118:70	5.503:96
Understöds konto	2.050:—	
Kapital konto (årets överskott)	698:09	
	Kronor	8.252:05

IN- och UTGÅENDE BALANSKONTI:

Tillgångar:

	den 1/1	den 31/12
Fastighetens konto	85.000:—	85.000:—
Inventariers konto	100:—	100:—
Obligationers konto	50:—	50:—
Bankräkningars konto	1.898:18	3.843:02
Kassa konto	700:—	49:25
	Kronor	87.748:18
		89.042:27

Skulder:

Låne konto	40.000:—	40.000:—
Utestående skulders konto	—	596:—
Reservfondens konto	10.000:—	10.000:—
Kapital konto	37.748:18	38.446:27
	Kronor	87.748:18 89.042:27

SYSKONEN INGEBORG och GOTTFRID ELIASSONS DONATION:

Behållning från år 1955	29.538:23
Räntor	928:97
	Kronor 30.467:20

Behållning till år 1957: Fastighetens lån ..	20.000:—	
Obligationer	8.200:—	
Innestående i bank..	2.267:20	30.467:20
	Kronor	30.467:20

Under året har skett övergång från gas- till elvärme, varjämte utbytta fönster målats och staketet reparerats.

Stiftelsens understödsverksamhet har under det gångna året varit av ungefär samma omfattning som föregående år. Stiftelsens ekonomiska ställning tillåter en ökad understödsverksamhet. Styrelsen vill därför uppmana gillebröderna att giva styrelsen tillkänna uppkommande fall av hjälpbehov. Det är alls icke nödvändigt, att alla understöd skola lämnas vid jultiden.

Inom sig har styrelsen för år 1956 utsett: till vice ordförande f. sparbankskassören Bror Fock, till sekreterare bankkassören Primus Anderson, till kassör drätselkontoristen Kurt Hallberg och till fastighetsförvaltare handlanden Valter Karlson.

Styrelsen har under året haft 4 protokollförda sammanträden, varjämte annat samråd ägt rum.

Vänernborg den 28 februari 1957.

GUNNAR HJORTH.

BROR FOCK.

PRIMUS ANDERSON.

KURT HALLBERG.

BRUNO STERNER.

VALTER KARLSON.

THORSTEN GULZ.

Revisionsberättelse.

Undertecknade, som av Vänersborgs Söners Gille utsetts att granska Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Älderdomshems räkenskaper och förvaltning under år 1956, få efter fullgjort uppdrag avgiva följande berättelse:

Stiftelsens ställning framgår av den i styrelsens berättelse avgivna redogörelsen, vilken är i full överensstämmelse med de av oss genomgångna räkenskaperna.

Räkenskaperna äro förda med ordning och reda. Kapitalbehållningen pr den 31 december 1956, tillhopa kronor 78.913:47, har av oss kontrollerats utan anmärkning. Stiftelsens och Syskonen Eliassons donations innehav av obligationer har inventerats och befunnits överensstämma med räkenskaperna.

Fastighetens förvaltning har handhäfts på bästa sätt.

Då ej heller i övrigt någon anledning till anmärkning framkommit, hemställa vi, att styrelsen beviljas ansvarsfrihet för 1956 års förvaltning.

Vänersborg den 1 mars 1957.

ALLAN HEDÉN.

JOHN ANDERSON.

Revisorer.

Sammanställning

över Vänersborgs Söners Gilles tillgångar vid utgången av år 1956.

Allmänna kassan	3.217:23	
Vänersborgs Söners Gilles Försköningsfond	4.805:58	
Namn-kunniga Vänersborgares Minnes fond	770:62	
Knut Hernströms Understödsfond	2.154:55	
Hjalmar A. Lindedals Minnes fond	5.372:93	
Major Oscar Wenerströms Understödsfond	3.492:97	
Wilhelm och Nora Malmbergs donation	10.484:80	
Richard Dymlings Årsskriftsfond	2.919:63	
Laura och Ester Danielssons donationsfond	5.336:83	35.555:14
Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Älderdomshem:		
Fastigheten	48.446:27	
Syskonen Eliassons donation	30.467:20	78.913:47
		<hr/>
	Kronor	117.468:61

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES
MEDLEMMAR
1956.

Medlemmar.

	Födelse- år	Inträ- desår
ALBRECHTSON, ERIC, Tillskärare, Vänersborg	1894	54
ALEXANDERSSON, ZAID, Ingeniör, Gävle	1924	55
ALFREDSSON, EVERT, Konditor, Hedemora	1914	55
ALFREDSSON, GÖSTA, Bryggeriarbetare, Vänersborg	1922	51
AHLIN, LENNART, Bilskolechef, Vänersborg	1916	54
ALMQVIST, HENNING, Folkskollärare, Vänersborg	1896	46
ALMQVIST, SVEN, Med. kand., Lund	1931	46
ALMSTRÖM, NILS, Provinsialläkare, Gnosjö	1910	55
ANDERSON, ALLER, Skolvaktmästare, Vänersborg	1909	55
ANDERSSON, ALVAR, Handelsbiträde, Vänersborg	1916	45
ANDERSSON, ARNE, Folkskollärare, Bromma	1917	43
*ANDERSSON, AXEL, Sjukhusvaktmästare, Vänersborg	1901	30
ANDERSSON, EINAR, Lagerchef, Vänersborg	1914	54
ANDERSSON, ERIC, Förrådsarbetare, Vänersborg	1915	51
*ANDERSSON, ERIK T., Förman, Vänersborg	1896	30
ANDERSSON, FRITIOF, Jordbruksförman, Vänersborg	1897	42
*ANDERSSON, GOTTFRID, fd. Överpostiljon, Uddevalla, <i>inne- havare av Gillets medalj (1956)</i>	1878	07
*ANDERSSON, GUSTAF, Reparatör, Vänersborg	1901	32
ANDERSSON, GÖSTA, Lasarettssyssloman, Vänersborg	1913	46
ANDERSSON, GÖSTA, Sjukvårdare, Lund	1910	54
*ANDERSON, JOHN, Grosshandlare, Vänersborg	1910	29
ANDERSSON, JOHN, Linjeförman, Karlskrona	1896	43
ANDERSSON, KARL, Metallarbetare, Göteborg	1896	45
ANDERSSON, KARL-ERIK, Sparbankskamrer, Vänersborg	1925	53
ANDERSSON, CARL W., Handlande, Vänersborg	1893	55
ANDERSON, CHRISTER, Studerande, Vänersborg	1945	55
ANDERSSON, LENNART, Läderhandlare, Vänersborg	1919	53
ANDERSON, NILS, Disponent, Strömstad	1915	53
ANDERSSON, NILS, Vaktmästare, Vänersborg	1922	51
ANDERSSON, OLOF, Lokomotivförare, Göteborg	1912	55
ANDERSSON, OSCAR, Förman, Vänersborg, <i>innehavare av gillet medalj (1955)</i>	1892	42
ANDERSSON, OSCAR, Installatör, Vänersborg	1897	38
*ANDERSON, PRIMUS, Bankkassör, Vänersborg, <i>gilleskrivare</i> ..	1898	18
ANDERSSON, RAGNAR, Handlande, Vänersborg	1919	35
ANDERSSON, STIG, Socialvårdssyssloman, Vänersborg	1918	45
*ANDERSSON, TORSTEN, Apotekare, Skövde	1896	32
ANDERSSON, TORSTEN, Kontorsskrivare, Vänersborg	1914	55
ANDERSSON, VIKTOR, Ombudsman, Vänersborg	1909	52
ANDRÉ, HARALD, Kamrer, Vänersborg	1906	54

*ANDREASSON, HARRY, Arkitekt, Vänersborg	1901	30
ANDREASSON, KARL, Vaktmästare, Vänersborg	1907	53
ARVIDSSON, BERTIL, Skoindustriarbetare, Vänersborg	1912	55
ARVIDSSON, BIRGER, Schaktmästare, Köping	1897	46
*ARVIDSSON, STELLAN, Rektor, Stockholm	1902	28
BACK, EVERT, Expeditionsvakt, Vänersborg	1918	55
BACK, HELGE, Förman, Vänersborg	1899	54
BACKMAN, GUNNAR, fd. Bankkassör, Arvika	1890	45
*BARKSTEDT, LUDVIG, fd. Bankkamrer, Alingsås, <i>innehavare</i> <i>av gilletts medalj (1955)</i>	1882	06
*BARKSTEDT, SIGURD, fd. Apotekare, Vänersborg	1885	30
*BECKEMAN, BENNO, Direktör, Stockholm	1878	19
*BECKEMAN, KNUT, fd. Hamnkaptän, Uddevalla, <i>ständig</i> <i>medlem</i>	1880	15
BENGTSSON, HJALMAR, Sjukvårdare, Vänersborg	1905	33
BENGTSSON, RAGNAR, Linjeförman, Trollhättan	1903	55
*BERG, FRITZ, fd. Boktryckare, Vänersborg	1884	08
BERG, GUNNAR, Boktryckare, Vänersborg	1920	53
BERGER, GUNNAR, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i> ..	1943	55
BERGER, HARRY, Disponent, Vänersborg	1904	54
*BERGGREN, ERIC, Fil. lic., Göteborg	1911	32
BERGLUND, FOLKE, Sjökapten, Hälsingborg	1910	45
BERGLUND, GÖSTA, Sjöingeniör, Malmö	1920	43
BERGMAN, AXEL, Sjukkasstjänsteman, Vänersborg	1898	46
BERGMAN, KARL-ERIK, Handelsbiträde, Vänersborg	1920	48
*BERGSTROM, AXEL, Landskamrerare, Falun	1892	26
*BERGSTROM, GUNNAR, Odont. d.r, Örebro	1906	23
*BERGSTROM, TORSTEN, Tandläkare, Hälsingborg	1912	29
BEHRNS, KARL, Expeditionsförman, Göteborg	1902	55
BERRMAN, GÖSTA, Folkskollärare, Göteborg	1910	43
BIEL, GÖSTA, Rederitjänsteman, Lerum	1911	46
BJÖRNBERG, MAURITZ, Kontorist, Vänersborg	1927	54
BJÖRNBERG, SVEN, Poliskonstapel, Vänersborg	1929	54
BJÖRNDAHL, ERIK, Bokbindarmästare, Vänersborg	1888	37
BLOMGREN, GUNNAR, Stenhuggarmästare, Vänersborg	1912	54
BODÉN, KARL, fd. Hantverksföreståndare, Vänersborg	1885	55
BODÉN, SIGVARD, Ingeniör, Stockholm, <i>ständig medlem</i>	1923	55
BODÉN, STIG, Ingeniör, Stockholm, <i>ständig medlem</i>	1914	55
BODÉN, SVEN, Ingeniör, Lilla Edet, <i>ständig medlem</i>	1918	47
BORG, EINAR, Handlande, Vänersborg	1906	48
BORG, FRITZ, fd. Hälsovårdstillsyningsman, Trollhättan	1881	50
*BORGLING, CARL, fd. Häradsarkivare, Stockholm	1888	32
BOTHÉN, CARL, Löjtnant, Sundsandsvik	1873	34
*BRAND, ERNST, Ingeniör, Hälsingborg	1880	21
BRIGELIUS, GUNNAR, Försäljningschef, Göteborg	1919	54

*BROBECK, KARL, fd. Kamrerare, Falun	1886	19
*BROMAN, LASSE, Läroverksadjunkt, Lerum	1906	23
*BÜGLER, JOHN, Landskanslist, Vänersborg	1904	31
BACKLUND, AXEL, Målaremästare, Vänersborg	1898	45
BACKSTRÖM, TORSTEN, Åkeriägare, Vänersborg	1907	54
*CEDERGREN, GÖSTA, Förste provinsialläkare, Karlskrona ..	1905	30
*CEDERGREN, RAGNAR, Affärschef, Västerås	1907	30
*CEDERGREN, STIG, Kanslichef, Gävle	1911	30
CEDERHOLM, ÅKE, Avdelningschef, Uddevalla	1913	55
CEGRELL, ELOF, Kontorschef, Vänersborg	1916	49
DAHL, LENNART, Bergsingeniör, Finspång	1924	48
DAHLGREN, ARNE, Kontorsskrivare, Vänersborg	1918	55
DALGREN, HUGO, Mätningingeniör, Vänersborg	1911	53
DAHLGREN, STIG, Omnibusägare, Vänersborg	1917	55
*DAHLIN, ERIK, Frisörmästare, Vänersborg	1896	30
DAHLLÖF, AXEL, Kassör, Vänersborg	1911	55
DAHLLÖF, HARRY, Polisassistent, Uddevalla	1909	55
DAHLSTRÖM, PAUL, Lokförare, Nyköping	1895	47
*DAHLSTRÖM, WERNER, Handlande, Karlsborg	1891	15
DAHMÉ, ALGOT, Amneslärare, Vänersborg	1909	39
DANIELSSON, INGVAR, Målaremästare, Vänersborg	1920	55
*DAFGÅRD, AXEL, Köpman, Vänersborg	1891	21
DAFGÅRD, BENGT, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i> ..	1939	50
*DAFGÅRD, HARRY, Charkuterist, Vänersborg	1906	30
DAFGÅRD, HENRY, Charkuterist, Vänersborg	1903	53
DAFGÅRD, SVEN, Köpman, Vara	1898	53
DIDEROTH, ERNST, Typograf, Vänersborg	1893	52
*DINNETZ, FRITZ, Snickaremästare, Vänersborg	1895	21
*DINNETZ, KNUT, Lagerförman, Stockholm	1891	32
*EDLUND, AXEL H., Direktör, Vara	1895	28
*EDLUND, BERTIL, Kontorsskrivare, Trollhättan	1899	30
EDLUND, HANS, Ingeniör, Vänersborg	1934	56
EDLUND, HARRY, Målaremästare, Vänersborg	1903	46
EDLUND, TORSTEN, Fastighetsskötare, Vänersborg	1903	55
EGERSSON, ANDERS, Kontorist, Vänersborg	1903	49
EILARD, REINHOLD, Stadsfogde, Borås	1894	48
EK, HARALD, Kapten, Sundbyberg	1919	44
EK, KNUT, Slöjdlärare, Vänersborg	1924	50
*EKBERG, HJALMAR, Civilingeniör, Stockholm	1872	22
EKBLAD, BERTIL, Charkuterist, Trollhättan	1916	53
ELFMAN, NILS-OLOF, Rektor, Bromma	1919	44
ELMQVIST, FREDRIK, Lokförare, Vänersborg	1903	42
*ELOW, PER, Sparbankskamrer, Brålanda	1906	30
*ELOW, STIG, Ingeniör, Sundsvall	1912	30
EMANUELSSON, ERIC, Handelsbiträde, Vänersborg	1916	51

ENGLUND, GUNNAR, Försäljningschef, Söderhamn	1913	42
ENGLUND, CLAES, Studerande, Vänersborg	1943	47
ENGLUND, MAGNUS, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1949	49
*ENGLUND, NILS, Prakt. läkare, Vänersborg	1909	30
ENGLUND, NILS TURE, Studerande, Vänersborg	1939	47
ERIKSSON, ALFRED, Boktryckare, Göteborg	1884	52
ERIKSSON, ALLAN, 1:e Postiljon, Vänersborg	1913	55
ERIKSSON, ANDERS, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1944	54
*ERIKSSON, AXEL, Handlande, Vänersborg	1889	21
ERICSSON, BROR, Bagaremästare, Vänersborg	1913	46
ERICKSSON, ERIC, Rörmontör, Vänersborg	1904	55
ERICSON, ERIC, Stadsträdgårdsmästare, Vänersborg	1901	55
ERIKSSON, FILIP, Murare, Vänersborg	1912	46
ERICKSSON, GÖSTA, Skolvaktmästare, Vänersborg	1913	55
ERICSON, HENNING, Handelsträdgårdsmästare, Vänersborg ..	1902	50
ERIKSSON, HENRY, Landstingsassistent, Vänersborg	1909	55
ERICSSON, JOHN, Tandläkare, Vänersborg	1908	43
ERICSSON, JOHN-OLOV, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1939	54
*ERIKSSON, LARS, fd. Skolvaktmästare, Vänersborg	1878	21
ERICSSON, NILS, Bagaremästare, Vänersborg	1907	46
ERICSSON, STIG, Köpman, Vänersborg	1920	46
ERICSON, TAGE, Trädgårdsmästare, Vänersborg	1906	55
ERICSSON, TAGE, Akeriägare, Vänersborg	1911	55
EHLING, RAGNAR, Folkhögskollärare, Leksand	1926	54
FAGERSTRÖM, AXEL, Bryggeriarbetare, Vänersborg	1902	35
FALK, HARRY, Handlande, Vänersborg	1906	55
FALK, RAGNAR, Länsassessor, Vänersborg	1890	47
*FOCK, BROR, fd. Sparbankskassör, Vänersborg, <i>gillets andre</i> <i>ålderman, innehavare av gilletts medalj (1955)</i>	1888	07
FORSS, ERIC, Tullkontrollör, Trelleborg	1910	52
FRIEDLANDER, BIRGER, fd. Handlande, Vänersborg	1887	43
*FRÖBERG, GÖSTA, Apotekare, Vänersborg	1896	24
FRÖID, ARVID, Förman, Vänersborg	1897	41
FURBO, EVERT, Skolvaktmästare, Vänersborg	1910	55
FURBO, SIXTEN, Avsynare, Vänersborg	1917	56
*GADDE, ELOF, Köpman, Vänersborg	1911	30
GADDE, NILS OLOF, Sporhandlare, Vänersborg	1915	34
GALLE, KJELL, Möbelhandlare, Vänersborg	1911	51
GEMVIK, GÖSTA, Köpman, Stockholm	1911	47
GEMVIK, OLOF, Direktör, Stockholm	1917	46
*GILLBERG, EWALD, Handlande, Vänersborg	1889	08
GILLBERG, ÅKE, Förste expeditionsvakt, Vänersborg	1920	55
GILLBLAD, GUNNAR, Reparatör, Göteborg †	1893	43
GLASELL, LENNART, Typograf, Vänersborg	1910	46

GRANSTRÖM, ANDERS, Fabrikör, Vänersborg	1906	54
GRANSTRÖM, AXEL, Direktör, Vänersborg	1897	54
GRANSTRÖM, ROLAND, Rörentreprenör, Vänersborg	1901	54
*GRUNDBERG, HADAR, Godsägare, Askersund, <i>innehavare av Gilletts medalj (1956)</i>	1884	07
*GRUNDBERG, PER, fd. Godsägare, Bromma, <i>innehavare av Gilletts medalj (1956)</i>	1879	07
GULLBRANTZ, SVEN, Murare, Vänersborg	1913	44
GULZ, LENNART, Studerande, Vänersborg	1939	54
*GULZ, THORSTEN, Driftschef, Vänersborg, <i>bisittare i gilletts styrelse, gilletts arkivarie</i>	1905	28
GUSTAFSSON, EDVARD, Arkitekt, Göteborg	1923	46
GUSTAFSSON, HOLGER, Förste landskanslist, Vänersborg	1911	38
*GUSTAFSSON, PER EDWARD, Förste landskanslist, Väners- borg	1893	19
GUSTAFSSON, SUNE, Bageriverkmästare, Vänersborg	1918	55
GÖTHERED, GOTTFRID, Fastighetsägare, Vänersborg	1909	55
HAGBERG, JAN, Kalkylator, Malmö	1922	53
*HAGBORG, ARNE, Möbelhandlare, Vänersborg	1908	30
HAGBORG, GÖRAN, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i> ..	1941	53
HAGBORG, TORSTEN, Köpman, Norrköping, <i>ständig medlem</i> ..	1931	52
*HAGBORG, WALTER, Möbelhandlare, Vänersborg	1901	17
HALL, KARL-ERIK, Förrådsarbetare, Vänersborg	1912	52
*HALLBERG, KURT, Drätselkontorist, Vänersborg, <i>gilletts kassa- fogde</i>	1893	16
HALLBERG, NILS, Ingeniör, Göteborg	1912	55
*HALLONQVIST, KNUT, Handlande, Vänersborg	1895	21
HALLONQVIST, UNO, Handlande, Vänersborg	1925	45
*HALLQVIST, ERIK, fd. Stationsmästare, Lilleskog	1893	30
HALLQVIST, TAGE, Med. lic., Lindesberg	1926	45
HAMMAR, ALVAR, Charkuteriarbetare, Göteborg	1913	55
HAMMAR, GUSTAV, Köpman, Vänersborg	1904	55
*HAMMARSTRÖM, UNO, Kapten, Umeå, <i>ständig medlem</i>	1899	28
HANSSON, BRYNOLF, Avsynare, Vänersborg	1924	52
HANSSON, EINAR, Lokförare, Uddevalla	1897	48
HANSSON, KNUT, Lagerbiträde, Vänersborg	1889	38
*HANSSON, VICTOR, Begravningsentreprenör, Vänersborg	1878	23
HASSELBERG, GÖSTA, Docent, Uppsala	1909	42
HASSELLUND, NILS, Lantmäteriasistent, Kinna	1901	36
HEDBERG, AXEL, Bangårdsmästare, Uddevalla	1899	55
HEDBERG, AXEL, fd. Vaktmästare, Vänersborg	1874	44
HEDBERG, ÅKE, Konduktör, Uddevalla	1919	55
HEDÉN, ALLAN, Registrator, Vänersborg	1907	34
HELLMAN, BERTIL, Avdelningschef, Göteborg	1900	55
*HELLMAN, EINAR, Glasmästare, Vänersborg	1906	29

*HELLMAN, ERIK, Glasmästare, Vänersborg	1898	30
HELLMAN, EVALD, Assistent, Uppsala	1902	55
HELLSTRÖM, RAGNAR, Handlande, Vänersborg	1905	43
HERNEK, AXEL, Kapten, Uddevalla	1919	55
HERNEK, CARL-ANDERS, Arkitekt, Uddevalla	1926	55
HJELM, AXEL R., Köpman, Vänersborg	1885	54
*HJORTH, GUNNAR, Landskamrerare, Vänersborg, <i>gillets förste ålderman, innehavare av gilletts medalj (1955)</i>	1902	23
HOLM, ALLAN, Försäljningsassistent, Vänersborg	1907	53
HOLM, HERBERT, Handelsbiträde, Vänersborg	1903	50
HURTIG, ERNST-MAGNUS, Elektriker, Vänersborg	1923	53
HÄGNEFORS, ERNST, Löjtnant, Uddevalla	1921	55
HÖGBERG, BIRGER, Sjökapten, Göteborg	1904	50
IDEBERG, GUNNAR, Civilekonom, Göteborg	1932	53
JANSON, BENGT, Tegelmästare, Töreboda	1920	50
JANSON, GÖSTA, Konsul, Barranquilla (Colombia)	1902	49
JANSSON, KARL, Faktor, Vänersborg	1900	55
JANSON, OLOV, Kamrer, Vänersborg	1909 (30)	49
JARHED, KARL, Byggnadsarbetare, Vänersborg	1895	54
JARHED, SUNE, Kontorist, Vänersborg	1920	55
JARN, GÖSTA, Agronom, Brålanda	1927	54
*JENNISCHE, BENGT, Bitr. lasarettsläkare, Vänersborg	1913	30
*JERNQVIST, SVEN, Bankrevisor, Norrköping	1898	26
JOHANSSON, ARVID, Lokförare, Uddevalla	1897	47
*JOHANSSON, AXEL, fd. Förman, Vänersborg	1884	11
*JOHANSSON, AXEL, Handelsföreståndare, Vänersborg	1903	30
JOHANSSON, BENGT, Köpman, Vänersborg	1896 (15)	45
JOHANSSON, BERTIL, Direktör, Vänersborg	1912	55
JOHANSSON, BERTIL, Snickare, Vänersborg	1916	55
*JOHANSSON, EMIL, fd. Handlande, Vänersborg	1887	19
JOHANSSON, EVERT, Frisörmästare, Vänersborg	1910	54
JOHANSSON, GOTTHARD, Slussvakt, Trollhättan	1899	50
JOHANSSON, GUNNAR, fd. Maskinmästare, Göteborg	1883	47
JOHANSSON, GUSTAV, Boktryckare, Vänersborg	1905	53
JOHANSSON, GUSTAF, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1904	54
*JOHANSSON, HARRY, Frisörmästare, Vänersborg	1899	30
JOHANSSON, HARRY, Modellör, Kumla	1910	54
JOHANSSON, HILMER, Bryggeriarbetare, Vänersborg	1891	42
JOHANSSON, HUGO, Inspektör, Stockholm	1908	44
*JOHANSSON, HUGO, Konditor, Norrköping †	1892	20
*JOHANSSON, HUGO, Riksbanksvaktmästare, Vänersborg	1900	30
JOHANSSON, INGVAR, Byggmästare, Vänersborg	1918	55
JOHANSSON, JENS, Omnibusägare, Vänersborg	1923	55
JOHANSSON, JOHN, Förman, Vänersborg	1891	50
JOHANSSON, JOHN, Åkeriägare, Vänersborg	1910	55

JOHANSSON, KARL, Skofabriksarbetare, Vänersborg †	1899	35
JOHANSSON, KARL-ERIK, Typograf, Vänersborg	1927	53
*JOHANSSON, KARL G., Byggnadssnickare, Vänersborg	1897	28
JOHANSSON, KJELL, Sjukvårdare, Vänersborg	1910	42
JOHANSSON, LARS OLOF, Lagerbiträde, Vänersborg	1917	49
JOHANSSON, OSCAR, fd. Övermaskinist, Mölndal	1885	44
*JOHANSSON, OTTO, fd. Hovmästare, Mellerud	1888	25
JOHANSSON, ROLAND, Byggnadssnickare, Vänersborg	1905	53
JOHANSSON, STEN, Motorförförman, Vänersborg	1902	55
JOHANSSON, TRYGGVE, Sjukkasstjänsteman, Vänersborg	1900	48
JOHANSSON, VALFRID, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1894	50
JOHANSSON, ÅKE, Fotograf, Vänersborg	1908	34
JONSSON, ANDERS, Handlande, Vänersborg	1915	35
JONSSON, BENGT R., Arkivare, Saltsjö-Duvnäs	1930	54
JONSSON, ERIK, Lagerbiträde, Vänersborg	1924	46
JONSSON, HELGE, Handlande, Vänersborg	1912	45
JONSSON, JOHAN, Intendent, Örebro	1882	45
JOHNSON, CARL, fd. Handlande, Vänersborg	1870 (19)	51
JONSSON, OLOF, Handlande, Vänersborg	1923	45
*JONSSON, GUSTAF, Stadsbokhållare, Vänersborg	1898	19
KAHNBERG, KNUT, Åkeriägare, Vänersborg	1894	44
KALTOFEN, CHARLES, Advokat, Vänersborg	1911	39
CARLSSON, ALBERT, fd. Handlande, Vänersborg	1878	35
CARLSSON, BENGT, Landskanslist, Vänersborg	1912	42
CARLSSON, BERTIL, Lagerchef, Vänersborg	1914	54
CARLSSON, BERTIL, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1944	47
CARLSSON, EINAR, Åkeriägare, Vänersborg	1900	44
*CARLSSON, ELOF, Disponent, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1904	30
CARLSSON, ERIC, Hantverksföreståndare, Vänersborg	1897	48
CARLSSON, GUNNAR, Förrådsförvaltare, Vänersborg	1905	38
KARLSSON, HERMAN, Ingeniör, Hollywood (U. S. A.)	1896	49
KARLSSON, HILDING, Bagaremästare, Vänersborg	1911	51
*CARLSSON, CARL, fd. Sanatorievaktmästare, Vänersborg	1878	19
*CARLSSON, CARL ANDERS, Disponent, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1897	32
*CARLSSON, CARL-ERIK, fd. Boktryckare, Vänersborg	1885	08
*CARLSSON, CARL-GUSTAF, Fabrikör, Vänersborg	1909	30
CARLSSON, CARL-OTTO, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1939	47
CARLSSON, KJELL, Omnibusägare, Vänersborg	1910	55
CARLSSON, KJELL, Åkeriägare, Vänersborg	1900	54
KARLSSON, CLAES, Köpman, Vänersborg	1908	55
CARLSSON, LENNART, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1946	47
CARLSSON, NILS-ERIK, Sjöingeniör, Vänersborg	1919	54
CARLSSON, ROBERT, Charkuterist, Vänersborg	1894	55

*KARLSON, VALTER, Handlande, Vänersborg, <i>fastighetsför- valtare i gilletts styrelse, gillevärd</i>	1905	30
*CARLSTRÖM, NILS, Kamrer, Hälsingborg	1893	16
KIHLSTRÖM, LARS, Lagerförman, Vänersborg	1907	49
CLAESSON, CARL-ERIC, Köpman, Vänersborg	1916	55
KLING, CARL-OTTO, Byggnadsingeniör, Vänersborg	1913	55
KLING, VALDEMAR, Elinstallatör, Vänersborg	1910	55
KLINGBERG, EMIL, fd. Reparatör, Vänersborg	1877	42
KNUTSSON, GUNNAR, Verkmästare, Vänersborg	1905	54
KORÉN, GÖSTA, Kamrer, Trollhättan	1908	53
KORP, AXEL, Fabrikör, Vänersborg	1907	51
KORP, HELGE, Fabrikör, Gustafsfors	1910	51
KORP, HERBERT, Fabrikör, Vänersborg	1917	51
KORP, OLOF, Fabrikör, Vänersborg	1915	51
KORP, TORSTEN, Fabrikör, Vänersborg	1908	51
KRAFFT, GUNNAR, Verkstadsägare, Vänersborg	1914	52
CHRISTENSSON, CARL-OTTO, Inköpschef, Göteborg	1912	33
LAGERGREN, SVEN, Ingeniör, Vänersborg	1914	34
*LARSON, AXEL, fd. Handlande, Vänersborg	1890	19
LARSSON, AXEL, Kamrer, Vänersborg	1908	54
LARSSON, BO, Verkmästare, Målsryd	1922	46
LARSSON, DAVID, Verkmästare, Vänersborg	1904	54
*LARSSON, ERNFRID, fd. 1:e Postiljon, Vänersborg, <i>innehavare av Gillets medalj (1956)</i>	1881	07
*LARSSON, GUSTAF, Landskanslist, Vänersborg	1892	30
LARSSON, GÖSTA, Teknolog, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1936	55
LARSSON, HARRY, Bilmekaniker, Vänersborg	1912	54
LARSON, HILMER, Försäljningschef, Vänersborg	1892	42
*LARSSON, HJALMAR, Civilingeniör, Vänersborg	1903	30
LARSSON, NILS, Kommunalarbetare, Vänersborg	1918	55
LARSSON, OSCAR, Journalist, Vänersborg	1908	55
LARSSON, RAGNAR, Kommunalarbetare, Vänersborg	1908	55
*LARSSON, RAGNAR, Kontorist, Vänersborg	1905	30
LARSSON, ROLF, Stationsskrivare, Stockholm	1924	56
LARSSON, ROLF, Åkeriägare, Vänersborg	1921	55
LARSSON, TORSTEN, Brukstjänsteman, Vänersborg	1911	54
LAURELL, JOHNNY, Handlande, Vänersborg	1908	46
LEWERTH, HARALD, Advokat, Göteborg	1894	50
*LIND, ERIK, fd. Boktryckare, Vänersborg	1881	23
LINDH, ERIK, Köpman, Vänersborg	1906	55
LIND, GUNNAR, Lagerchef, Vänersborg	1910	52
LIND, HÅKAN, Studerande, Vänersborg	1948	54
LIND, LARS, Studerande, Vänersborg	1944	50
LIND, OLOV, Civilingeniör, Örebro	1920	45
LIND, SVEN, Disponent, Vänersborg	1913	40

LIND, ÅKE, Affärsbiträde, Vänersborg	1914	55
LINDBERG, AXEL, Föreståndare, Vänersborg	1912	42
LINDBERG, GEORG, Distriktschef, Malmö	1899	47
*LINDEDAL, LUDWIG, fd. Kamrerare, Storängen †	1869	31
*LINDEDAL, SIGURD, fd. Bankkamrerare, Göteborg, <i>innehavare av gilletts medalj (1955)</i>	1882	05
LINDÉN, OSKAR, Handlande, Vänersborg	1902	54
LINDGREN, FOLKE, Fabrikör, Vänersborg	1914	54
LINDGREN, GUSTAF, Byggnadssnickare, Vänersborg	1893 (19)	55
LINDGREN, GÖSTA, Handlande, Göteborg	1919	55
*LINDGREN, KNUT, Byggmästare, Vänersborg †	1877	14
LINDQVIST, HÅKAN, Kyrkoherde, Långared	1914	37
LINDQVIST, ROLF, Taxeringsintendent, Gävle	1911	35
LINDQVIST, SVEN, Stadskassör, Vänersborg	1910	35
*LINDSTRÖM, ALLAN, Lektor, Vänersborg	1908	30
LINDSTRÖM, BROR OSKAR, Handlande, Vänersborg	1900	51
LINNARSSON, NILS, Posttjänsteman, Vänersborg	1912	55
LJUNGGREN, ERIK, Handlande, Vänersborg	1898	35
LUDWIGSSON, EVERT, Fabrikör, Vänersborg	1913	55
LUNDBERG, ERNST, fd. Rektor, Vänersborg	1882	51
*LUNDBLAD, OLOF, Jaktvårdsassistent, Lilleskog	1907	28
*LUNDBORG, ERIC, Handlande, Vänersborg, <i>ersättare i gilletts styrelse, innehavare av Gillets medalj (1956)</i>	1888	07
LUNDBORG, EVERT, Handlande, Vänersborg	1921	42
LUNDBORG, GUSTAF, Skräddaremästare, Vänersborg	1900	54
LUNDBORG, STEN, Handlande, Vänersborg	1925	42
LUNDGREN, ANTON, fd. Poliskonstapel, Vänersborg	1880	51
LUNDGREN, ARVID, Sekreterare, Enskede	1912	49
LUNDGREN, IVAR, Postmästare, Arboga	1898	54
*LUNDGREN, NILS, fd. Överpostmästare, Stockholm	1889	19
LUNDGREN, SUNE, Rektor, Vänersborg	1913	53
*LUNDGREN, THOR, fd. Postkontrollör, Västerås	1883	19
LUNDIN, GUNNAR, Köpman, Vänersborg	1921	52
*LUNDIN, GUSTAF, Byrådirektör, Stockholm	1892	19
LUNDIN, IVAR, Frisör, Vänersborg	1919	52
*LUNDIN, IVAR, Frisörmästare, Vänersborg	1894	30
*LUNDIN, JOHN, Reparatör, Jönköping	1899	30
*LUNDIN, KNUT, Apotekare, Göteborg	1898	26
LUNDIN, OTTO, Frisörmästare, Åmål	1901	39
LUNDIN, PER, Vänersborg	1953	55
LUNDIN, PER OLOF, Kontorist, Vänersborg	1928	55
*LUNDIN, WARNER, Byrådirektör, Stockholm	1890	19
LÖFQVIST, STEN, Handlande, Vänersborg	1912	55
MADSÉN, LARS, Regissör, Lidingö	1904	55
MAGNI, GÖTE, Handlande, Vänersborg	1905	46

MAGNUSSON, ARNE, Kanslichef, Göteborg	1913	49
MAGNUSSON, HENRY, Bankvaktmästare, Vänersborg	1915	54
MAGNUSSON, CARL EDGAR, Direktör, Vänersborg	1892	44
MAGNUSSON, MAGNUS, Kaptän, Stockholm	1892	42
MAGNUSSON, ÅKE, Typograf, Vänersborg	1919	51
MALMSTRÖM, WILHELM, Köpman, Vänersborg	1901	44
*MILLING, AXEL, Banktjänsteman, Lilla Edet	1896	19
MILLING, GUSTAF, Handelsresande, Vänersborg	1902	33
MILLING, THORE, Flygtekniker, Vänersborg	1924	52
MOBERG, ERIK, Köpman, Vänersborg	1919	55
MOGREN, FRITZ, Byggnadssnickare, Vänersborg	1901	46
MOLLBERG, RUNE, Handelsbiträde, Vänersborg	1925	54
MOSSBERG, ARNE, Kommunalarbetare, Vänersborg	1908	55
MOSSBERG, VIKTOR, Kommunalarbetare, Vänersborg	1899	55
NAREMARK, YNGVE, Radiotekniker, Vänersborg	1922	53
NEUMAN, WOLF, Ingeniör, Göteborg	1921	55
NIKLIASSON, MATS, Poliskonstapel, Vänersborg	1925	56
*NILSSON, DAVID, fd. Lektor, Skara	1885	19
NILSSON, GUSTAV, Lantbrukare, Vänersborg	1924	50
NILSSON, RAGNAR, Handlande, Vänersborg	1908	41
*von NOLTING, OLOF, fd. Disponent, Alingsås	1877	19
*NORDÉN, ELOV, Stadskamrerare, Uddevalla, <i>innehavare av gillets medalj (1955)</i>	1901	16
NORDFELDT, JAN ERIK, Studerande, Falun	1949	50
NORDFELDT, JOHN, Ingeniör, Falun	1921	43
NORDFELDT, PER-OLOV, Köpman, Göteborg	1925	43
NORDGREN, ALLER, Typograf, Vänersborg	1909	53
NORDGREN, HARRY, Typograf, Uddevalla	1906	55
NORDGREN, KARL, Målaremästare, Vänersborg	1897	55
NORDGREN, SVEN, Kommunalarbetare, Vänersborg	1908	55
*NYSTRÖM, GEORG, fd. Järnhandlare, Vänersborg, <i>innehavare av gilletts medalj (1955)</i>	1874	06
*NYSTRÖM, JOHN, Köpman, Göteborg	1870	19
NYSTRÖM, ÅKE, Handlande, Vänersborg	1916	52
OLLÉN, BERTIL, Bryggmästare, Lidköping	1914	52
*OLLÉN, ERIK, fd. Sparbanksdirektör, Vänersborg	1885	19
OLSSON, ALLAN, Sjukvårdare, Vänersborg	1910	55
OLSSON, ERNST, Tegelbruksarbetare, Vänersborg	1901	55
OLSSON, FOLKE, Lagerbiträde, Vänersborg	1929	48
OLSSON, GUSTAF ADOLF, Frisörmästare, Finspång	1897	44
OLSSON, CARL, Kontorist, Vänersborg	1902	34
OLSSON, SVEN, Maskinist, Vänersborg	1919	51
OLSSON, TORVALD, Kaptän, Uddevalla	1915	55
*OLSSON, VERNER, fd. Bankkamrer, Vänersborg	1886	20
*OSCAR, ALGOT, Köpman, Örebro †	1891	31

PALMSTRÖM, HERBERT, Cementgjutare, Vänersborg	1902	53
PALMSTRÖM, NILS, Fabrikör, Vänersborg	1910	52
PAULSSON, ELMER, Musiker, Vänersborg	1909	54
PEHRSSON, HJALMAR, fd. Överlärare, Mora-Noret	1881 (07)	52
PEHRSSON, SVEN, Konsul, Uddevalla	1910	55
*PETRÉ, ERNST, Redaktör, Vänersborg	1897	24
*PETERSON, ALGOT, fd. Chaufför, Vänersborg	1889	09
PETTERSSON, AXEL, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1898	49
*PETERSON, HARRY, Handelsföreståndare, Vänersborg, <i>ersättare</i> <i>i Gillets styrelse</i>	1901	16
PETTERSSON, KARL, Kriminalassistent, Lidköping	1902	55
POUNCETTE, ERIC, Kassör, Kumla	1904	52
POUSETTE, CARL ERIC, Godsägare, Vinninga	1914	51
PÄRUD, NILS, Byråassistent, Stockholm	1923	52
PÄRUD, PAUL, Fångvårdstjänsteman, Vänersborg	1896	54
RAHM, HARRY, Sjukvårdare, Vänersborg	1914	55
*RAHM, HJALMAR, Bankdirektör, Alingsås	1900	20
RAHNE, KARL, fd. Folkskollärare, Trollhättan	1883	35
RÄPP, NILS, Frisörmästare, Vänersborg	1913	51
*REYNOLDS, ALDOR, fd. Handlande, Vänersborg	1888	31
ROBERTSSON, FOLKE, Yrkeslärare, Vänersborg	1908	54
ROLANDER, GUNNAR, Faktor, Vänersborg	1909	46
ROLANDER, CARL-HENRIC, Handlande, Vänersborg	1921	46
ROSÉN, GUNNAR, Ingeniör, Vänersborg	1923	55
ROSLIN, GEORG, Skolvaktmästare, Vänersborg	1907	41
*ROSLIN, HENRY, Köpman, Borås	1906	31
RUTGERSSON, CHARLES, Förman, Vänersborg	1903	43
RYDING, ÅKE, Målaremästare, Vänersborg	1920	53
*RÖTTLE, HJALMAR C:SON, Direktör, Bromma, <i>ständig</i> <i>medlem</i>	1877	30
SAHLIN, ANDERS, Bokbindaremästare, Vänersborg	1881	36
SAHLIN, ERIK, Landsfogde, Umeå	1909	34
SAHLIN, PER-ANDERS, Studerande, Vänersborg	1945	50
SAHLIN, STEN, Bokbindaremästare, Vänersborg	1913	36
*SANDBERG, AXEL, Målaremästare, Vänersborg	1886	30
SANDBERG, NILS, Fil. lic., Göteborg	1911	34
*SANDBERG, WILHELM, fd. Brevbärare, Vänersborg	1881	18
*af SANDBERG, FREDRIK, Kammarherre, Uppsala, <i>innehavare</i> <i>av gillets medalj (1955)</i>	1884	05
SANDH, LARS-GUNNAR, Ingeniör, Hägersten	1924	45
SANDGREN, EGON, Elektriker, Göteborg	1913	55
*SCHRÖDER, KARL GUSTAF, Provinsiälläkare, Tanumshede ..	1897	28
SJÖGREN, JOSEF, fd. Läroverksadjunkt, Vänersborg	1880	49
SJÖLING, LARS-GÖSTA, Montör, Vänersborg	1926	52
SJÖSTAD, OLOF, Elektriker, Vänersborg	1933	52

*SJÖSTAD, RAGNAR, Elinstillatör, Vänersborg	1896	30
*SJÖSTRÖM, GUSTAF, Handlande, Vänersborg	1900	30
SJÖÖ, ANDERS (SVENSSON), Brevbärare, Vänersborg	1914	42
SKAGSTEDT, MELKER, Byggnadskamrer, Stockholm	1914	45
SKOGH, PER, Målare, Vänersborg	1908	44
*SKARBERG, OSKAR, Korrespondent, Trollhättan	1896	24
SKÖLDEBORG, HARALD, Snickare, Vänersborg	1896	55
SOHLBERG, ALLAN, Handlande, Vänersborg	1918	50
*STENSTRÖM, LARS, Förste landskanslist, Vänersborg	1905	30
*STERNER, BRUNO, Frisörmästare, Vänersborg, <i>bisittare i Gillets styrelse, innehavare av Gillets medalj (1956)</i>	1887	08
STERNER, NILS, Apotekare, Malmö	1922	41
STERNER, SVEN-AXEL, Landskanslist, Vänersborg	1923	47
STRÖM, GÖSTA, Konditor, Hedemora	1908	55
STRÖM, HILDING, Direktör, Vänersborg	1897	47
STRÖM, NILS-ERIK, Vaktmästare, Vänersborg †	1911	54
SUNDBORG, OLOF, Direktör, Stockholm	1894	43
*SUNDELIUS, GOTTFRID, Handlande, Vänersborg	1890	19
*SUNDELIUS, KJELL, Ombudsman, Vänersborg	1908	30
*SUNDELIUS, OSKAR, 1:e Poliskonstapel, Vänersborg	1901	30
SUNNERDAHL, OLOF, Fastighetskötare, Vänersborg	1909	51
SUNNERDAHL, VILGOT, 1:e Mätare, Vänersborg	1908	51
SWAHN, EVERT, Sjukvårdare, Vänersborg	1909	55
SVANBERG, NILS, Förman, Vänersborg	1909	54
SVANBERG, SVEN OLOF, Målare, Vänersborg	1918	55
*SWEDBERG, CARL AUGUST, Direktör, Göteborg	1873	19
SVENSSON, ALF, Kamrer, Vänersborg	1923	48
SVENSSON, ARNE, Elinstillatör, Vänersborg	1916	43
SVENSSON, GUSTAF ADOLF, Handlande, Trollhättan	1881	42
SVENSSON, GÖSTA, Ingeniör, Vänersborg	1912	42
SVENSSON, KNUT, Stadsförman, Vänersborg	1896	36
SVENSSON, LARS, Dövlärare, Vänersborg	1910	36
SVARD, AXEL, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1896	44
SVARD, GUSTAF, Verkmästare, Stockholm	1895	37
SVARD, IVAR, Köpman, Trollhättan	1916	55
SVARD, TAGE, Avdelningschef, Enskede	1910	35
SVARD, YNGVE, Eldare, Vänersborg	1916	42
*von SYDOW, DANIEL, Kapten, Visby	1909	30
*von SYDOW, FREDRIK, Advokat, Göteborg	1896	20
*von SYDOW, GERHARD, Överdirektör, Stockholm	1899	26
von SYDOW, CHRISTIAN, Direktör, Norrköping	1899	45
SYLWAN, GUNNAR, Lektor, Hälsingborg	1902	49
SÄFSTRÖM, PER-OLOF, Ingeniör, Norrköping	1924	42
SÖDERLUND, GUSTAV, Charkuterist, Vänersborg	1901	51
SÖDERSTRÖM, BERTIL, Fastighetsförvaltare, Vänersborg	1902	49

TAUBE, EDVARD, Greve, Ombudsman, Göteborg	1916	46
TAUBE, FREDRIK, Greve, Kommendörkapten, Lidingö	1909	35
TENGELIN, CARL, Tillskärare, Karlsborg	1916	53
THEODORSSON, MELKER, Ingeniör, Karlskoga	1909 (30)	54
THERNQUIST, KJELL, Studerande, Vänersborg	1939	50
*THERNQUIST, OLE, Handelsträdgårdsmästare, Vänersborg	1911	30
*THERNQUIST, TUVE, Textilingeniör, Borås	1899	19
TIBBLIN, ARNE, Brevbärare, Vänersborg	1925	51
TIBBLIN, HUGO, Konditor, Vänersborg	1897	34
TIDSTRAND, ERIK, Kakelugnsmakare, Vänersborg	1907	53
THIMGREN, HALDOR, Direktör, Stockholm	1904	54
*THIMGREN, HUGO, Apotekare, Kristinehamn	1901	28
*THOMSON, YNGVE, Sparbankskassör, Vänersborg	1898	28
TRÄDEGÅRD, ERIC, Handelsträdgårdsmästare, Vänersborg	1899	43
TRÄDEGÅRD, JAN-ERIC, Studerande, Vänersborg	1937	52
*TULLBERG, INGE, Avdelningschef, Stockholm, <i>ständig medlem</i>	1905	18
THUNBERG, EINAR, Bankvaktmästare, Vänersborg	1901	53
THUNBERG, GUNNAR, Föreståndare, Vänersborg	1922	55
THUNBERG, HJALMAR, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1906	42
THUNBLAD, ARNE, Handlande, Vänersborg	1915	55
*TUNQVIST, TORSTEN, Gymnastikdirektör, Bromma	1907	29
THÖRNQUIST, KARL, fd. Handlande, Öxnered	1884 (19)	49
*TÖSSBERG, ERIK, fd. Slöjdlärare, Vänersborg	1880	29
WAHLIN, CARL-VIKING, Studerande, Vänersborg	1932	51
WAHLQVIST, ÅKE, Polisassistent, Vänersborg	1904	41
WALL, FRITIOF, Murare, Vänersborg	1912	53
*WALLSTRÖM, ERNST, Posttjänsteman, Göteborg	1892	16
WALLSTRÖM, HJALMAR, Smörjare, Vänersborg	1888	44
WALLSTRÖM, JOHNNY, fd. Bruksbokhållare, Vänersborg.....	1894	44
WALLSTRÖM, WIKTOR, fd. Posttjänsteman, Kil	1882	44
WASSËNIUS, GUSTAF, Verkmästare, Vänersborg	1907	54
WASSËNIUS, KENNETH, Studerande, Vänersborg	1941	55
WASSËNIUS, CURT, 1:e Poliskonstapel, Vänersborg	1908	55
WEDEFORS, GUNNAR, Civilingeniör, Vänersborg	1904	53
WEINSTOCK, ERLING, Försäljningschef, Lidingö	1916	42
WEINSTOCK, WILLIAM, Redaktör, Leksand	1908	42
*WELANDER, GUSTAF, fd. Banktjänsteman, Vänersborg	1891	26
WENNERBERG, JOHN, Kommunalarbetare, Vänersborg	1907	55
WENNERBERG, LARS, Fil. stud., Vänersborg	1931	46
WERNER, ERIK, fd. Boktryckare, Vänersborg	1881	34
WERNER, CARL RUDOLF, fd. Kontorist, Grästorps	1883 (08)	48
*WERNER, OLOV, Handelsföreståndare, Trollhättan	1909	32
WERNER, TORSTEN, Fångvårdstjänsteman, Vänersborg	1908	54
VESSBY, ENAR, Studerande, Vänersborg	1939	52
VESSBY, SIGVARD, Linjearbetare, Vänersborg	1917	52

*WEST, JOHN, Läroverksadjunkt, Göteborg	1892	30
WESTERBERG, BERNHARD, fd. Verkmästare, Vänersborg	1879	37
WESTERBOM, KLAS, fd. Byggnadsarbetare, Vänersborg	1885	54
WESTERLUND, AXEL, Hälsovårdsinspektör, Vänersborg	1901	55
WESTERLUND, EINAR, Exekutor, Vänersborg	1913	46
WESTERLUND, KARL-ERIK, Stabsredaktör, Djursholm	1910	40
WESTERLUND, SVEN, Förste landskanslist, Vänersborg	1912	38
WESTHALL, BO, Rådman, Vänersborg	1905	34
WESTHALL, CURT, Länsassessor, Halmstad	1908	36
WETTERLUNDH, SIXTEN, Konditor, Trollhättan	1905	55
*WETTERLUNDH, SUNE, Direktör, Malmö	1904	28
*WIBOM, TOR, Major, Stockholm, <i>innehavare av gilletts medalj</i> (1955)	1885	06
WIJKSTRÖM, ERNST, fd. Tygförvaltare, Vänersborg	1889	37
*WIKSTRÖM, FOLKE, fd. Dövlärare, Vänersborg	1889	26
*WIKSTRÖM, HELGE, Kaptän, Stockholm	1894	28
WIKSTRÖM, CARL-HELGE, Civilekonom, Göteborg	1923	46
VICTORIN, OLOF, Kontrollör, Vänersborg	1908	35
WILHELMSSON, BERTIL, Radiomontör, Enskede	1924	51
WILHELMSSON, CARL, fd. Gasverksarbetare, Vänersborg	1889	35
*WOLGAST, KURT, Direktör, Hälsingborg	1893	19
WREDBERG, BIRGER, Frisörmästare, Vänersborg	1896	43
VÄNERHALL, RAGNAR, Förste taxeringsrevisor, Vänersborg ..	1919	54
WARNE, ALBIN, fd. Folkskollärare, Vänersborg	1890	49
WARNE, ORVAR, Kontorist, Trollhättan	1928	53
ÅBERG, BERTIL, Brukstjänsteman, Vargön	1900	55
ÅBERG, FOLKE, Lagerchef, Vänersborg	1920	55
*ÅKERSTRÖM, GUNNAR, Boktryckare, Skövde	1892	26
ÅKESSON, NILS ERIK, Löjtnant, Solna	1922	46
ÅSTRÖM, FJALAR, Ombudsman, Vänersborg	1893	33
ÅSTRÖM, HELGE, Poliskommissarie, Vänersborg	1902	42

* = innehavare av gilletts 25-årstecken.

Antal medlemmar under året: 587.

Tillkomna under år 1957:

ALMQVIST, LARS, Civiljägmästare, Lerum	1903	57
ERIKSSON, OLOV, Steward, Frändefors	1911	57
FAGERSTRÖM, RUNE, Apotekare, Uddevalla	1921	57
FERM, RUNE, Poliskonstapel, Vänersborg	1929	57

HEDÉN, LASSE, Vägmästare, Vänersborg	1934	57
JAKOBSSON, NILS, Brädgårdsförman, Vänersborg	1908	57
KARLSSON, KNUT, Målare, Vänersborg	1896	57
LARSSON, ERIK, Fabrikör, Vänersborg	1910	57
LARSSON, STIEG, Studerande, Vänersborg	1935	57
LIND, LENNART, Posttjänsteman, Vänersborg	1930	57
LINDQVIST, ARNE, Filare, Vänersborg	1921	57
NORDBERG, JULIUS V., fd. Charkuterist, Vänersborg	1892	57
PERSSON, AXEL, Montör, Vänersborg	1910	57
PETERSON, AXEL GUNNAR, Telearbetare, Vänersborg	1917	57
ROSLIND, GUNNAR, Juvelerare, Vänersborg	1916	57
SCHÖNDELL, BENGT, Ingeniör, Uddevalla	1923	57
SCHÖNDELL, SIGVARD, Montör, Vänersborg	1916	57

Styrelsen är tacksam för uppgift å personer, som böra kallas till medlemmar av gillet. Dylka uppgifter samt meddelanden om adressförändringar torde benäget insändas till gillet's kassafogde.

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLE 1957.

Styrelse.

HJORTH, GUNNAR, Landskamrerare, *Förste ålderman* 1954 (1933).
FOCK, BROR, fd. Sparbankskassör, *Andre ålderman* 1954 (1936).
STERNER, BRUNO, fd. Frisörmästare, *Bisittare* 1942.
ANDERSON, PRIMUS, Bankkassör, *Bisittare* 1944.
HALLBERG, KURT, Drätselkontorist, *Kassafogde* 1949 (1944).
KARLSON, VALTER, Handlande, *Bisittare* 1949.
GULZ, THORSTEN, Driftschef, *Gilleskrivare* 1957 (1954).

PETERSON, HARRY, Handelsföreståndare, *Ersättare* 1944.
SAHLIN, STEN, Bokbindaremästare, *Ersättare* 1957.

Beredningsnämnd.

GILLESKRIVAREN.
SAHLIN, STEN, Bokbindaremästare.
KARLSON, VALTER, Handlande, *Gillevärd*.
HEDÉN, ALLAN, Registrator, *Arkivarie*.
THERNQUIST, OLE, Handelsträdgårdsmästare.
LIND, SVEN, Disponent.
LINDQVIST, SVEN, Stads-kassör.

Årsskriftsnämnd.

WIKSTRÖM, FOLKE, fd. Dövlärare.
HJORTH, GUNNAR, Landskamrerare.
HEDÉN, ALLAN, Registrator.
FALK, RAGNAR, fd. Länsassessor.
PÄRUD, NILS, Byråassistent.

Räkenskapsgranskare.

ANDERSON, JOHN, Grosshandlare.
HEDÉN, ALLAN, Registrator.

LIND, SVEN, Disponent, *Ersättare*.

STIFTELSEN VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES ÅLDERDOMSHEM 1957.

Styrelse.

HJORTH, GUNNAR, Landskamrerare, *Ordförande* 1954 (1933).
FOCK, BROR, fd. Sparbankskassör, *Vice ordförande* 1954 (1936).
STERNER, BRUNO, Frisörmästare, *Ledamot* 1942.
ANDERSON, PRIMUS, Bankkassör, *Ledamot* 1944.
HALLBERG, KURT, Drätselkontorist, *Kassör* 1949 (1944).
KARLSON, VALTER, Handlande, *Fastighetsförvaltare* 1949.
GULZ, THORSTEN, Driftschef, *Sekreterare* 1957 (1954).

PETERSON, HARRY, Handelsföreståndare, *Suppleant* 1944.
SAHLIN, STEN, Bokbindaremästare, *Suppleant* 1957.

Revisorer.

ANDERSON, JOHN, Grosshandlare.
HEDÉN, ALLAN, Registrator.

LIND, SVEN, Disponent, *Suppleant*.

(Årtalet inom parentes anger tiden för första inträde i styrelsen.)

Vänersborgs Döttrars Gille 1957.

Styrelse.

ERIKSSON, ANNA, Fröken, *Första åldermor.*
LIND-NILSSON, GERD, Fru, *Andra åldermor.*
SVÄRD, AGNES, Fru, *Första gilleskrivare.*
SELNERT, MAUD, Fru, *Kassafogde.*
ENGQVIST, ELSA, Fru, *Gillevärdinna.*
LJUNGGREN, GRETA, Fru, *Gillevärdinna.*
DINNETH, ANNA, Fröken, *Gillevärdinna.*
NORDGREN, ASTRID, Fru, *Gillevärdinna.*

SVÄRD, MARGIT, Fröken, *Ersättare.*
PETRÉ, ASTRID, Fröken, *Ersättare.*

Beredningsnämnd.

HEDÉN, ADA, Fru.
THERNQUIST, ANNA-STINA, Fru.
KARLSON, GERTRUD, Fru.
PETRÉ, CARIN, Fru.
TIDSTRAND, ELIN, Fru.

ÖBERG, ALVA, Fru, *Ersättare.*
JACOBSSON, LISA, Fröken, *Ersättare.*

Arkivarie.

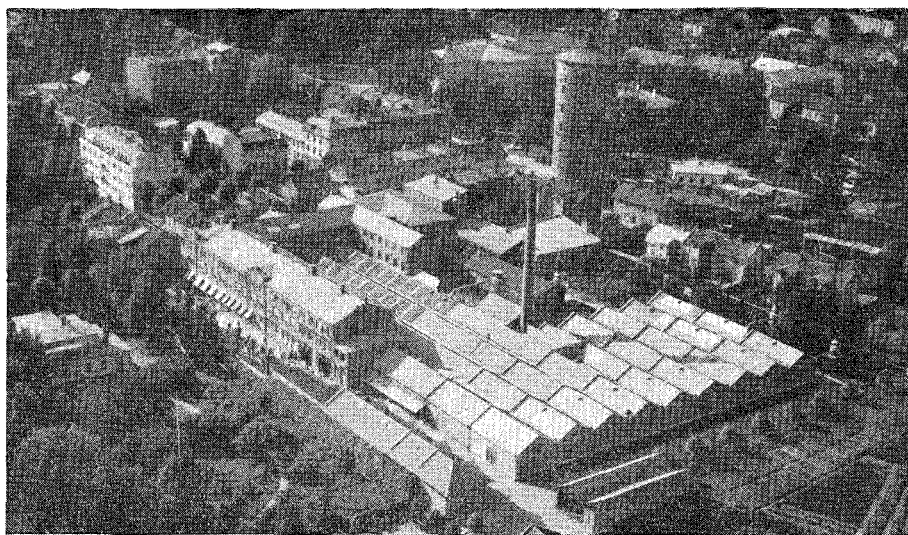
TIDSTRAND, ELIN, Fru.

Siffergranskare.

SÄRNER, RUTH, Fru.
FORSELL, GUNHILD, Fru.

GULZ, GRETA, Fru, *Ersättare.*
ZACKRISSON, ELSA, Fru, *Ersättare.*

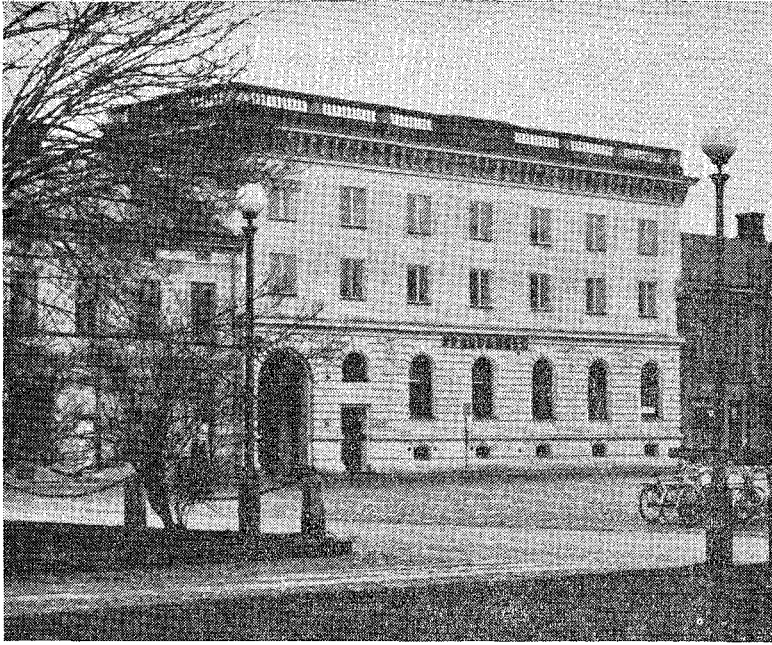
Gillet har c:a 300 medlemmar.

AKTIEBOLAGET
A. F. CARLSSONS SKOFABRIK
VÄNERSBORG

GRUNDLAGD

ÅR 1860

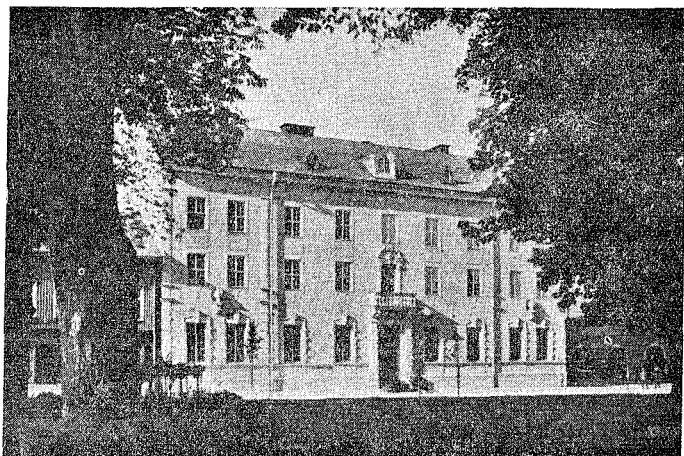

SPARBANKEN I VÄNERSBORG

GRUNDAD ÅR 1822

==== En av ====
landets äldsta sparbanker

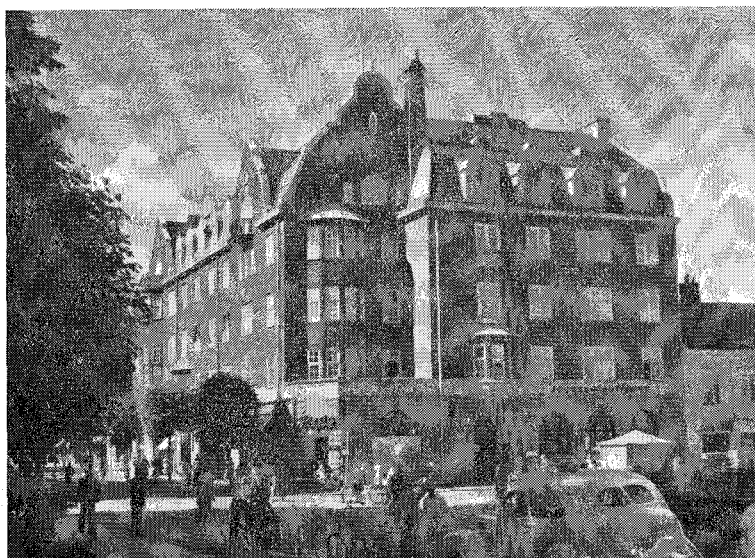
Insatta medel omkring Kr. 70.000.000:—
Reserverade medel..... „ 1.930.000.—

SVENSKA HANDELSBANKEN

*En ortens bank för ortens behov
men genom sina 360 kontor
dessutom i värdefull kontakt
med hela landets näringsliv*

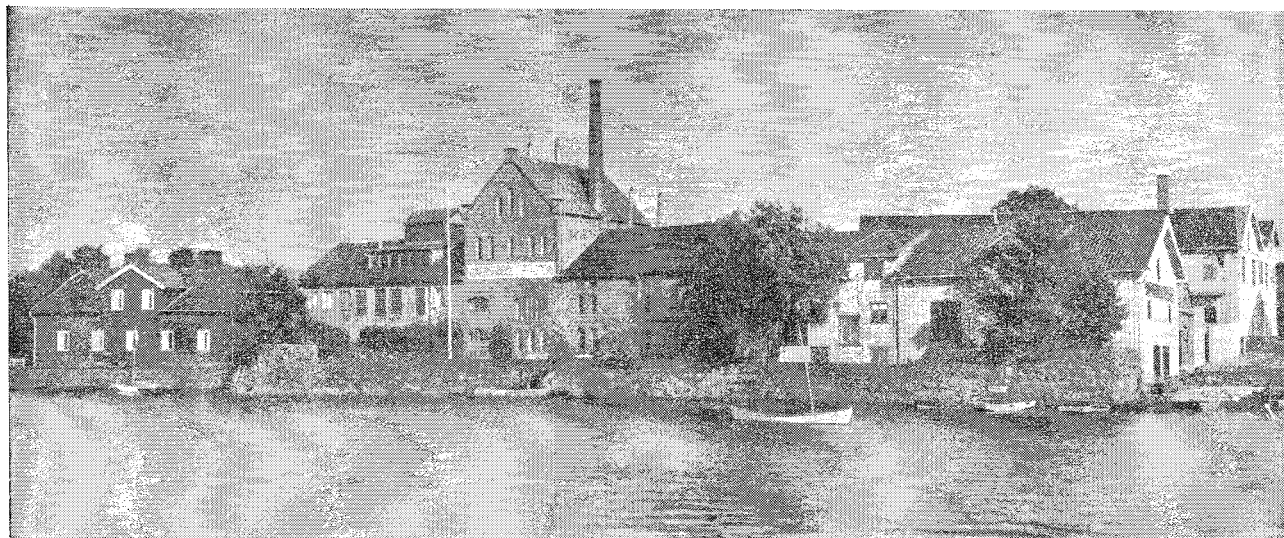

SVERIGES KREDITBANK

VÄNERSBORG

erbjuder Eder sina tjänster

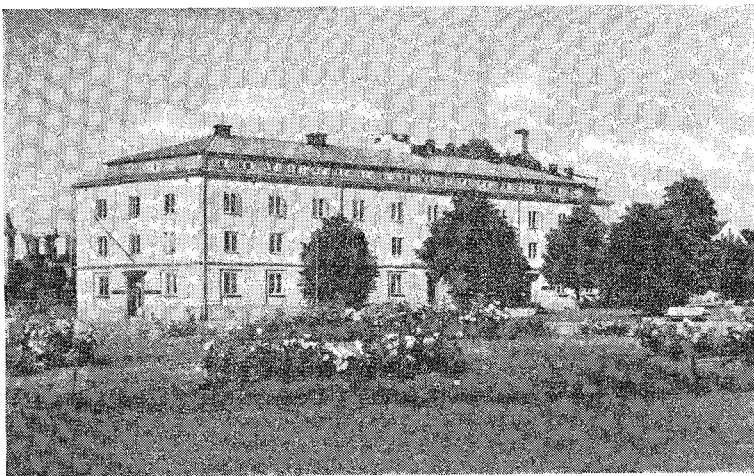

VÄNERSBORGS BRYGGERI

Grundlagt 1852

Ägare: AB Pripp & Lyckholm, Göteborg

Tillverkning: Malt- och Läskedrycker

KIRUDDS AKTIEBOLAG

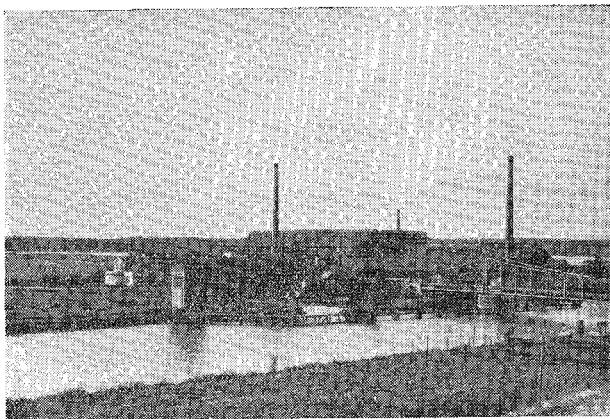
ETABL. 1917

Tel. 129 82 el. 129 84

VÄNERSBORG

TILLVERKAR

*Damkappor, Dräkter,
Blazer och Badkappor*

A.-B.

Nabbenbergs Tegelbruk

Vänersborg

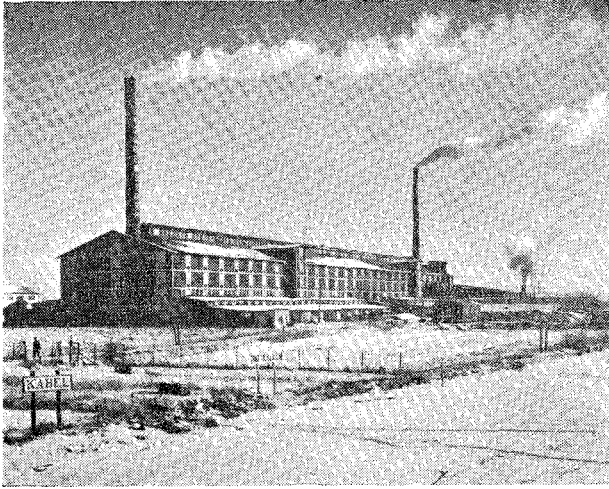
Tel. 100 05

MÅNGHÅLSTEGEL

Volymvikter 1.0—1.2

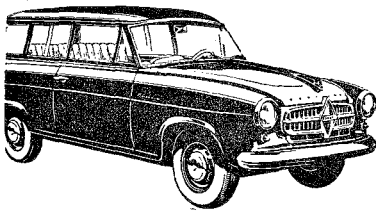
Hög tryckhållfasthet

Hög värmeisolering

TAKTEGEL,
MURTEGEL.
MÅNGHÅLSTEGEL
och
DRÄNERINGSRÖR

TENGGRENSTORPS TEGELBRUK

Isabella
combi

2 ...bilar i en

— **elegant familjebil**

med Isabellas alla förnämliga egenskaper och därtill ett jättestort bagageutrymme — den idealiska vagnen med plats för allt och alla.

— **praktisk skåpvagn**

Några enkla handgrepp gör Isabella Combi till en rymlig och representativ distributionsvagn som lastar ca 500 kg.

Generalagent för Sverige:

WULF & Co. AKTIEBOLAG, VÄNERSBORG

A. Joh. Larssons Maskinaffär

Edsgatan 7

Tel. (växel) 138 40

GRUNDAD 1902

FÖRSÄLJER

*Hansa-Borgward och
Austin bilar*

*Husqvarna, NV och
Triumph motorcyklar*

*CRESCENT och HUSQVARNA
cyklar och mopeder*

Välsorterat lager av reservdelar och tillbehör

Erkänt förstklassig bil- och cykelverkstad

Välj

**General Motors
bilar**

*OPEL
VAUXHALL
CHEVROLET
BUICK*

KVALITETSPRODUKTER

AUTOMOBILFIRMAN

BRÖDERNA KARLGE AB.

Vänersborg
Tel. 120 75

Trollhättan
Tel. 154 01

Granström & Söner A.-B.

BIL- & MEK. VERKSTAD

Kronogatan 3

Telefon 121 80 (växel)

Auktoriserad återförsäljare av

SCANIA - VABIS

WILLYS-OVERLAND

VOLKSWAGEN

RÖRLÄGGERI

Residensgatan 25

Telefon 124 98

Utför värme-

och sanitäranläggningar

Oljeinstallationer

Medlem av Rörledningsfirmornas

Riksorganisation.

VÄNERSBORGS SÖNER

och DÖTTRAR

GILLAR

ELEFSBORGS LÄNS ANNONSBLAD

Nyhets och Annonsblad för Elfsborgs län

Residensstadens
liv- och husorgan

72:a årgången

Stadshotellet
Vänersborg

Rekommenderas!

Det goda bordet

i den trevna miljön
med de facila priserna
får Ni på

Frimurarelogens Restaurang

Kungsgatan 21
Tel. 10017

När det gäller

Eldningsolja

vänd Eder med förtroende till

Harry Falk A.-B.

Tel. 103 19

*Leveranser från egen
tankanläggning
i Vänersborg.*

OLJEVÄRME

VÄNERSBORG

Tel. 122 36

Tel. 125 32

Eldningsoljor

Ingen rök utan eld

Ingen eld utan försäkring

i

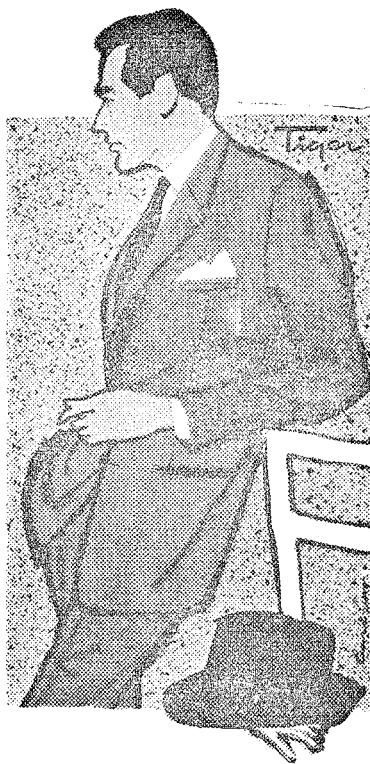
ÄLVSBORGS LÄNS BRANDSTODSBOLAG

Vallgatan 19 A

VÄNERSBORG

Tel. 138 45

Ni
trivs
med
CARL

Se på stil och linjer i bröst och rygg,
som ger kavajen ledig "rytm".
Se på märket. Det är en TIGER.
Det säger: mest såld i Sverige — och
Carl är en av favoritmodellerna.
Därför kan vi säga: Carl ska Ni ta.
Då blir Ni nöjd.

NYA *Beklädnadsaffären*
VÄNERSBORG AB

Harry Dafgårds

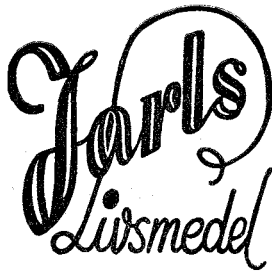
Charkuteriaffär

KOTT, FLÄSK,
CHARKUTERIVAROR
egna tillverkningar
ALLT I VILT och DJUPFRYST
KONSERVER och GRÖNSAKER

REKOMMENDERAS

Kungsgatan 1

Tel. 101 03 — 122 53

HUVUDAFFÄR:

Sundsgatan 13, Vänersborg
Tel. 107 41, 107 42

FILIALER:

Sandelhielmsgatan 18
Tel. 109 42

Hedmansgatan 2
Tel. 141 80

CHARKUTERIFABRIK:

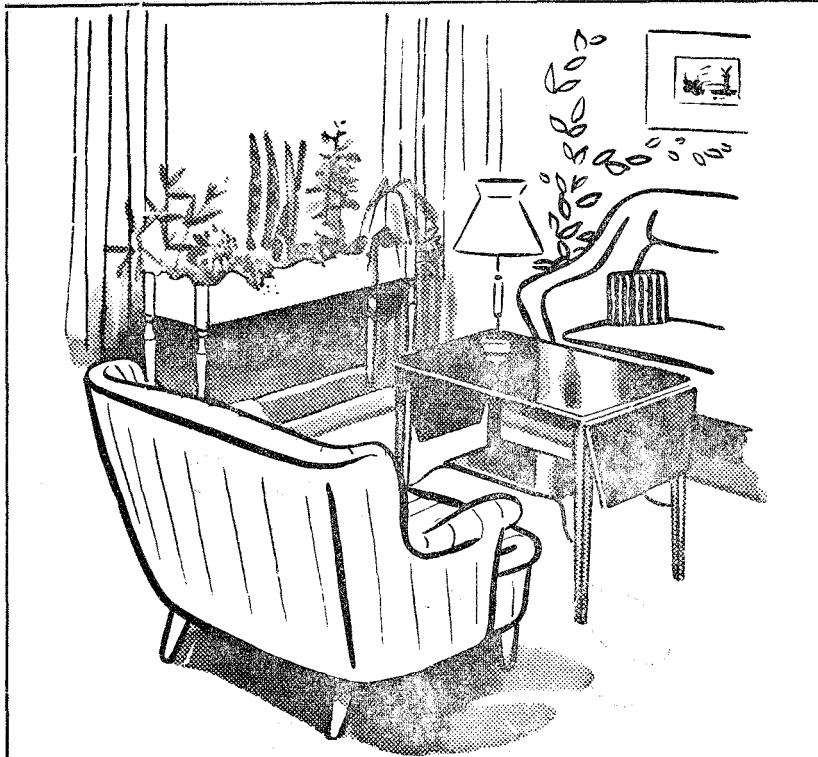
Fredriksbergsgatan
Tel. 125 90

Egna tillverkningar av Kvalitetsvaror

Flordfeldts

KONDITIONARI

— Tel. 101 10 och 109 15 —

MÖBELTJÄNST

— den sorterade möbelaffären —

Edsgatan 43
inpå gården

VÄNERSBORG

Allt för hemmet i
MÖBLER, MATTOR, TYGER m. m.

Egen tapetserareverkstad

utför stoppning och omklädsel
av alla slag

Kvalitetsvaror

i UR, GULD, OPTIK

Roslinds

Roslinds Hörna

Vänersborg

Uravdeln. Optisk avdeln. Guldvaruavdeln.

tel. 142 85

tel. 142 84

tel. 103 83

Kvalitetsvaror

i LÄDER och PARFYM

Väskan

Roslinds Hörna

Vänersborg

tel. affär 113 88

tel. kontor 103 83

UNIVERSAL

Basaravdelning Vänersborg

Kontor och utställning: Belfragegatan 17

Tel.: 134 61, 128 50, 148 50, 106 94

Ledande firma inom branschen — allt för festarrangörer — Leveranser till alla folkparker över hela landet — Fullständig service för Barnens Dag och liknande festligheter med bl. a. försäljningskiosker i alpstugemodell, dekorerade i trevliga färger.

Alla slag av festtillbehör

Låneservice.

Artistförmedling.

Ring eller gör oss ett besök!

Rekvirera vår basarkatalog!

Gillebrodern
ekiperar sig bäst hos

Lundborgs

VÄNERSBORGS GLASMÄSTERI

(Hellman & C:o)

Affär:

Edsgatan 10, Tel. 101 28

Verkstad och lager:

Vassbotten Tel. ankn.

Fönsterglas, Ornament- och Råglas, Spejlglas,
Butiksrutor, Bilglas, Fönsterkitt m. m.

Glasmästeri, Glasning av nybyggnader m. m.

Glassliperi

Inramningar, Ramlist, Ovals ramar,
Fotografiramar, Speglar, Tavlor, Oljemålningar,
Konst, Hantverk, Presentartiklar.

TRYCKSAKER

*för hemmet
föreningen
eller affären
levereras av
oss snabbt
och välgjort*

Telefon

109 11

Förenade Kolonial
i Vänersborg AB

Tel. 121 30 (växel)

Böhmers Eft.

Bosättningsmagasin

Vänersborg

Tel. 102 53

Rekommenderas

EL armatur
spisar

vattenvärmare

tvättmaskiner

strykmaskiner

kylskåp

installationer

EL-TJÄNST

Sundsgatan 14

Tel. 102 79

Vänernborg

Försäljer: Ved, kol, koks, antracit, agakoks,
Nynäs eldningsolja.

Uppköper: Hästtagel, kotagel, Systembolagets
flaskor, vax, stickylle, lump, säck-
lump.

Uppköper och försäljer: skrot och metaller.

SJÖSTRÖM & C:o

VASSBOTTEN, VÄNERSBORG

Tel. 102 54, 132 54

*Allt fler och fler inser
fördelen av att göra
sina inköp i*

Konsum Vänersborg

*Alla är välkomna
att medverka i*

**konsum
Vänersborg**

Hagborgs
MÖBLER MATTOR GARDINER

Edsgatan 13

VÄNERSBORG

Tel. 102 20
132 20

Allt för modern heminredning

Vänersborgs Färg- & Kemikalieaffär

Edsgatan 17

Inneh. Åke Nyström

Tel. 102 99

*rekommenderar sig
med allt vad till
branschen hör*

Sjöstads Elektriska

Edsgatan 35

VÄNERSBORG

Tel. 110 66

Utför: Alla slag av el. installationer

Försäljer: El. material, armatur, kylskåp,

dammsugare m. m.

Thernquists Blomsterhandel

Säg det med Blommor!

EDSGATAN 21

TELEFON 136 73 — 100 63

Affärs-,

Kontors-,

Familje-

TRYCKSAKER

C. W. Carlssons Eftr. Boktryckeri
VÄNERSBORG

Kyrkogatan 21

Tel. 102 51

GETE-LIVS

SUNDSGATAN 15 — Tel. 105 67

Specialitéer:

KAFFE — OST — DELIKATESSER — MARGARIN

av högsta kvalité i lös vikt

GETE-FRUKT

EDSGATAN 15 — TEL. 104 72

— **Specialisten på frukt** —

Alla dagsaktuella

FRUKTER — KONSERVER — FRUKTKONSERVER

Målerifirman

ALLAN SVANBERG

VÄNERSBORG

Rekommenderas !

Tel. Verkstad 144 46
Bostad 105 42

Andersson, Larsson & Co. Aktiebolag

VÄNERSBORG — Telefon 106 69, 112 69

TRÄVAROR

Byggnadsmaterial

Papp, Spik, Masonite m. m.

HYVLERI

Snickerifabrik

för byggnadsändamål

Eldningsolja

Kol

Koks

Mäklarfirmen

KJELL SUNDELIUS

FÖRMEDLAR köp och försäljning av Affärsrörelser,
Fastigheter och Egendomar.

VERKSTÄLLER: Auktioner, Boutredningar m. fl. uppdrag.

UPPRÄTTAR: Firmaanmälningar, Testamenten, Äkten-
skapsförord m. m.

Ombud för Städernas Försäkringsbolag

Telefon 100 90

Drottninggatan 40, Vänersborg

VÄNERSBORGS MÅLERIAFFÄR

Verkstad Sundsgatan 7

Tel. 103 41 — 112 25

Vi utför under ansvar alla slag av
MÅLNINGSARBETEN

Nybyggnader Reparationer
Skylt- och Möbelmålning

Införda offert!

●
Försäljer:
OLJOR, FÄRGER, LACKER, PLASTFÄRGER
m. m.

Gåvor av värde

finner Ni hos oss.

Vår utsökta sortering i

Guld- och Silverarbeten samt Matsilver

ger Er tillfälle välja en värdefull

och uppskattad gåva.

Vänerns Guldsmedsaffär

Edsgatan 18 VÄNERSBORG Tel. 102 26

Vänersborgs Nya Bleck- & Plåtslageri

Taktäckning och allt vad till yrket hör

Lilla Vassbotten, Vänersborg.

Telefon 109 96

Rydings Måleriaffär

BOSTAD:

Edsgatan 65

Telefon 115 96

VERKSTAD:

Residensgatan 33

Telefon 131 25

Utför allt inom yrket

B. ERLANDSSONS

— Rörledningsfirma —

R. R. medlem

Tel. 110 85

A. SJÖDÉN

Byggnadsfirma

Fredriksbergsgatan 9 a

VÄNERSBORG

Tel. 116 47

- Ny- och ombyggnader
- Reparationer
- Värderingar

SYFABRIKEN A. W. THORÉN

Vänersborg

Tel. 105 72

Trikå- och
kortvaror
Madrasser,
täcken och filter

Kvalitetstrycksaker

Bergs Tryckeri

VÄNERSBORGS BOKTRYCKERI

Telefon 100 02, 133 02

SAHLINS

BOKBINDERI

Kronogatan 31 Tel. 108 21

Grundat 1860

*I en utveckling, som kommer att kräva
mer av enskilt ansvar vid bostadens an-
skaffning och vård, är bostadsrättslä-
genheten den rätta bostaden.*

Lös Eder bostadsfråga genom

HSB VÄNERSBORG

KUNGS RADIO AB.

Allt i Radio, Musik, Grammofonskivor
och Service

Högtalaranläggningar uthyras

Tel. 105 43

Spar tid —
Handla snabbt

ERNST W:S Självbetjäning

Ta gärna en kaka till —
men ta den från

Backs Konditori

Tel. 106 54

**G. Krafft,
Smide & Mek. Verkstad**

Lilla Vassbotten

VÄNERSBORG

UTFÖR ALLA SLAG AV

Järnkonstruktioner

Byggnadssmiden

Gas- o. El. svetsning

Reparationer

Mekaniska arbeten

TELEFON: Verkstad 108 53

Bostad 105 74

Fullständig service

Thure Carlssons Cykelaffär

EDSGATAN 37 — TEL. 117 24

Scooter: VESPA - GOGGO - N. V.
Motorcyklar: APOLLO - N. V. - MAICO - N. S. U.
- ADLER
Mopeder: APOOLO - N. S. U. - CRESCENT
Cyklar: APOLLO - HERMES - CRESCENT
SPORTARTIKLAR

Körkort och Trafikkortsutbildning

erhålles snabbt och med modernt undervisningsmateriel vid

AHLINS BILSKOLA

Edsgatan 25 — VÄNERSBORG

Tel. Kontoret 117 35

Tel. Bostaden 107 35

BECKEMANS

Färg-, Tapet-, Kemikalie- & Sjukvårdsaffär

REKOMMENDERAS

Billengrens

HERREKIPERING

Tel. 110 10

—

HERRKONFEKTION

Vänernborg

GALLE VÄNERSBORGS
Möbelaffär A.B.

Möbler, Mattor, Gardiner, Sängkläder m. m.

Malmbergs

Tel. 109 06

Cykel- & Sportaffär
VÄNERSBORG

GALTEX BENSINSTATION

AXEL LINDBERG

Ö. Vägen

Tel. 109 63

Bensin, Lättbentyl, Smörjoljor.

Fullständig service.

Junior

Välsorterad
specialaffär i

GOSS- & FLICKKLÄDER

VÄNERSBORG

Affären för ungdom

Berthel Andréén

JÄRN- & MASKINAFFÄR

Sundsgatan 23

Tel. 100 84

Allt som fordras i en välsorterad

SPECERIAFFÄR finner Ni hos

Sundelius Specerier

Sundsgatan 23

Tel. 102 98

ANDERSSON & FAGERSTRÖMS ELEKTRISKA

Utför alla slag av

ELEKTRISKA ANLÄGGNINGAR

Vallgatan 15

Tel. 106 09 — 134 91

S. ROSENDAHL

Bilsadelmakeri & Tapetserareverkstad

Tel. 106 85

Bostaden 126 23

Bilklädslar, mattor, suffletter,
reparationer.

Läderarbeten.

Omklädsel, omstopning av alla slags möbler och madrasser.

Gaddes Sport & Vapen

Bästa inköpskällan för tillbehör och delar till

VICTORIA VICKY mopeden

HUSQVARNA och **SAUER & SOHN** jaktgevär

Fullständig service

KUNGSGATAN 5

Tel. 116 12

Radio- & El-Service

Hamngatan 9 Tel. 116 67, bost. 127 34 Vänersborg

INSTALLERAR

REPARERAR

FÖRSÄLJER ALLT ELEKTRISKT

ZETTERBERGS

SKOAFFÄR

Edsgatan 25

Vänersborg

Tel. 101 76

REKOMMENDERAS

Vänersborgs Cementgjuteri

rekommenderar
sina välkända betongvaror

ALMA EKSTRÖM & Co.

Kungsgatan 7

VÄNERSBORG

Tel. 100 86

KAPPOR, DRÄKTER, KLÄNNINGAR
samt allt i dambranschen

**SIGNE FRISKS
KONDITORI**

REKOMMENDERAS

Björndahls Bokbinderi

Nygatan 14 a

TEL. 137 29

REKOMMENDERAS